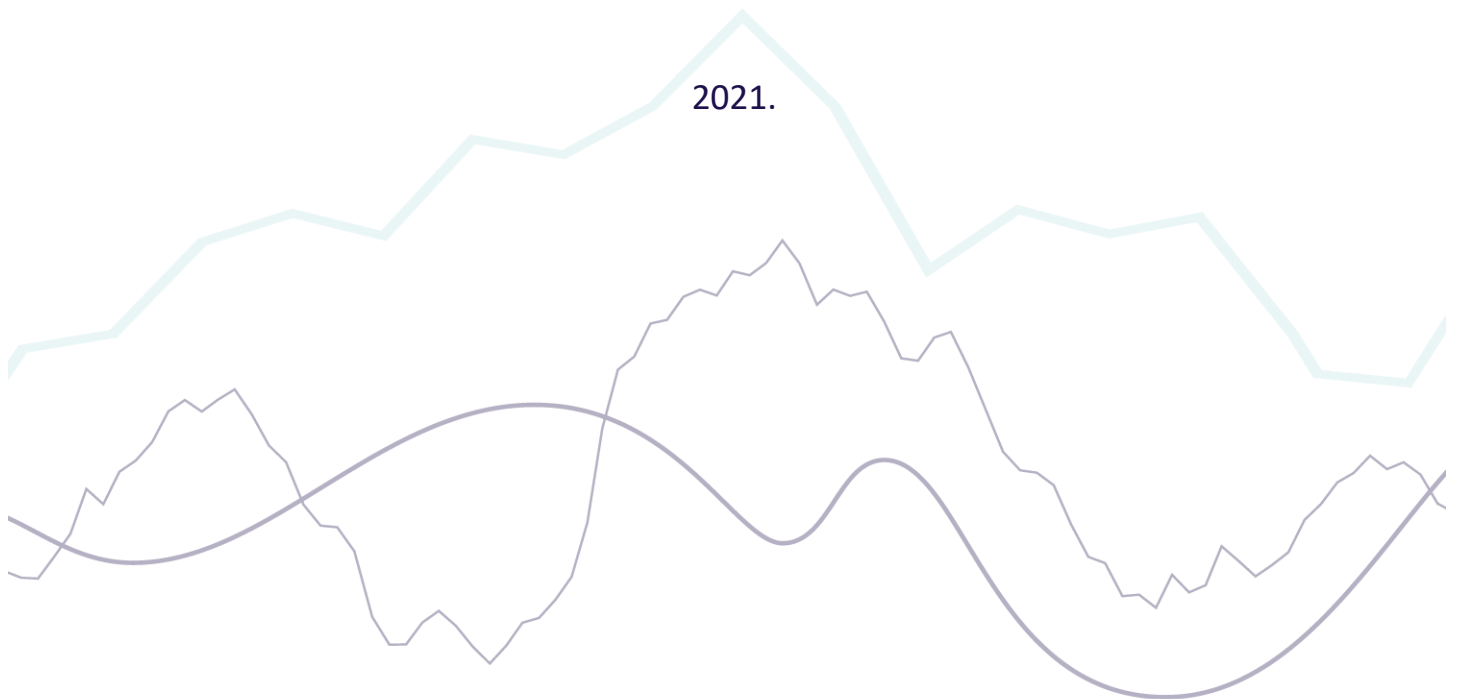

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

*A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNYT KÖVETŐ GAZDASÁGI ÚJRAINDULÁS:
KÖZPÉNZÜGYI HATÁSOK*

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

*A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNYT KÖVETŐ GAZDASÁGI ÚJRAINDULÁS:
KÖZPÉNZÜGYI HATÁSOK*

Engedélyező:

Domokos László
elnök

Az Elemzés
az interneten
a www.asz.hu
oldalon
olvasható.

Szerkesztő:

DR. VARGHA BÁLINT projektvezető

Az elemzés elkészítését felügyelte:

DR. BENEDEK MÁRIA felügyeleti vezető

Készítették:

DR. VARGHA BÁLINT projektvezető

BŐDI EMŐKE számvevő

HALKÓNÉ DR. BERKÓ KATALIN számvevő

ÖRDÖGH ANDREA számvevő

SZÓLYA ILDIKÓ számvevő

TIMÁR BALÁZS számvevő

TÓTH SÁNDOR számvevő

TÓTHNÉ KISS KATALIN számvevő

VÁRADI TÍMEA számvevő

Kiadja az Állami Számvevőszék

EL-3165-012/2021.

TARTALOMJEGYZÉK

▶	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
▶	KÖVETKEZTETÉSEK, KOCKÁZATOK	7
▶	BEVEZETÉS, MÓDSZEREK	11
	Az elemzés indokoltsága	11
	Az elemzés célja	11
	Hasznosulás	11
	Az elemzés kérdései	12
	Források, módszerek	12
	Az elemzés felépítése	12
▶	1. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK	13
	1.1. A nemzeti össztermék alakulása	13
	1.1.1. A GDP alakulása 2020-ban, nemzetközi és hazai látkép	13
	1.1.2. Előrejelzések a nemzeti össztermék alakulására	14
	1.1.3. Átoltottság és újraindulás	16
	1.1.4. Külkereskedelem, külső egyensúly	17
	1.2. Globális pénz- és árupiac	18
	1.2.1. Tőzsdeindexek	18
	1.2.2. Nyersanyagárak	19
	1.2.3. Infláció	20
	1.2.4. A világ jegybankjainak monetáris politikái	21
	1.3. A háztartások megtakarításainak alakulása	22
	1.3.1. Pénzügyi kultúra és megtakarítások	23
	1.3.2. Pénzügyi sérülékenység, szegénységi kockázatok	23
	1.4. A foglalkoztatottság és a munkanélküliség alakulása	24
	1.4.1. Foglalkoztatottak száma, foglalkoztatási ráta	24
	1.4.2. Munkanélküliség	24
	1.4.3. Munkaerő-piaci kilátások 2022-2023	26
▶	2. KÖLTSÉGVETÉSI FOLYAMATOK, HIÁNY, ADÓSSÁGFINANSZÍROZÁS	28
	2.1 Kormányzati szektor hiányának várható alakulása	28
	2.1.1. A hiány mértéke 2020-ban	29
	2.1.2. Kormányzati tervszámok alakulása 2021	29
	2.1.3. Költségvetési tervszámok 2022-re, a Költségvetési Tanács és az ÁSZ álláspontja	29
	2.1.4. A Magyar Nemzeti Bank várakozásai	30
	2.1.5. A hiány mértéke és alakulása nemzetközi összehasonlításban	30
	2.2 A költségvetés bevételeinek és kiadásainak alakulása	31

2.2.1.	Az államháztartás központi alrendszerének egyenlege 2020-ban	31
2.2.2.	A központi alrendszer egyenlegének alakulása 2021 első negyedében	31
2.2.3.	Kiemelt adók bevételeinek alakulása 2021 első negyedében	31
2.2.4.	Költségvetési kiadások alakulása 2021 első negyedében	31
2.2.5.	Főbb alapok bevételeinek és kiadásainak teljesülése 2021 első negyedében	31
2.2.6.	Az államháztartás központi alrendszerének várható egyenlege 2022-ben	32
2.2.7.	Adóegyszerűsítés, gazdaságfehérítés	33
2.3	Az államadósság és a pénzforgalmi hiány alakulása	33
2.3.1.	Államadóssági-ráta alakulása nemzetközi és hazai szervezetek szerint	33
2.3.2.	A Költségvetési Tanács véleménye	34
2.3.3.	Államadósság-ráta és az adósság finanszírozása	34
2.3.4.	Az ÁKK finanszírozási terve és a 2021. évi költségvetési törvény módosítása	37
2.3.5.	A költségvetés és államadósság fenntarthatósága a járványhelyzetben	37
▶	3. GAZDASÁG VÉDELME ÉS ÚJRAINDÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK, JÁRVÁNY ELLENI VÉDEKEZÉS	39
3.1	Gazdaságvédelmi Akcióterv	40
3.2	Gazdaság-újraindítási Akcióterv	40
3.3	Az intézkedések kiadásainak költségvetési nagyságrendje	42
3.3.1.	Járvány elleni védekezés és a gazdasági védekezés a 2021 és 2022. évek költségvetésében	42
3.3.2.	Uniós források	45
3.4	A gazdaság védelmével és újraindításával kapcsolatos intézkedések értékelése	46
3.5	Az intézkedések irányai, gazdasági összefüggései	51
3.5.1.	Családok védelme, otthonteremtés, lakossági fogyasztás	51
3.5.2.	Beruházás ösztönzés és állami beruházási kereslet	52
3.5.3.	Munkahelyek védelme	55
3.5.4.	Különadók	56
▶	MELLÉKLETEK.....	57
▶	FELHASZNÁLT IRODALOM, FORRÁSOK	81
▶	FOGALOMTÁR, RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK	88
▶	JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE	90

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A COVID-19 fertőzés terjedése 2020. tavaszán világvjárvánnyá terebélyesedett. A járvány és az annak hatásai mérséklése érdekében bevezetett intézkedések súlyosan érintették a világgazdaság működését, a kormányok világszerte a lezárások okozta gazdasági károk enyhítése érdekében is intézkedni kényszerültek, míg a járvány változókéony természete mindenütt a gazdasági és költségvetési tervezés folyamatos felülvizsgálatát tette szükségessé.

Az Állami Számvevőszék elemzése gazdaságstatisztikai tényadatok, a nemzetközi szervezetek előrejelzései, valamint a költségvetési információk és tervszámok alapján bemutatja, hogy a koronavírus járvány milyen hatásokat gyakorol a gazdasági folyamatokra, ennek nyomán a közpénzügyi helyzetet jellemző legfontosabb mutatószámok miként alakulhatnak 2022-ben. Az elemzés áttekintette a gazdaság védelme, újraindítása és a járvány elleni védekezés érdekében meghozott intézkedéseket, azok közpénzügyi következményeit, valamint megvizsgálta, hogy azok milyen kockázatokat hordoznak.

Az újbóli növekedés feltételei adottak

2021 és 2023 között a nemzetközi és hazai szervezetek egyaránt a globális és a magyar gazdaság növekedését prognosztizálják. A lakosság átoltsága 2021-től lehetővé teszi a gazdaság működését fékező korlátozások és a megváltozott munkavégzési struktúra fokozatos kivezetését, miközben a világ jegybankjai mind-azidáig laza monetáris politikával támogatták a kormányok fiskális élénkítő intézkedéseit. Magyarországon a gazdaság védelme és újraindítása érdekében hozott intézkedések megteremtették a növekedés alapvető feltételeit. A válság által leginkább sújtott szektorok jelentős adókönyítésekben részesültek, kiemelt cél volt a kapacitások és munkahelyek megőrzése. Magyarország a foglalkoztatás mélypontján a várakozásoknál kedvezőbb, a 4. legjobb munkanélküliségi rátával rendelkezett az Európai Unióban, amely alátámasztja az intézkedések eredményességét. Az állam keresletélénkítő szerepére támaszkodó gazdaságélénkítés helyes elgondoláson nyugszik, hiszen válság során a lakosság jellemzően visszafogja a fogyasztását. 2022-ben több mint hétezer milliárd forint áll rendelkezésre gazdaság-újraindítási célokra, míg 2021-ben és 2022-ben összesen mintegy kilencszáz milliárd forint új uniós transzfer is elérhető a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz keretében. A 2022-es költségvetésben megjelenő adókönyítést szolgáló lépések ismét középpontba állítják a válság hatására megtorpant gazdaságfehéredést.

A költségvetés fenntartható pályára kerül

A GDP arányos államadósság mérséklésében Magyarország 2012 és 2019 között látványos eredményeket ért el, ugyanakkor a járvány és az arra adott költségvetési válaszok világszerte, így Magyarországon is növelték a hiányt, ezen keresztül az államadósságot. A költségvetési tervszámok alapján a Kormány a gazdaság újraindítását követően ismét biztosítani kívánja, hogy a költségvetés fenntartható pályán mozogjon, a hiány csökkenése egybeesik a nemzetközi szervezetek várakozásaival is. Ez azért is fontos, mert a fegyelmezett hiánycsökkentésnek üzenetértéke van: bizalmat teremt így olcsóbbá teszi az államadósság finanszírozását. Bár a tervezett költségvetési hiány a maastrichti célértéket meghaladja, de 2020-hoz képesti mérséklődése már elegendő ahhoz, hogy az államadósság-mutató ismét csökkenjen és a GDP 80 százaléka alá kerüljön. Fontos látni, hogy ehhez együttesen van szükség erős növekedésre és a hiánycél fegyelmezett követésére. A globális fellendülés esetlegesen lassabb üteme veszélyeztetheti a hiánycélok teljesítését, erre a kockázatra a Költségvetési Tanács is rámutatott. Az államadósság finanszírozásában a lakossági részarány továbbra is növekvő szerepet játszhat, ugyanakkor a fogyasztás dinamikus bővülése és az infláció esetleges felgyorsulása kedvezőtlenül befolyásolja a háztartások megtakarítási képességét. Az adósság finanszírozását megdrágíthatja az is, ha a globális pénzpiacot emelkedő kamatszínvonal váltja fel.

Egyensúlyra és rezilienciára is szükség van

Az elemzés rámutat, hogy az elkövetkezendő évben a magyar költségvetési tervezésnek egyszerre kell felkészülnie az esetleges túl gyors növekedésből adódó egyensúlytalanságok kezelésére, valamint arra is, ha a kilábalás üteme elmarad a várttól és szigorodik a globális finanszírozási környezet. Fontos emellett, hogy a magyar gazdaság egy olyan modernizációs lépéssorozattal kerekedjen felül a járvány támasztotta kihívásokon, amely hosszabb távon is képes a fenntartható növekedés biztosítására. Amennyiben a helyreállítás gyors ütemben következik be az állami és magán beruházások egymásra torlódása - különösen az építőiparban - túlfűtheti a gazdaságot. A lakosság, a vállalatok és az állam fogyasztásának, valamint beruházásainak együttes gyors bővülése szűk kínálati keresztmetszetek mellett hozzájárulhat az infláció emelkedéséhez és a külkereskedelmi egyenleg romlásához, ezért a dinamikus növekedés és az egyensúly együttesen csak kiugróan magas exportteljesítmény mellett biztosítható. A világszerte bekövetkező fogyasztás-bővülés, a világkereskedelemben újra megjelenő protekcionista politikák, valamint a nyersanyagárak alakulása inflációt valószínűsítenek. Kockázat, hogy ezt hogyan és milyen ütemben reagálják le a jegybankok. Emellett az új vírusmutációk megjelenése, a globális fellendülés lassabb üteme egy elhúzódó gazdasági helyreállítás lehetőségét is előrevetíti. Ebben az esetben a Kormány a beruházások még intenzívebb ösztönzésével dinamizálhatja a gazdaságot, erre fedezetet nyújthat a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz hitelkerete.

KÖVETKEZTETÉSEK, KOCKÁZATOK

Trendek, növekedési kilátások

A hazai gazdaság lendülete a világjárvány hatására 2020-ban megtört, de a gazdaság teljesítményének visszaesése kisebb volt a hazai és nemzetközi szervezetek által vártnál és az uniós tagállamok átlagos visszaesésénél. A következő évekre a hazai és a nemzetközi szervezetek a legfontosabb gazdasági és költségvetési adatok javulására számítanak.

1. sz. táblázat: Legfontosabb gazdasági adatok, tényszámok és tervek (2020-2023)

Tény ¹ 2020	Kibocsátó szervezet, forrás		Előrejelzés		
			2021	2022	2023
GDP változás (%)					
	Nemzetközi szervezetek ² előrejelzéseinek középértéke	világ	6,1	3,9	3,0
		EU-27	4,1	3,9	-
		Magyarország	4,2	5,0	-
-5,0	Pénzügyminisztérium ³	Magyarország	4,3	5,2	4,1
HIÁNY (GDP %-a)					
	Nemzetközi szervezetek ⁴ előrejelzéseinek középértéke	világ	-11,9	-5,0	-
		EU-27	-6,3	-3,9	-2,3
		Magyarország	-6,5	-4,8	-3,8
-8,1	Pénzügyminisztérium ⁵	Magyarország	-7,5	-5,9	-3,9
BRUTTÓ ADÓSSÁGRÁTA (%)					
	Nemzetközi szervezetek ⁶ előrejelzéseinek középértéke	EU-27	93,8	93,3	90,6
		Magyarország	77,9	77,7	76,9
80,4	Pénzügyminisztérium ⁷	Magyarország	79,9	79,3	77,5
MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA (%)					
	Nemzetközi szervezetek ⁸ előrejelzéseinek középértéke	világ	4,5	3,9	3,5
		Euró-zóna	9,1	8,4	7,9
		Magyarország	4,1	3,7	3,5
4,1	Konvergencia Program 2021-2025. ⁹	Magyarország	4,2	3,3	2,9

Ugyanakkor a szűk kínálati keresztmetszetek, az újraindulást követően a megtakarítások gyors fogyasztásá alakulása, a világkereskedelemben újra megjelenő protekcionista politikák, az olaj és nyersanyagárak alakulása, a tízéves állampapírok hozamainak változása, valamint az inflációs várakozások összességében inflációs hatást valószínűsítene. Kérdés, hogy az esetlegesen emelkedő inflációt hogyan és milyen ütemben, és milyen eszközökkel reagálják le a jegybankok. Fontos szempont az is, hogy a befektetői várakozások hogyan alakítják a dollár és euró árfolyamát, ezen keresztül javítva a kilábaláshoz szükséges cserearányokat, viszont szűkítve a jegybankok mozgásterét, amelyet egy esetleges „árfolyamháború” tovább mérsékelhet. A magyar GDP növekedés mértékét befolyásolja, hogy Magyarország exportpiacain is bővül-e a fogyasztás, az ott bevezetett válságkezelő politikák mennyiben építenek a fogyasztás ösztönzésére. A beruházások, a magyar lakosság fogyasztásának gyors és dinamikus bővülése, a bruttó állóeszköz felhalmozás mértéke hozzájárulhat az import növekedéséhez, a külkereskedelmi egyenleg, valamint a fizetési mérleg romlásához. A pozitív kilátások mellett a bizonytalanság továbbra is jelen van, ennek lényeges eleme, hogy a szolgáltató szektor

¹ Tény adat a GDP változás (%), a HIÁNY (GDP %-a) és MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA (%) esetén a KSH által szolgáltatott adat, BRUTTÓ ADÓSSÁGRÁTA (%) esetén az ÁKK által szolgáltatott adat

² Nemzetközi szervezetek: világ: IMF (2021), OECD (2021), ECB (2021), FED (2021), Fitch Ratings (2021a-b); Európai Unió: EB (2021a-b), IMF (2021); Magyarország: IMF (2021), OECD (2021), EB (2021a-b), Standard & Poor's – MTI, Világgazdaság (2021), Moody's (2021) Fitch Ratings (2021a-b)

³ Konvergencia Program (2021-2025), 2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat

⁴ Nemzetközi szervezetek: világ: IMF (2021); Európai Unió: IMF (2021), EB (2021a-b); Magyarország: IMF (2021), OECD (2021), EB (2021a-b), MNB (2021a), Fitch Ratings (2021a-b)

⁵ Konvergencia Program (2021-2025), 2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat

⁶ Nemzetközi szervezetek: IMF (2021), EB (2021a-b); további forrás Magyarország esetén: OECD (2021)

⁷ Konvergencia Program (2021-2025), 2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat

⁸ Nemzetközi szervezetek: világ: FED (2021); Euró-zóna: IMF (2021, 2021a), ECB (2021), EB (2021a-b), Fitch Ratings (2021a-b); Magyarország: IMF (2021, 2021b), EB (2021a-b)

⁹ Konvergencia Program (2021-2025)

olyan mértékű visszaesésére, mint amilyen a járvány következtében bekövetkezett, nincs történeti tapasztalatunk, így az újraindulás forgatókönyve is ismeretlen.

A költségvetés fenntarthatósága - adósságfinanszírozás

A Kormány és a nemzetközi szervezetek 2020-hoz képest csökkenő, bár a maastrichti 3%-os célértéket meghaladó hiánnyal számolnak 2021, 2022 és 2023 évekre, így a hiány és az államadósság is fenntartható módon alakulhat. Ugyanakkor a globális fellendülés esetlegesen lassabb üteme veszélyeztetheti a 2021 és 2022-es hiánycél teljesítését. Az államadósság finanszírozásának a külső feltételei adottak a jegybankok által alkalmazott monetáris lazítás nyomán a világgazdaságban jelentkező pénzbőségnek köszönhetően, azt ugyanakkor kedvezőtlenül befolyásolhatja, ha az inflációs várakozásokat emelkedő kamatszínvonal követi. A tervezettnél magasabb infláció esetén a háztartások megtakarításai is kisebb arányban tudnának részt venni a költségvetés nettó finanszírozási igényének biztosításában. A devizaadósság részaránya a következő években tovább csökkenhet, amely mérsékli a finanszírozási kockázatokat. Az adósság megújítási kockázata is mérséklődött, mind a lakossági, mind a hazai és külföldi intézményi befektetők egyre inkább a hosszú lejáratú állampapírokat keresik. A Költségvetési Tanács is kiemelte, hogy stabil finanszírozási helyzetet az adósságfinanszírozás kezelés a devizaarány alacsony szinten tartásával, a hazai szereplők arányának növelésével, valamint az állampapírok átlagos futamidejének növelésével kívánja megőrizni.

A gazdaság védelmét és újraindítását szolgáló intézkedések

Magyarország Kormánya komplex válságkezelési eszköztárat alkalmazott, amely célzott segítséget nyújtott a munkahelyek és a gazdasági kapacitások megőrzése érdekében. A foglalkoztatási adatok nemzetközi összehasonlításban és a várakozásokhoz képest is egyértelműen alátámasztják az intézkedések eredményességét. Emellett az intézkedések szerkezete a válság pénzügyi terheit megosztotta a költségvetés és a gazdasági szereplők között. A munkaerő-piaci intézkedések (bértámogatások), az egészségügyi dolgozók bérrendezése, a 13. havi nyugdíj fokozatos visszaépítése, valamint a családok megsegítését célzó támogatások egyfelől növelik a költségvetés kiadási oldalát, másfelől a bevezetett adó- és járulékkedvezmények költségvetési hatása az elmaradt adóbevételekben jelentkezik. A bevezetett különadók ugyanakkor az intézkedések terheinek viselésébe bevonják a válság által kevésbé sújtott ágazatokat. Várhatóan nem jár közvetlen költségvetési hatással a lakossági és vállalati hiteladósok számára biztosított fizetési moratórium feloldása és nem gyakorol lényegi negatív hatást a pénzügyi intézmények jövedelmezőségére és tőkehelyzetére sem. Az MNB felhívta a pénzügyi vállalkozásokat arra, hogy hitelezési és monitoring folyamataik áttekintésével készüljenek fel a törlesztési moratórium utáni időszakra. Gazdasági prosperitás időszakában kisebb figyelem irányul az adósok nem teljesítése esetén biztosítékot adó állami kötelezettségvállalásokra, a válság nyomán ugyanakkor nőnek a fizetéképtelenségi kockázatok, a kedvezményes hitel- és garanciaprogramok esetében az állam által vállalt kezesség és garanciaügyletek érvényesítése gyakoribbá válhat, ami a következő évek költségvetésében jelenthet többletkiadást.

Beruházási kereslet

A Kormány által alkalmazott válságkezelési eszköztár hangsúlyos eleme a lakossági fogyasztási stimulus mellett az állami beruházási kereslet dinamikus bővítése. Az állami szerepvállalással megvalósuló beruházások a gazdaság élénkítését, új munkahelyek teremtését eredményezik. A többéves kifutású projektek finanszírozása, a létrejött létesítmények fenntartása azonban a következő évek költségvetésében jelentkezhet kiadásként, miközben éppen az infrastrukturális beruházások közvetlen megtérülése nehezen kalkulálható. Ugyanakkor a 2021 és 2022-es évek költségvetésében az újraéledő lakossági fogyasztással és az újrainduló magánberuházásokkal egy időben jelennek meg jelentős súllyal az állami beruházások. Kérdés, hogy a gazdaság újraindulásának évére, 2022-re tervezett 5,9%-os hiány, a dinamikus beruházási politika túlfűtheti-e a gazdaságot, különösen az építőiparban és mennyiben gerjeszthet inflációt. A Költségvetési Tanács a 2022. évi hiány markánsabb csökkentésére is lehetőséget lát.

Háztartások vagyona és fogyasztása

A háztartások pénzügyi vagyona részben a fogyasztás visszafogása miatt is nőtt a járvány időszakában, emellett a gazdaság védelmét és újraindulását szolgáló intézkedések is hozzájárultak ahhoz, hogy a lakosságnál több jövedelem maradjon. A gazdaság újraindulásával, - különösen az inflációs várakozások emelkedése esetén - az várható, hogy a megtakarítások egy részét fogyasztásra költik, ezért fontos szerepe lehet a megfelelő állampapír konstrukcióknak és a pénzügyi kultúra edukációnak is abban, hogy a lakosságnál maradt jövedelmek ne azonnali és gyors keresletbővülés formájában jelentkezzenek, hanem bekapcsolhatók legyenek az államadósság finanszírozásába, mérsékelve ezzel az túlkereslet inflációt gerjesztő hatását is. A lakossági megtakarítások megoszlása azt mutatja, hogy van tere annak, hogy az állampapírok nagyobb részarányt képviseljenek a hazai megtakarítási portfólióban.

Egyensúly, növekedés és reziliencia

Az elemzés eredményei rámutatnak, hogy az elkövetkezendő évben a magyar költségvetési tervezésnek egyszerre kell felkészülnie az esetleges túl gyors növekedésből adódó egyensúlyhiányok kezelésére és a vártnál lassabb növekedésre, valamint a globális finanszírozási környezet szigorodására.

Ez megköveteli azt, hogy a közpénzügyekkel történő gazdálkodást fokozottan hassa át a reziliencia, a rugalmas ellenállóképesség elve. A magyar gazdaság nemzetközi beágyazottságának szerkezetéből következően több évtizede ciklikusan visszatérő módon, újra és újra a felszínre kerül az az ellentmondás, hogy a fogyasztás- és a bruttó állóeszköz felhalmozás dinamikus növekedése esetén romolhat a külkereskedelmi- és a fizetési mérleg egyensúlya. Ez egy gyors, spontán gazdasági „felpattanás” és az erőteljes kormányzati költségek egymásra épülése esetén, a jelenlegi helyzetben is veszély. Éppen ezért fontos, hogy a gazdaság újraindulását ösztönző politika a külső egyensúly szempontjait is tartsa szem előtt. Mindezzel párhuzamosan arra is fel kell készülni, hogy a kilábalás üteme elmarad a várttól, így szükség van a további gazdasági élénkítés érdekében flexibilis módon alkalmazható eszközökre is. A globális finanszírozási környezet szigorodásának lehetősége is aláhúzza annak fontosságát, hogy a negatív változásokra is reziliens költségvetési tervezésre van szükség.

Emellett, mint minden válságot követő kilábalás után, a gazdaság ezúttal sem tér vissza egy elképzelt, „mi lenne, ha nem lett volna válság” állapothoz. A válság és az újraindítás világszerte szektorális átrendeződést, a globális termelési láncok és a gazdaság egészének újraindítását hozza el. Ez megköveteli, hogy egy kezdeményezőként változásmenedzser szemlélet jegyében lehetőségként is tekintsünk erre az időszakra. Fontos, hogy a magyar gazdaság egy olyan modernizációs lépéssorozattal kerekedjen felül a válság támasztotta kihívásokon, amely hosszabb távon is képes a fenntartható növekedés biztosítására.

Lehetőségek és kockázatok

Az alábbi táblázat az elemzés által értékelt információk alapján tekinti át a 2022-es gazdasági, költségvetési folyamatokat érintő lehetőségeket, kockázatokat, bizonytalanságokat.

2. sz. táblázat: A 2022-es gazdasági, költségvetési folyamatokat érintő lehetőségek, kockázatok, bizonytalanságok

Terület	Kockázat, hatás, bizonytalanság
Várakozások 	A gazdasági szereplők és elemzők 2021, 2022 és 2023-at érintően egyértelműen és egymással összhangban javuló gazdasági és költségvetési folyamatokra számítanak. A pozitív várakozások, a gazdasági szereplők jövőbe vetett bizalma önbeteljesítő hatással bír.
Átoltottság 	Ha a beoltottság világszerte és hazánkban is eléri a megfelelő szintet, a korlátozások ütemezett feloldása történhet meg. Aki előbb képes a korlátozásokat lazítani, annak relatív versenyelőnye keletkezik. A gazdaságra, költségvetésre 2021-ban tapasztalt pozitív hatás várható 2022 egy részében is.
Mutációk 	Új oltásokra lehet szükség a vírus új változataival szemben, illetve a járvány terjedésének megakadályozására ismét korlátozásokat kell bevezetni. Ez a gazdaságra, költségvetésre a 2020-ban tapasztalt fékező hatást gyakorolhat 2021-ben és 2022-ben.
A korlátozások globális feloldása, export 	A magyar gazdaság nyitottsága miatt a gazdasági növekedésnek továbbra is kulcsterülete az export. Jelenleg bizonytalan, hogy globálisan milyen ütemben oldják fel az árukra, szolgáltatásokra, személyekre vonatkozó korlátozásokat. A globális piacok átrendeződése kockázatot jelenthet a hazai exportra. Kulcsfontosságú, hogy a hazai hozzáadott értékkel létrejött termékek felvevőpiacain hogyan alakul az újraindulás, és abban milyen szerepet kap a fogyasztás élénkítése.
Adósságfinanszírozás kockázatai 	A jegybankok nagyszabású eszközvásárlási, likviditásbővítő programjaikkal pénzbőséget teremtettek. Ez hozzájárul az állami kiadások finanszírozásához, ugyanakkor makrogazdasági és inflációs kockázatot is hordozhat. Több jel utal arra, hogy az infláció nőhet. Ez a jegybankok válaszlépései függvényében a kamatok emelkedéséhez vezethet. Az emelkedő kamatkörnyezet megrághatja az államadósság finanszírozását.
Nyersanyagárak 	A nyersanyag és olajárak emelkedhetnek, az inflációs nyomás fokozódik. Árfelhajtó hatás a közösségi és a magánfelhasználók költségvetésére negatívan hat, korlátozza egyéb termékek fogyasztásának mértékét.
A globalizáció megtorpanása 	A protekcionista politikák megjelenése, az ellátási láncok újra-nacionalizálása emelheti a termelési költségeket. Ezen kínálati oldali erők is fokozhatják az inflációs nyomást.
Beruházások 	Az állami beruházási ráta emelkedése, a gazdaság újraindítása érdekében kezdeményezett beruházások fontos keresletélénkítő hatással bírnak. Ugyanakkor a beruházások finanszírozása és fenntartása a jövőben jelentkező költségvetési terheket jelent, miközben a dinamikus beruházási politika rövidtávon túlfűtheti a gazdaságot.
Háztartások megtakarítási/fogyasztása 	A magyar lakosság egésze megtakarításainak növekedése töretlen. Az állami többletkiadások egy jelentős része a hazai megtakarítások növekményéből finanszírozható. Ugyanakkor a korlátozások enyhítésével a megtakarítások egy része várhatóan fogyasztásként jelentkezik, amely egyfelől fontos fogyasztási stimulus a gazdaság számára, de emelheti az inflációt és szűk hazai kínálati keresztmetszetek mellett növeli az importot, ronthatja a fizetési mérleg egyensúlyát.
Foglalkoztatás 	A korlátozások enyhítése, a gazdaság újraindítását szolgáló intézkedések kedvezően befolyásolják a foglalkoztatás alakulását. Kockázat ugyanakkor, hogy az állami támogatások kivezetését követően a munkáltatók miként reagálnak.
Fizetéképtelenségi kockázatok 	A válság nyomán a fizetéképtelenségi kockázatok nőnek. A törlesztési moratórium lejártát követően a lakosság pénzügyi sérülékenysége növekedhet. Az állami garanciák és kezességvállalások a fizetéképtelenség kedvezőtlen alakulása esetén jelenthetnek kiadást a költségvetésnek.

BEVEZETÉS, MÓDSZEREK

Az elemzés indokoltsága

A SARS-CoV-2 vírus által a COVID19 elnevezésű betegséget okozó járványt 2020. március 11-én az Egészségügyi Világszervezet (WHO) világjárvánnyá nyilvánította. A világjárvány egyszerre okozta egyes ágazatokban túlkereset kialakulását, más szektorokban a kínálat csökkenését is és a globális ellátási láncok akadozását. A távolságtartást szolgáló intézkedések egyes szektorok teljes forgalmát felfüggesztették. A járvány és a járvány elleni védekezés súlyos negatív hatásokat gyakorolt a globális gazdaság működésére, amely nem hagyja érintetlenül a közpénzügyek alakulását sem.

2020. március 11-én a Kormány az Alaptörvény 53. cikke szerint eljárva veszélyhelyzetet hirdetett ki. Az Országgyűlés elfogadta a koronavírus elleni védekezésről szóló 2020. évi XII. törvényt, és a Kormány a járvány elleni védekezés, valamint a járványhelyzet gazdaságra gyakorolt kedvezőtlen hatásainak enyhítése érdekében kormányrendeletekben rögzített intézkedéseket hozott. A Kormány 2020. márciusától gazdaságvédelmi akciótervben, 2021. januárjától gazdaság-újraindítási akciótervben határozta meg a koronavírus járvány miatti védekezést, illetve újraindítás érdekében szükséges lépéseket, feladatokat.

A koronavírus-világjárvány második hullámára tekintettel a Kormány 2020. november 4-i hatállyal ismét veszélyhelyzetet hirdetett ki. Az Országgyűlés a koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezésről szóló 2020. évi CIX. törvényben felhatalmazást adott a Kormánynak a veszélyhelyzetben alkotott korábbi rendeletek hatályának meghosszabbítására. Az elemzés készítésének időszakában a járvány harmadik hulláma zajlik és a Kormány a 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelettel 2021. február 8-i hatállyal ismételten kihirdette a veszélyhelyzetet. Magyarországon 2020. decembere óta folyamatosan, több ütemben zajlik az oltás. A Kormány Európában előre bejelentett módon, a beoltottak számához igazodva, lépcsőzetesen oldja fel a védelmi intézkedéseket. A gazdaság helyreállítását célzó intézkedések eredményességét nagyban befolyásolja, hogy milyen ütemben nő a lakosság átoltottsága, a korlátozások feloldására milyen gyorsan kerülhet sor, és sikerül-e a vírus mutációit kordában tartani.

Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) 2020. június hónapban nyilvánosságra hozott elemzésében (ÁSZ 2020a) a járvány első hullámának idején értékelte annak közpénzügyi hatásait. Jelen elemzés az azóta bekövetkezett folyamatokat, új gazdasági kilátásokat és a gazdaság védelme és újraindítása érdekében megtett intézkedések közpénzügyi következményeit mutatja be.

Az elemzés célja

Az elemzés célja a koronavírus világjárvány gazdaságra és államháztartásra gyakorolt hatásainak, e hatások összefüggéseinek feltárása. Az elemzés értékeli a 2022. évet érintő gazdasági kilátásokat, bizonytalanságokat, pozitív és negatív kockázatokat, a 2022-ben várható költségvetési folyamatokat, a költségvetési hiány, valamint az államadósság alakulását, továbbá a hazánkban a járvánnyal összefüggésben bevezetett intézkedések közpénzügyi hatásait. Egyes területeken az elemzés kitekintést tesz 2023-2024 évekre is.

Hasznosulás

Az elemzés által bemutatott, a jövőt érintő pozitív és negatív kockázatok feltárása támogatja a költségvetési tervezést. Az elemzés a közvélemény tájékoztatását is szolgálja azáltal, hogy egy független ellenőrző szervezet, szilárd szakmai alapokon értékeli a járvány közpénzügyekre gyakorolt hatásait, a gazdaságvédelmi akciótervben, valamint a gazdaság-újraindítási akciótervben meghatározott célkitűzések, feladatok megvalósítását. Az ÁSZ tanácsadó tevékenységével hozzájárul a világjárvány során alkalmazott, a korábbiaktól lényegesen eltérő költségvetési folyamatok megismeréséhez, és az összefüggések feltárásához. Az elemzés során feltárt összefüggéseket, értékeléseket az ÁSZ a 2022. évi központi költségvetési törvényjavaslat tervezetének véleményezése során is ÁSZ felhasználta.

Az elemzés kérdései

Az elemzés az alábbi kérdésköröket vizsgálta meg:

- Melyek a makrogazdasági folyamatokkal kapcsolatban a nemzetközi szervezetek előrejelzései, a költségvetési tervszámok 2022. évre és azt követő időszakra, hogyan alakulnak a legfontosabb hazai gazdasági adatok nemzetközi összehasonlításban?
- Hogyan alakul az államháztartási hiány, a GDP arányos államadósság, melyek az államadósság finanszírozásának feltételei, ennek nyomán mi mondható el a költségvetés és az államadósság fenntarthatóságáról?
- Milyen gazdaságvédelmi és a gazdaság újraindítását szolgáló intézkedések születtek, ezek hogyan hatnak a gazdaságra és a költségvetésre?

Források, módszerek

Az elemzés áttekintette a mértékadó nemzetközi szervezetek 2021. május 7-ig közzétett makrogazdasági prognózisait, a Kormány, a Magyar Nemzeti Bank, az Államadósság Kezelő Központ, a Magyar Államkincstár és a Központi Statisztikai Hivatal nyilvánosan elérhető elemzéseit és adatait. Az elemzés áttekintette és értékelte a 2021-2024 évek tekintetében elérhető gazdasági és költségvetési prognózisokat, előrejelzéseket, a 2020. és 2021. és 2022 évek tekintetében nyilvánosságra hozott gazdasági, költségvetési tényszámokat. Az elemzés a 2021. évi költségvetési törvény módosításáról szóló törvény (2021. évi XLIV. törvény), míg a 2022. évi költségvetés tekintetében a 2021. május 4-én előterjesztett költségvetési törvényjavaslat (T/16118. számú törvényjavaslat) szövegére támaszkodott. Az elemzés feldolgozta a veszélyhelyzetben, illetve a járványügyi készültség alatt elfogadott jogszabályokat. Az elemzés értékelte az ÁSZ 2020. júniusában közzétett elemzésében (ÁSZ 2020a) megfogalmazott forgatókönyvek teljesülését a foglalkoztatás, a munkanélküliség, valamint a háztartások megtakarításainak alakulására vonatkozóan. Az elemzés felhasználta az ÁSZ által 2020-ban és 2021-ben közzétett, a világvárvány hatásainak értékelését is érintő elemzések egyes eredményeit. Az elemzésben szereplő hőtérképek színiskálái az értékek szemléltetése során az azonos évre, valamint az egy országcsoportra, országra vonatkozó legkedvezőbb értéket zölddel, a legkedvezőtlenebbet piros háttérrel jelenítik meg. A *Következtetések, kockázatok* fejezetben elhelyezett, áttekintő hőtérkép a színiskálát évenkénti bontásban alkalmazza.

Az elemzés felépítése

Az elemzés a vezetői összefoglalót követően beazonosítja a 2022-es évet érintő gazdasági és költségvetési lehetőségeket, kockázatokat, bizonytalanságokat. Az elemzés első fejezete áttekinti a világvárvány nyomán kialakult globális és regionális makrogazdasági kontextust, valamint a 2022-re és az azt követő évekre várható globális és európai gazdasági növekedési kilátásokat, a pénzpiacok, a nemzetközi kereskedelem és a munkaerőpiac legfontosabb adatait. Az elemzés ezt követően bemutatja a költségvetés alakulását, a hiányt, az államadósság alakulását és finanszírozását, értékeli annak fenntarthatóságát. Az elemzés utolsó fejezete áttekinti és értékeli a kifejezetten a járványra adott hazai válaszlépéseket, azok államháztartási szerkezetét, a gazdaság védelme és újraindítása érdekében meghozott intézkedések összefüggéseit, hatásait.

1. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK

A világvárvány 2020-tól jelentősen átrendezte a világgazdaság működését, a globális termelési és szállítási láncokban zavarok léptek föl, a korlátozások hatására világszerte összezsugorodott a szolgáltatási szektor. Az elemzés 2023-ig tartó kitekintéssel szemlélteti a globális és a hazai gazdaság legfontosabb jellemzőit, az újraindítás feltételeit, a pénzü piacok alakulását, bemutatja a nemzeti össztermék alakulását, az arra ható tényezőket, a munkaerő-piaci folyamatokat, a lakossági megtakarítások alakulását, valamint áttekinti a globális és hazai gazdaság teljesítményét érintő előrejelzéseket.

1.1. A nemzeti össztermék alakulása

A járvány azonnali, szabad szemmel látható hatással volt a bruttó hazai termék (GDP) alakulására. A gazdasági újraindulás üteme is világszerte tetten érhető a GDP alakulásában.

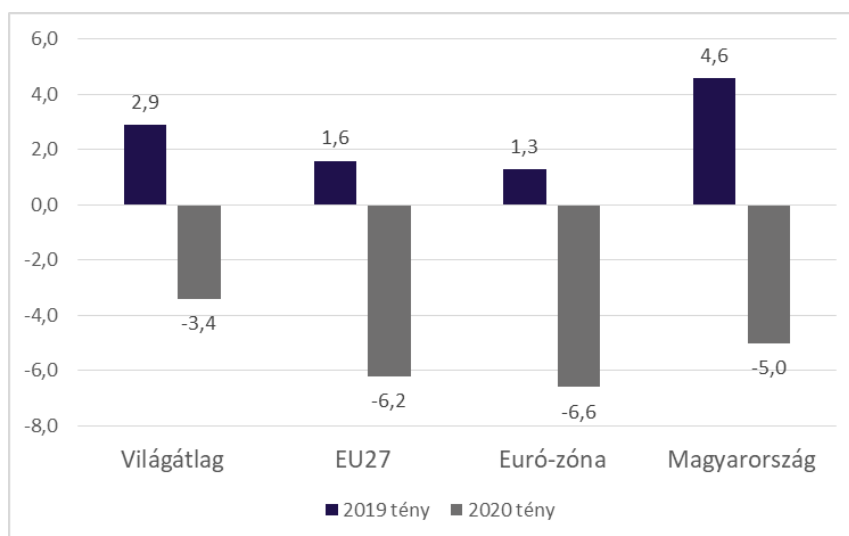
1.1.1. A GDP alakulása 2020-ban, nemzetközi és hazai látkép

Az ÁSZ-nak a járvány első szakaszában készült elemzése (ÁSZ 2020a), azt vetítette előre, hogy a fejlődő és feltörekvő országoknak átlagosan 1%-kal csökkenhet a gazdasági teljesítménye, ha Kínát kiemljük a sorból, akkor 2,2%-os lehet ez a csökkenés. A fejlődő és feltörekvő országok GDP átlaga 2020-ban ténylegesen nem 1, hanem 2%-kal csökkent, Kínát figyelmen kívül hagyva 4,2%-kal csökkent az előző évihez képest (IMF 2020, 2021), a járvány tehát súlyosabb globális visszaesést hozott, mint azt a 2020 nyár folyamán látható folyamatok alapján feltételezni lehetett. A Világátlag GDP 2020-ban 3,4%-kal csökkent az előző évihez képest. Az Európai Unión belül, az EU27¹⁰ tagállam GDP-je 2020-ban 6,2%-kal, az Euró-zóna GDP-je 6,6%-kal csökkent.

A magyar GDP 2020-ban az előző évihez képest 5,0%-kal esett vissza, ami kedvezőbb az EU27 tagállam átlagának visszaesésénél és minden hazai, nemzetközi szervezet várakozásánál (lásd 1. sz. ábra).

A visszaeséséhez a szolgáltatások 2,7, az ipar 1,0, az építőipar 0,5, a mezőgazdaság pedig 0,2 százalékponttal járult hozzá. Termelési oldalon a mezőgazdaság hozzáadott értéke 6,7, az iparé 4,8, az építőiparé 9,4, a szolgáltatásoké 4,8%-kal lett kisebb. Felhasználási oldalon a végső fogyasztás 2,0 %-kal alacsonyabb lett. A bruttó felhalmozás 4,4, ezen belül a bruttó állóeszköz-felhalmozás 7,3%-kal csökkent. Felhasználási oldalon a végső fogyasztás 1,3, a bruttó felhalmozás 1,2, míg a külkereskedelmi forgalom egyenlege 2,4 százalékponttal járult hozzá a gazdaság visszaeséséhez (KSH 2020c).

1. sz. ábra: A reál GDP éves változása: Világátlag, EU27 tagállam, Euró-zóna, Magyarország (%), (2019-2020)

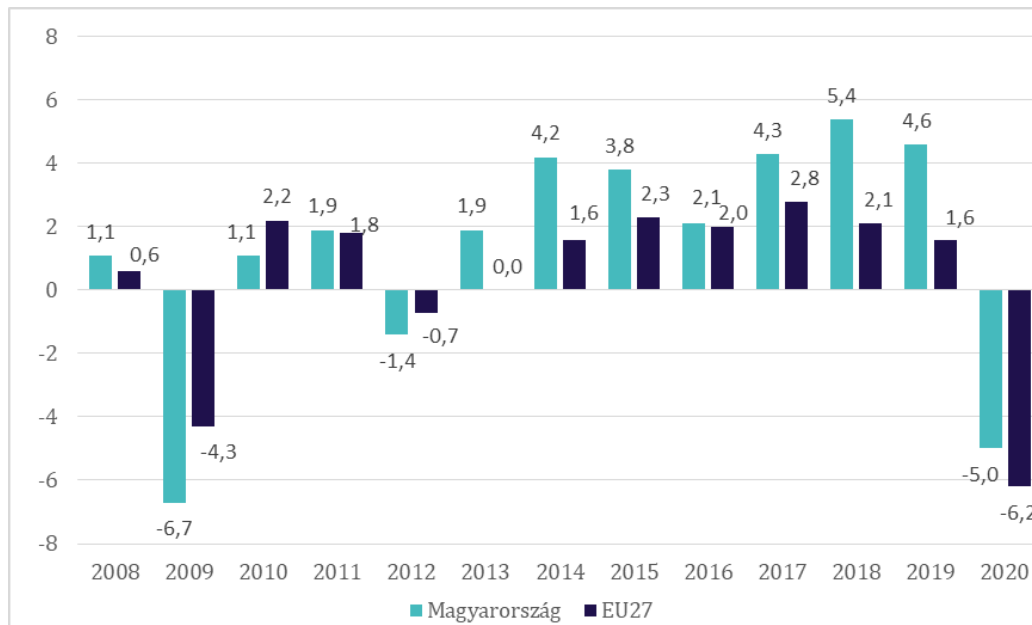

Forrás: Eurostat NAMA_10_GDP, NAMA_10_PC alapján ÁSZ szerkesztés

¹⁰ Az EU27 az Európai Uniónak az Egyesült Királyság kiválása utáni 27 tagállamát jelenti.

A 2008-as gazdasági válságot követően a GDP volumenében Magyarország esetében volt nagyobb mértékű a visszaesés, mint az uniós országok átlagában. Az ország 2020-ban elkerülte a 2008-as válságot követően megélt, közel 7%-os recessziót és kisebb mértékben csökkent a hazai gazdaság teljesítménye, mint az uniós átlag.

2. sz. ábra: A reál GDP volumen változása az előző évihez képest Magyarország, EU27 (%) (2008-2020)

Forrás: Eurostat NAMA_10_GDP¹¹ alapján ÁSZ szerkesztés

1.1.2. Előrejelzések a nemzeti össztermék alakulására

A hazai és a nemzetközi szervezetek 2021 február-április folyamán közzétett előrejelzéseikben, a 2020. évi visszaesés után, 2021-2023-ra újra gazdasági növekedést prognosztizálnak. A GDP változás 2020. évi tény, valamint a 2020-2023. évi előrejelzések adatait a 3. sz. táblázat tartalmazza.

3. sz. táblázat: A reál GDP éves változása (%), (2020-2023)¹²

Kibocsátó szervezet, forrás	Adatok publikálása	2020	2020	2021	2022	2023
		tény	előrejelzés			
Világátlag GDP						
IMF World Economic Outlook	2020. április/2021. április	-3,3	-3,0	6,0	4,4	-
OECD Economic Outlook	2020. március/2021. március	-3,4	2,0	5,6	4,0	-
ECB Macroeconomic projections	2020. március/2021. március	-3,4	-2,4	6,5	3,9	3,7
FED Economic Projections	2020. március/2021. március	-3,4	-2,4	6,5	3,3	2,2
Fitch Rating Report	2020. március/2021. március	-3,4	1,3	6,1	3,9	-
EU27, Euró-zóna GDP						
EB European Economic Forecast, EU27	2021. február	-	-6,3	3,7	3,9	-
IMF World Economic Outlook, EU27	2021. április	-	-7,1	4,4	3,9	-
EB European Economic Forecast, Euró-zóna	2021. február	-	-6,8	3,8	3,8	-
OECD Economic Outlook, Euró-zóna	2021. március	-	-6,8	3,9	3,8	-
ECB Macroeconomic projections, Euró-zóna	2021. március	-	-6,9	4,0	4,1	2,1
EUROSTAT, EU27	2021. április	-6,2	-	-	-	-
EUROSTAT, Euró-zóna	2021. április	-6,6	-	-	-	-

¹¹ Magyarország tekintetében 2019-re és 2020-ra előzetes (nem tény) adatokat tartalmaz.

¹² A táblázat adatai átlagértéket tartalmaznak, azokban az esetekben, amikor az előrejelzések intervallumot adtak meg.

Magyarország GDP						
EB European Economic Forecast	2021. február	-	-5,3	4,0	5,0	-
IMF World Economic Outlook	2021. április	-	-3,1	4,3	4,9	-
OECD Economic Outlook	2021. március	-	-3,3	2,6	3,4	-
Fitch Rating Report	2021. február	-	-6,2	4,9	5,2	-
S&P Report	2021. február	-	-6,3	4,6	3,5	-
Moody's Report	2021. április	-	-	3,0	5,1	-
PM Makrogazdasági és költségvetési előrejelzés	2020. december	-	-6,4	-	-	-
PM 2021-2025. Konvergencia Program, 2021. évi Kvtv, 2022. évi Kvtv. előzetes sarokszámai	2021. április-május	-5,0	-	4,3	5,2	4,1
MNB Inflációs jelentés	2021. március	-	2,5	5,0	5,8	-
KSH	2021. március	-5,0	-	-	-	-

Források: IMF (2020, 2021), OECD (2020, 2021), ECB (2020, 2021), FED (2020, 2021), Fitch Ratings (2020, 2021a-b), EB (2020a-b, 2021a-b), PM (2020a), Konvergencia Program (2021-2025), MNB 2021a, MTI, Világgazdaság (2021), Moody's (2021), KSH (2021c), Eurostat NAMA_10_GDP

A nemzetközi pénzügyi szervezetek a világgazdaságban 2021-re 5-6% közötti teljesítmény-javulást prognosztizálnak, míg a világgazdaság átlagában 2022-re 3,3-4,4% közötti GDP növekedéssel számolnak. Minden szervezet esetében mérsékelt az előrejelzés, mint az a 2021-es GDP növekedésre volt. Az EU27 és az Euró-zóna átlaga esetében a 2022-re jelzett GDP növekedés a 2021-re prognosztizált növekedéshez hasonló mértékű. Magyarország esetében a hazai, és a nemzetközi szervezetek által 2022-re jelzett GDP növekedés viszont kedvezőbb az előző évihez képest. Így a hazai GDP növekedés várhatóan 2022-ben is meghaladja az EU27 és az Euró-zóna átlagos GDP növekedésének mértékét.

A Konvergencia Program – a 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény és a 2022. évi költségvetési törvényjavaslat indokolásában rögzített prognózisok sarokszámaival egyezően – Magyarország GDP-jének 2021. évi növekedésére 4,3%-os, 2022. évi növekedésére 5,2%-os mértéket határozott meg, amely a nemzetközi szervezetek előrejelzéseinek felső tartományával egyezik meg. (Konvergencia Program 2021-2025)

A prognózisok felhívják arra a figyelmet, hogy a jelentős bázishatás mellett a növekedés mértéke nagyban függ attól, milyen ütemben nő a beoltottság a világon, milyen gyorsan oldják fel a korlátozásokat, és a vírus új mutációinak terjedését sikerül-e kordában tartani.

A 2022-re előre jelzett hazai növekedés a bruttó állóeszköz-felhalmozás, a háztartások fogyasztása és a foglalkoztatási előrejelzések alapján megvalósulhat. Ezt hasonlóan látja a Költségvetési Tanács a 2022. évi központi költségvetésről szóló törvényjavaslat tervezetéről adott véleményében (KT vélemény, 2021b). A Költségvetési Tanács ugyanakkor arra hívja fel a figyelmet, hogy továbbra is jelentősek a bizonytalanságok. Az MNB szintén a korlátozások feloldásának függvényében vetítette előre a 4-6% közötti magyar gazdasági növekedést 2021-re. (MNB 2021a) A Kopint-Tárki szerint a világválság újabb hulláma ellenére a globális kilátások mérsékelt és szelektíven, de pozitívak, főként az általánosan jellemző fiskális ösztönzők miatt (Kopint-Tárki, 2021).

A magyar GDP 2021. évre prognosztizált 4,3%-os növekedésének forrása főként a bruttó állóeszköz-felhalmozás és a háztartások fogyasztása, majd a közösségi fogyasztás és az export-import egyenlege. A magyar GDP 2021-2023 évi változására és szerkezetére vonatkozó előrejelzést a 4. sz. táblázat tartalmazza.

4. sz. táblázat: A magyar GDP 2021-2023 évi változására és szerkezetére vonatkozó előrejelzés (%)

Év	Háztartások fogyasztása	Közösségi fogyasztás	Bruttó állóeszköz-felhalmozás	Export	Import	Összesen GDP	
	KP	KP	KP	KP	KP	KP	EB
2021	3,2	2,6	4,2	6,4	5,2	4,3	4,0
2022	5,8	-0,8	7,2	10,5	10,0	5,2	5,0
2023	3,9	0,3	6,1	7,0	6,7	4,1	-

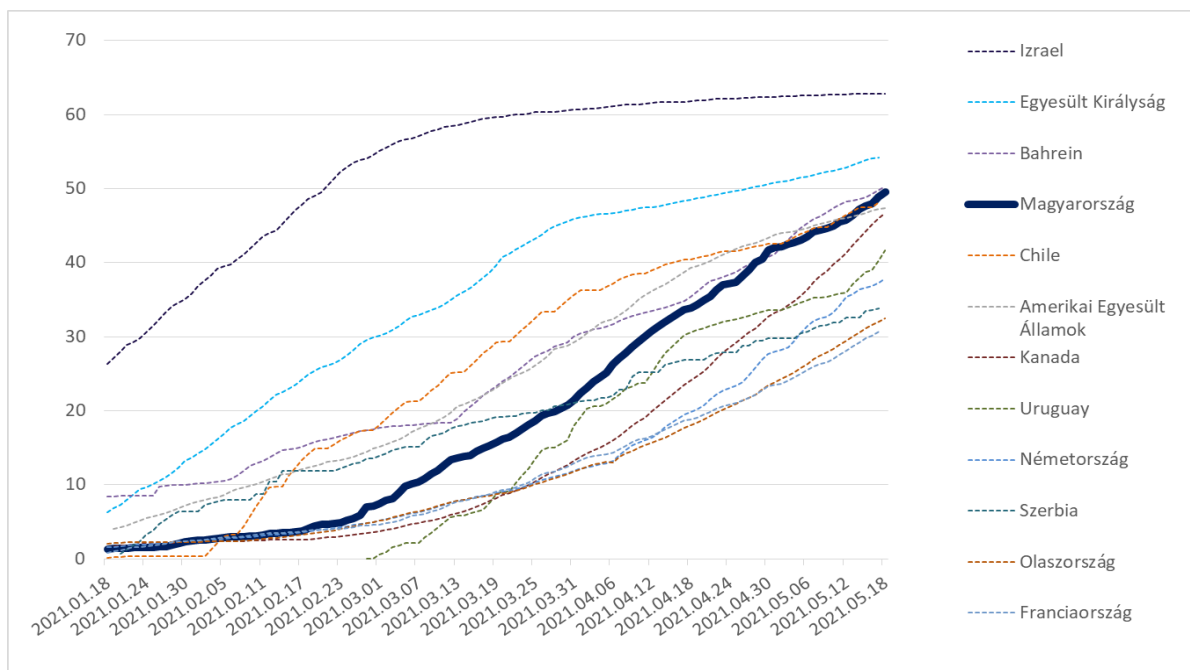
Forrás: Konvergencia Program (2021-2025), EB (2021a, 2021b)

A 2022-re jelzett 5,2 és a 2023-ra jelzett 4,1%-os GDP növekedéshez szintén a bruttó állóeszköz-felhalmozás és a háztartások fogyasztása járul hozzá leginkább.

1.1.3. Átoltottság és újraindulás

„A járványból az egyetlen kivezető út a védőoltás”, amely Magyarországon ingyenes és önkéntes. A gazdasági elemzők az oltottságra a gazdaság újraindítási képességet jelző legfontosabb mérőszámként tekintenek (OECD 2021, MNB 2021a, KT vélemény 2021a, Konvergencia Program 2021-2025). A Kormány célja, hogy minél több embert be lehessen oltani és a megfelelő védettség mellett megtörténjen a gazdaság újraindítása. A magyar felnőtt lakosság átoltottsága lakosságárányosan a 4-6. helyen áll világviszonylatban (3. sz. ábra)

3. sz. ábra: Az első oltásban részesült 18 évnél idősebb népesség aránya egyes országokban és Magyarországon (2021. május 18-án)

Forrás: www.ourworldindata.org adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Az átoltottság Magyarországon magasan meghaladja az EU átlagot (23,7%) az ECDC adatai alapján és az uniós országok között Magyarország az első helyen áll.

Magyarország eddig 24 millió adag vakcinát kötött le a gyártóknál több tízmilliárd forint értékben az uniós közös beszerzés keretein belül. Az oltások felgyorsítása érdekében Magyarország orosz és kínai vakcinák beszerzésére is szerződött, melyből összesen további 3,5 millió ember oltására elegendő vakcina érkezik, illetve érkezett (Kormány, 2021c).

A gazdaság, a szolgáltatások fokozatos újraindítása 2021. április 6-án megkezdődött. Kormány Európában is egyedülálló módon teljes transzparenciát biztosítva, előre bejelentett módon, a beoltottak számához igazodva, lépcsőzetesen oldja fel a védelmi intézkedéseket. A 2,5 millió védőoltás (első dózis) beadása után az újraindítás első fokozataként a 144/2021. (III. 27.) Korm. rendelet alapján megszűntek a szolgáltatásokkal kapcsolatos ideiglenes védelmi intézkedések, kinyithattak az üzletek a vásárlók számának korlátozása mellett. A Kormány a 4 millió védőoltás beadását követően a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának újabb fokozatáról döntött. (202/2021. (IV.29.) Korm. rendelet), míg öt millió beoltott esetében a 264/2021. (V. 21.) Korm. rendelet már egyes tömegrendezvények megtartását is lehetővé teszi. Mindezzel együtt nem lehet kizárni, hogy a vírus újabb variánsainak megjelenése a közeljövőben is újabb oltási kampányokat tesz szükségessé. A járvány és az oltási program egészségügyi szakmai előrehaladása, sikeressége nehezen megjósolható, hiszen előzménytelen.

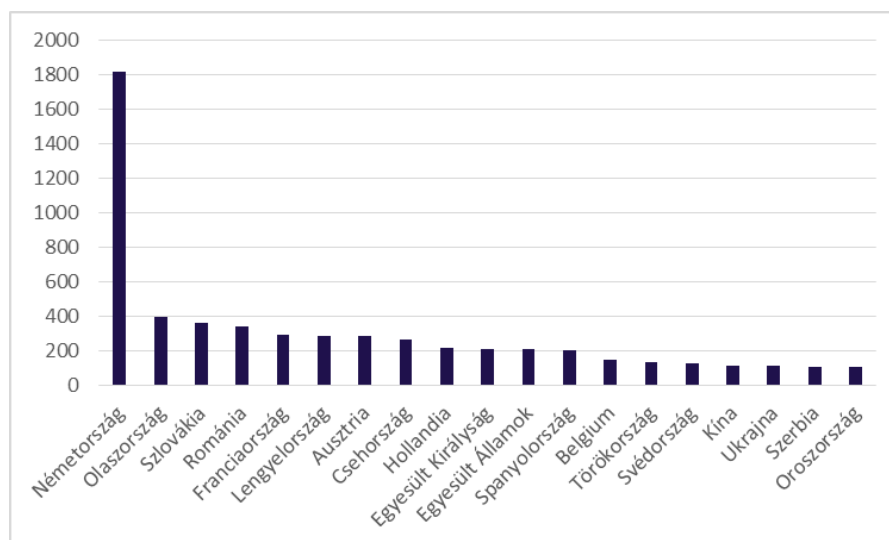
1.1.4. Külkereskedelem, külső egyensúly

Magyarország gazdasága az elmúlt évtizedben fokozottan exportvezérelt, a 2013-2019. években a magyar export minden évben meghaladta az importot, következésképpen pozitív összeggel járult hozzá a GDP-hez. (ÁSZ 2020c). Ezért nagy a jelentősége annak, hogy miként talál magára a járvány hatására megtorpant világkereskedelem, kiemelten fontos, hogy a hazai hozzáadott értékkel létrejött termékek felvevőpiacain hogyan alakul az exportált termékek iránti kereslet.

A WTO 2020. október 6-án közzétett prognózisa szerint (WTO, 2020) a világkereskedelem 2021-ben sem éri el a járvány előtti szintet, ugyanakkor annak bővülése várható, a külső és belső kereslet fokozatos helyreállításával párhuzamosan a behozatal és a kivitel is számottevően nőhet. A világjárvány világszerte a világkereskedelmet korlátozó protekcionista politikák újjáéledését hozta el (kiviteli tilalmak, védővámok, nem vám jellegű kereskedelmi akadályok). (Albertoni és Wise, 2020, Mariani, 2021)

A következő ábra Magyarország legfontosabb exportpiacait mutatja a KSH 2021. januári külkereskedelmi adatai alapján.

4. sz. ábra: Külkereskedelmi termékforgalom - a kivitel forintértéke az EU tagállamai és a fontosabb országok szerint, milliárd forint (2021. január)

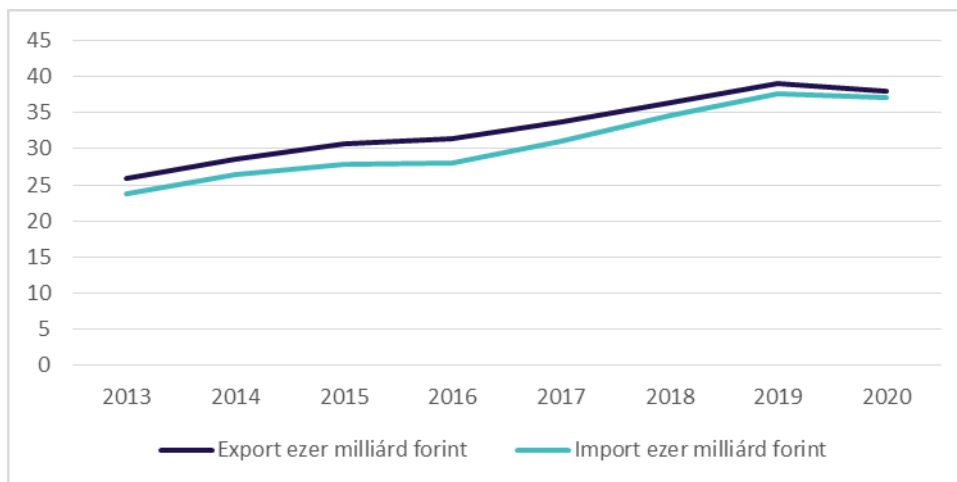
Forrás: KSH (2021j) alapján ÁSZ szerkesztés

A KSH adatai szerint Magyarország legfontosabb exportpiacai közül a termék külkereskedelem tekintetében kiugró helyet foglal el Németország, ahová a teljes magyar termékexport több mint negyede áramlik. (KSH, 2021j) Az Európai Bizottság 2021. februárjában közzétett előrejelzése (EB2021a) szerint a járvány hatására Németországban a háztartások nettó megtakarítási rátája 10,9%-ról soha nem látott 16,3%-ra emelkedett, mivel a fogyasztás erőteljesen (6%) csökkent. Az Európai Bizottság a fogyasztás további csökkenését vetítette előre 2021 első negyedévére. Az előrejelzés szerint a reál-GDP 2021-ben 3,2%-kal emelkedik Német-

országban, 2022-ben pedig 3,1%-os növekedés prognosztizálható. A Kormány várakozásai szerint főbb külpiaacaink növekedése 2021-ben 5,4, 2022-ben 8,1%-os, 2023-ban 4,2%-os bővülésre számít. (Konvergencia Program, 2021-2025)

2020-ban a magyar export volumene 6,7%-kal, az importé 3,9%-kal mérséklődött. 2021 februárjában továbbra is termék-külkereskedelmi többlet volt, miközben az export euróban számított értéke 0,8, az importé 3,9%-kal nőtt az előző évhez képest. (KSH, 2021d) (5. sz. ábra)

5. sz. ábra: Magyarország export/import alakulása folyó áron, milliárd forint (2013-2020)

Forrás: KSH STADAT 3.1.9h alapján ÁSZ szerkesztés

A Kormány várakozása és az MNB előrejelzése szerint 2021-től a nettó export ismét érdemben támogathatja a gazdaság növekedését (Konvergencia Program 2021-2025, MNB, 2021a). A Költségvetési Tanács véleményében arra is felhívja a figyelmet, hogy 2022-ben a háztartások fogyasztásának gyors bővülése veszélyeztetheti a külgazdasági egyensúlyt. (KT vélemény 2022).

Turizmus

A világjárvány által leginkább sújtott ágazatok (vendéglátás, turizmus, autóipar) a magyar export zászlóshajói közé tartoznak. A turizmus hozzájárulása a GDP-hez 2019-ben közel 1000 milliárd forint volt. 2020-ban a kereskedelmi szálláshelyek veszteségei 2019 azonos időszakához mérten meghaladták a 257 milliárd forintot, amely 54%-os visszaesést jelent. A turistaérkezések száma a világjárvány első és második hulláma közötti időszakban rövid időn belül dinamikus mértékű növekedésnek indult. Ez bizakodásra ad okot a szektor újbóli fellendülését illetően, de a gyors visszaépülést késleltetheti az elhúzódó válság után talpon maradó szolgáltatást nyújtók számának csökkenése (ÁSZ 2021a). Emellett több jel is arra utal, hogy a turisztikai szektor már a világjárványt megelőzően is kifutotta növekedési tartalékait. Kérdés, hogy a járványt követően a szektor előtt milyen fenntartható növekedést biztosító lehetőségek állnak.

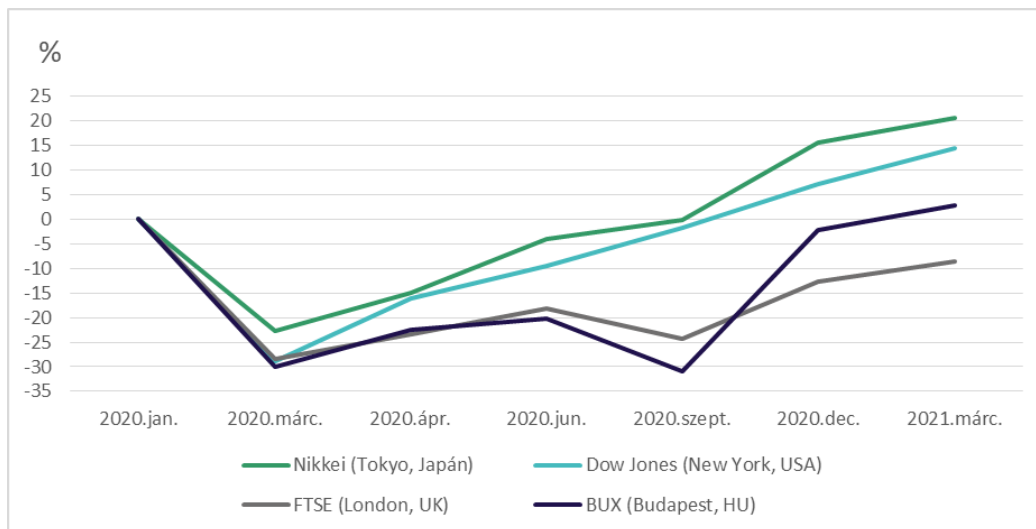
1.2. Globális pénz- és áru piac

A globális likviditás és a finanszírozási környezet alakulása a nemzetgazdaság és a költségvetés lehetőségeit is alapvetően meghatározza. A pénzpiacok alakulását 2020. március közepe óta a világjárvány és az annak megfékezésére hozott intézkedések alapvetően meghatározták. A tőzsdei és a részvénytőzsi volatilitást (ármegmozgások mértékét és gyakoriságát) mérő indexek napi értékei 2020. első negyedévében, valamint a harmadik negyedév végén erős ingadozást mutattak. A világ vezető jegybankjai fokozták mennyiségi lazítási politikáikat. Az alábbiakban áttekintjük a globális pénz- és áru piacok alakulását jelző legfontosabb tényezőket, az infláció alakulását és a jegybankok politikáit.

1.2.1. Tőzszeindexek

A tőzszeindexek közül a New York-i (Dow Jones), a tokiói (Nikkei), a londoni (FTSE) és a budapesti (BUX) indexek a világjárvány hatására 2020. március közepére 23-30%-ot estek a 2020. januári értékhez képest. Az említett tőzszeindexek alakulását a 6. sz. ábra szemlélteti.

6. sz. ábra: A világ vezető tőzsdeindexeinek és a Budapesti Értéktőzsde indexének (BUX) alakulása (Tőzsde index/nap, %)

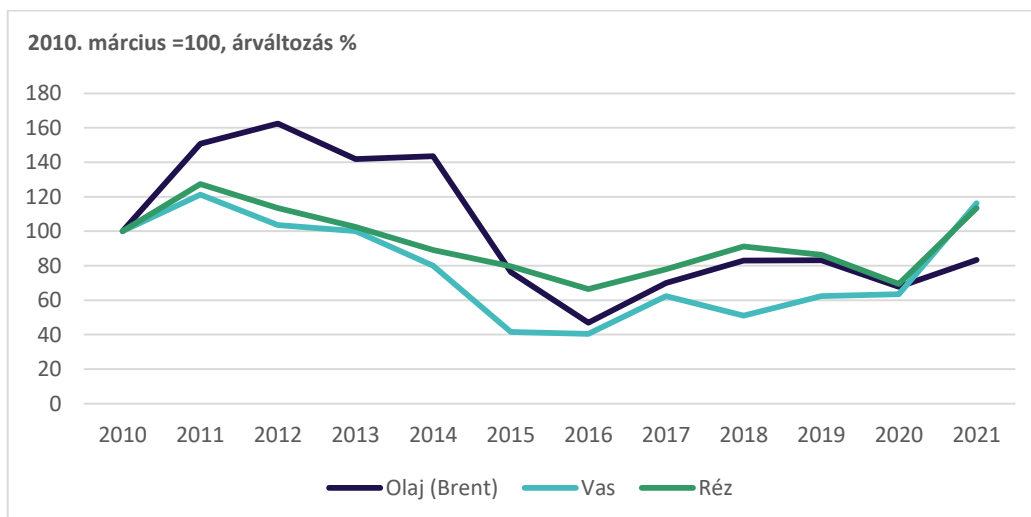
Forrás: NIKKEI 2021, FTSE 2021, Dow Jones 2021, BUX 2021

A jegybanki intézkedések és a kormányzati mentőcsomagok nyomán a vezető tőzsdeindexek emelkedtek, a tőzsdei értékük (a londoni (FTSE) kivételével) 2021. márciusában már meghaladta a 2020. januári értéket. A londoni (FTSE) tőzsdeindex értéke is növekedett, de 2021. márciusában még alatta maradt a 2020. januári értékének.

1.2.2. Nyersanyagárak

A globális kilábalás egyenletlensége és a fokozatosan visszatérő kereslet, a szűk kínálati kapacitások, a szállítási költségek mellett a legfőbb nyersanyagok áraiban is tetten érhető. A legfőbb nyersanyagok árai 2021-re a több éves csúcsaik közelébe értek (7. sz. ábra).

7. sz. ábra: A főbb nyersanyagárak változása 2010-2021

Forrás: Fred

Ennek nyomán a külkereskedelmi és ipari termelői árakon keresztül magasabb importár-emelkedésre lehet számítani.

1.2.3. Infláció

A fejlett és feltörekvő gazdaságok esetében¹³ az infláció a jegybanki célértékek körül alakult 2020-ban (MNB 2021). Magyarországon a 2020. évi infláció (3,3%) az MNB célérték (3%) körül volt. Az MNB 2021-re tervezett 3,8-3,9%-os tartományban mozgó inflációs célkitűzése a tolerancia sávba (2-4%-os sáv) esik. A 2022-től tervezett alacsonyabb infláció (2,9-3,0%) az inflációs cél körül alakul (MNB, 2021a). Az infláció Világátlagra, Euró-zónára és Magyarországra vonatkozó 2020 tényleges, 2021-2023 előrejelzési adatait az 5. sz. táblázat tartalmazza.

5. sz. táblázat: Infláció Világátlag, Euró-zóna, Magyarország (2020 tény, 2021-2023 előrejelzés) (%)¹⁴

Kibocsátó szervezet, forrás	Adatok publikálása	2020	2021	2022	2023
		tény	előrejelzés		
Világátlag					
IMF World Economic Outlook	2021. április	0,7	1,6	1,7	-
OECD Economic Outlook	2021. április	-	0,7	1,0	-
ECB Macroeconomic projections	2021. április	-	1,5	1,2	-
FED Economic Projections	2021. március	-	2,2	2,0	-
Euró-zóna					
ECB Macroeconomic projections	2021. március	-	1,5	1,2	-
OECD Economic Outlook	2021. március	-	3,3	3,6	-
Eurostat	2021. március	0,7	-	-	-
Magyarország					
EB European Economic Forecast	2021. február	-	3,5	2,9	-
IMF World Economic Outlook	2021. március	-	3,4	3,0	-
Reuters report	2021. március	-	3,6	3,2	-
OECD Economic Outlook	2020. december	-	3,3	3,6	-
PM 2021-2025. Konvergencia Program, 2021. évi Kvtv., 2022. évi Kvtv. előzetes sarokszámái	2021. április-május	3,3	3,6	3,0	3,0
MNB Inflációs jelentés	2021. március	-	3,9	3,0	3,0
KSH	2021. március	3,3	-	-	-

Forrás: IMF (2020, 2021), OECD (2021), ECB (2021), FED (2021), EB (2021a, 2021b), Konvergencia Program (2021-2025), 2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat, MNB (2021a), KSH (2021c), Eurostat HICP all-items

Magyarország esetében 2022-re minden szervezet alacsonyabb inflációt vár, mint 2021-ben, és mint a világválság első évét megelőzően volt. Az egyes előrejelzések között ugyanakkor jelentősek a különbségek. A 2021. évi költségvetési törvény módosításáról szóló törvény és a 2022. évi költségvetési törvény tervezete a jegybanki inflációs célérték körüli inflációt prognosztizál. (2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat)

Az MNB (MNB, 2021a) arra hívta fel a figyelmet, hogy 2021. következő negyedévekben is fennmaradnak a szokásostól eltérő szezonális árazási döntések. 2021 második felében várható az árdinamika mérséklődése. Az infláció emelkedését az üzemanyagárak, a dohánytermékeket érintő jövedéki adó növelése (EU jogharmonizáció), a gazdaság újraindításából eredő inflációs hatás is táplálják. A főbb nyersanyagok árának korábban említett inflációt növelő hatása mellett az üzemanyagok árának alakulása is fontos inflációnövelő tényező. (MNB, 2021a).

A KSH adatai alapján 2021 áprilisában a fogyasztói árak átlagosan 5,1%-kal magasabbak voltak az egy évvel korábbinál, egy hónap alatt átlagosan 0,8%-kal nőttek. Az elmúlt egy évben a szeszes italok, dohányárak

¹³ Az IMF értékelésében Magyarország is ide tartozik.

¹⁴ A táblázat adatai átlagértéket tartalmaznak, azokban az esetekben, amikor az előrejelzések intervallumot adtak meg.

(átlagosan 12,2%-kal) és az üzemanyagok ára (39,2%-kal) emelkedett jelentősen. (KSH, 2021f) Az 5%-ot meghaladó inflációs ráta meghaladja az MNB középtávú inflációs céljához meghatározott +/- 1%-os tolerancia sávot.

Az MNB jelezte, hogy fontosnak tartja annak elkerülését, hogy a globálisan emelkedő inflációs környezetben a költségvetési hiány a kereslet aránytalan emelésével további inflációs kockázatokat okozzon. Az MNB 2021-ben már a tartósan magasabb infláció kockázatával is számol, amelyre proaktív válaszokat, így az alapkamat emelését is kilátásba helyezte¹⁵.

A hosszú lejáratú állampapír piaci hozamok Magyarországon a nemzetközi folyamatokkal összhangban 2021 év eleje óta emelkedtek. A 10 éves állampapír 2,7, míg a 15 és 20 éves állampapírok hozamai 3% fölé nőttek (MNB, 2021a). Magyarország kockázati megítélése stabilan alakult, így nem ez okozta a hozamfelárák emelkedését. A hazai hozamemelkedés oka a fejlett hozamok emelkedése lehetett, az elmúlt időszakban a fejlett gazdaságokban megnövekedtek az inflációs várakozások, ugyanakkor a vezető jegybankok erre nem reagáltak. (MNB, 2021a) A piaci szereplőknél ez tovább növelheti egyrészt az inflációs várakozásokat, másrészt a bizonytalanságot. Mindkettő a hosszú lejáratú hozamok kockázati prémium komponensét emelő tényező.

1.2.4. A világ jegybankjainak monetáris politikái

A jegybankok, az árstabilitás fenntartásának célját nem veszélyeztetve támogatják a kormányok gazdaságpolitikáját, így a világválság okozta válsághelyzetre reagálva monetáris eszköztárak széles spektrumát alkalmazták. Eszközvásárlási, hitel- és likviditásbővítő programokat alkalmaztak, csökkentették irányadó rátájukat, növelték a visszavásárlási (ún. repo) műveleteket, értékpapír-vásárlásokkal támogatták a pénzügyi piacot. Mindehhez ideiglenesen enyhítették az ún. makroprudenciális (a pénzügyi rendszerre vonatkozó kockázatvállalást korlátozó) szabályozást.

A meghatározó jegybankok jegybanki alapkamata rekord alacsonyra csökkent, 0% körüli (Federal Reserve 0,25%, Bank of England 0,1%, Bank of Japan (-) 0,1%). Az Európai Központi Bank esetében 0% a jegybanki alapkamat. A jegybankok kamatlábainak összefoglalását a 6. sz. táblázat tartalmazza.

6. sz. táblázat: Egyes jegybankok 2021. április 27-én érvényben lévő kamatlábai

Kamatláb	Jelenleg irányadó ráta (kamatláb)	Változás iránya	Előző irányadó ráta (kamatláb)
Amerikai kamatláb FED	0.250 %	↓	1.250 %
Brit kamatláb BoE	0.100 %	↓	0.250 %
Kínai kamatláb PBC	3.850 %	↓	4.050 %
Cseh kamatláb CNB	0.250 %	↓	1.000 %
Euró-zóna ECB	0.000 %	↓	0.050 %
Magyar kamatláb	0.600 %	↓	0.750 %
Japán kamatláb BoJ	-0.100 %	↓	0.000 %
Lengyel kamatláb	0.100 %	↓	0.500 %
Orosz kamatláb CBR	5.000 %	↑	4.500 %
Svájci kamatláb SNB	-0.750 %	↓	-0.500 %

Forrás: Global Rates, 2021 alapján ÁSZ szerkesztés

A FED a háztartások, a munkaadók, a pénzügyi piacok, valamint az állami és helyi önkormányzatok támogatására is nyújtott hiteleket 2,3 billió dollár értékben (FED, 2021). A FED mérlegfőösszege 7639 milliárd dollárra (GDP 36%) emelkedett 2020. februárjában (MNB, 2021a). **A japán jegybank** 2020 áprilisában indított hitelösztönző- és eszközvásárlási programot, a jegybank mérlege 2021 februárjára 712 ezer milliárd jenre (a GDP 133%-ára) emelkedett (MNB, 2021a). **A Bank of England** közleménye szerint az állampapír-vásárlások

¹⁵ Kamatemelést helyezett kilátásba a jegybank alelnöke 2021. május 17. <https://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/kamatemeles-helyezett-kilatasba-a-jegybank-alelnoke-3768520/>

továbbra is folytatódnak és a jegybank fenntartja vállalati kötvényállományát. A Bank of England mérlegfőösszege a GDP 43%-ára nőtt 2020 februárjában. **A kínai jegybank** jelezte, hogy a monetáris politika a jövőben is támogatni fogja a gazdaságot, ugyanakkor továbbra is szem előtt tartják a makrogazdasági kockázatokot (MNB, 2021a). **Az EKB** bevezette a pandémiás sürgősségi vásárlási programot (Pandemic Emergency Purchase Programme, PEPP), amely várhatóan 2021 közepéig tart. A teljes keret 1850 milliárd euró, a GDP 16%-a (670 billió forint) (ECON, 2020). Az EKB mérlege 2021 februárjára 7102 milliárd euróra (GDP 62%-a) emelkedett (MNB, 2021a).

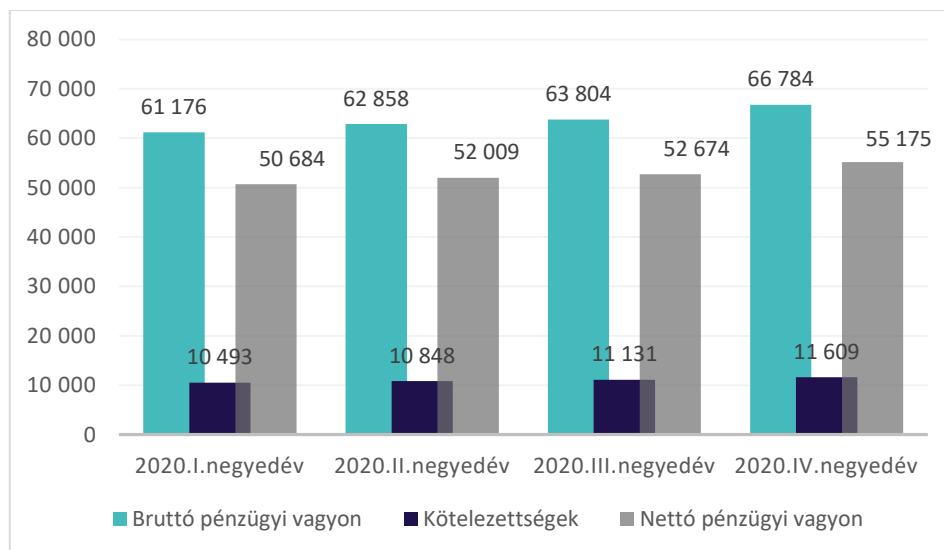
A Magyar Nemzeti Bank monetáris politikájának fókuszában 2020-ban szintén a világválság gazdasági és piaci hatásainak enyhítése állt. A világválság okozta gazdasági sokk hatásának tompítása érdekében a 3%-os középtávú inflációs célkövetést a kamatlábak változtatásával, valamint az inflációnak a +/- 1 százalékpontos toleranciasávjában mozgatásával egészítette ki 2020-2021-ben. A banki likviditás biztosítása érdekében is több intézkedést hajtott végre (hitelintézetek kötelező tartalékrátájának ideiglenes felfüggesztése), valamint nem-konvencionális eszközként kötvény- és hitelprogramokkal (például NKP, NHP) biztosított többletlikviditást. A gazdaság élénkítését célzó jegybanki eszközökről az elemzés harmadik fejezete nyújt áttekintést.

Több elemzés is felhívta a figyelmet egy esetleges árfolyamháború eshetőségére (Financial Times, 2021, Ward, 2021), elsősorban az euró dollárral szemben történő megerősödésére. Egy árfolyamháborús helyzet korlátozhatja a jegybankok kamatpolitikáját is.

1.3. A háztartások megtakarításainak alakulása

A lakosság „válságállóságát” mutatja, hogy a háztartási megtakarítások miként alakultak a válsággal érintett időszakban, abban jelentkezik-e a jövedelmek kiesésének hatása, nőtt-e a lakosság pénzügyi sérülékenysége (ÁSZ 2020d). Emellett a lakossági megtakarítások azt is jelzik, hogy mennyiben lehet hazai forrásokra támaszkodni az államadósság finanszírozásában.

8. sz. ábra: A háztartások bruttó és nettó pénzügyi vagyona (2020. I-IV. negyedév), (milliárd forint)

Forrás: MNB, KSH STADAT 3.7.5

A háztartások bruttó pénzügyi vagyona a 2020. év I. negyedév végi értékéhez képest a IV. negyedév végére 9,2 %-kal nőtt. A háztartások pénzügyi kötelezettsége 2020. I. és IV. negyedéve között 10 493 milliárd forintról 11 609 milliárd forintra nőtt. A 14,5%-os növekedés az új lakáscélú hitelek és a babaváró hitelek állománynövekedése, valamint a Kormány által 2020. márciusában bevezetett fizetési moratórium együttes hatásaként mutatkozott. (MNB, 2021a). A háztartások nettó pénzügyi vagyona, azaz a bruttó pénzügyi vagyontól a kötelezettségek levonása után fennmaradó rész 2020. I. és IV. negyedévének vége közötti időszakban 8,9%-kal nőtt és az időszak végén elérte az 55 175 milliárd forintot.

2021. év első két hónapjában a háztartások tulajdonában lévő értékpapírok állománya 268 milliárd forinttal növekedett, melyből az állampapírok 207 milliárd forinttal, a befektetési jegyek 29 milliárd forinttal, a tőzsdén forgó részvények 13 milliárd forinttal vették ki részüket (MNB, 2021a). A háztartások állampapír-állománya 2020 és végére meghaladta a 9100 milliárd forintot (MNB, 2021b).

Megállapítható, hogy az ÁSZ 2020. júniusi elemzésének forgatókönyvei (ÁSZ 2020a) közül az optimista változat teljesült. A megtakarítási hajlandóság és a nettó pénzügyi vagyon egyéves időintervallumban (2020-ban) nőtt, a negatívan ható tényezők (átmenetileg megnövekedő munkanélküliség, gazdasági visszaesés miatti jövedelemcsökkenés) mellett. Erre hatással lehetett a fogyasztói kosarak átrendeződése, a háztartások fogyasztásának csökkenése, a hiteltörlesztési moratórium, valamint a foglalkoztatás szintjének fenntartását elősegítő kormányzati intézkedések is. A GKI fogyasztói bizalmi index-felmérése (GKI 2021) szerint a lakosság saját jövőbeli megtakarítási képességének megítélése a 2021. januári emelkedést követően, februárban a 2020 őszre jellemző szint alá esett, majd 2021. március-áprilisban alig változott.

A járványhelyzetet követő gyors kilábalás esetén a háztartások jövedelme nőhet, ugyanakkor a gyors növekedéssel várhatóan együtt járó erősödő infláció mellett annak nagyobb részét fordítja fogyasztásra, ezért a megtakarítási hajlandóság elmaradhat a válság, valamint a korábbi évek során tapasztalttól. Amennyiben a magyar gazdaság újraindulása elhúzódik, alacsony szinten stabilizálódhat a fogyasztás, így átmenetileg a lakosság pénzügyi vagyonának növekedési üteme felgyorsulhat. Ugyanakkor hosszú válságperiódus esetében már szektorokon továbbgyűrűző módon is megjelenhet az állásvesztések, reáljövedelem csökkenések hatása. A lakossági pénzügyi vagyonának, kevesebb, mint ötöde vesz részt az államadósság finanszírozásában, így még van tere annak, hogy a lakossági megtakarítások erőteljesebben bekapcsolódjanak az adósság belső finanszírozásába.

1.3.1. Pénzügyi kultúra és megtakarítások

Az ÁSZ-nak a Pénzügyi Tudatosság Facebook oldal olvasói körében 2020. júniusában végzett nem reprezentatív kérdőíves felmérésének eredményei (ÁSZ 2020e) azt mutatják, hogy a háztartások pénzügyi magatartása a világjárvány első hulláma idején lényegében nem változott. A hiteltörlesztési moratórium adta lehetőséggel élők aránya azt mutatta, hogy az adóssággal rendelkező háztartások a járványhelyzet alatt is rendelkeztek olyan mértékű jövedelemmel, amely lehetőséget ad az esedékes tőkerész és kamatok megfizetésére. A válaszadók tudatában voltak annak is, hogy a tőke- és kamatfizetési moratórium megszűntét követően a fizetési kötelezettségeket teljesíteni kell. Az ÁSZ is szerepet vállalt abban, hogy a válság, és a hitel-moratórium következményei a lakosság pénzügyi tudatosságának fókuszába kerüljenek¹⁶.

1.3.2. Pénzügyi sérülékenység, szegénységi kockázatok

Fontos kérdés, hogy a koronavírus-járvány okozta gazdasági visszaesés és az ennek következtében megnövekedett munkanélküliség hogyan hatott a legszegényebb rétegek társadalmon belüli számarányára és élethelyzetére. Jelen elemzés készítésekor az ún. relatív jövedelmi szegénységi arány, valamint a súlyos anyagi deprivációban élők és a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők létszáma és aránya tekintetében 2020. évközi, illetve év végi nyilvános adat még nem érhető el, ezért a világjárvány okozta válság hatása pontosan nem mérhető. A szegénységi mutatók 2018. és 2019. évi alakulása alapján a járványhelyzetet közvetlenül megelőző egy évben a relatív jövedelmi szegénységben és az alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya 0,1 százalékponttal, míg a súlyos anyagi deprivációban élők aránya jelentősen, 0,7 százalékponttal csökkent. Sokakat értelemszerűen negatívan érintett a válság, ugyanakkor mivel a koronavírus-járvány időszakát közvetlenül megelőzően a magyarországi szegénységi kockázatok csökkentek, így kisebb létszámú az a társadalmi csoport a száma, akiknek az életében a válság rendkívül súlyos hatásokkal járhatott.

¹⁶ Erdemes élni a fizetési moratóriummal? 2020. április 23. <https://www.aszhirportal.hu/hu/hirek/felhalmozas-es-tudatos-magatartas-valsaghelyzetben>

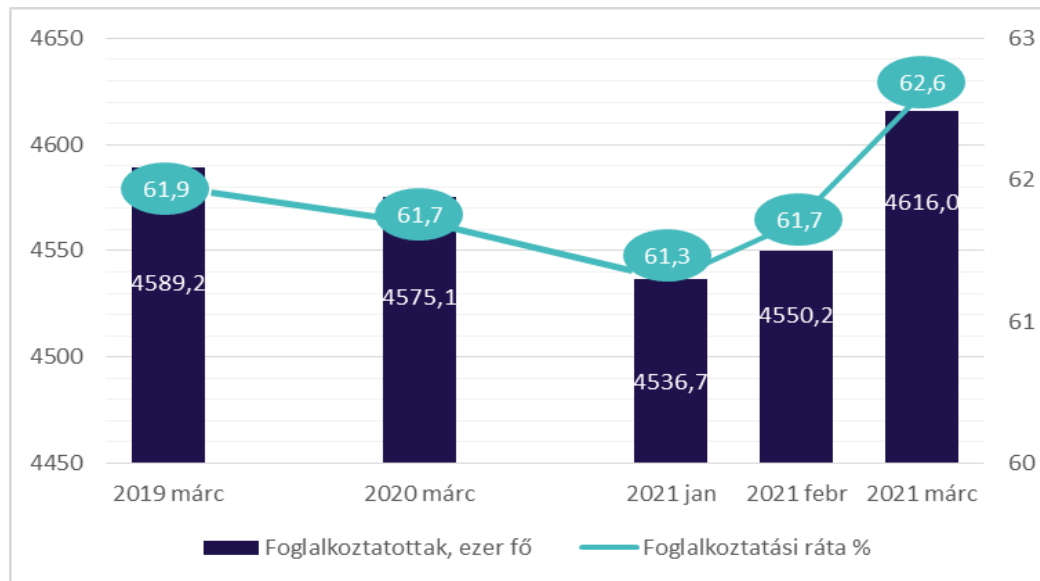
1.4. A foglalkoztatottság és a munkanélküliség alakulása

Magyarországon a gazdasági aktivitás és a foglalkoztatottság 2011 óta folyamatosan nőtt (ÁSZ 2020b). A járvány hatására a gazdasági visszaesés egyik legfontosabb következménye a munkaerő-kereslet csökkenése volt, különösen a korlátozásoknak leginkább kitett szolgáltatási ágazatokban.

1.4.1. Foglalkoztatottak száma, foglalkoztatási ráta

A világjárvány második hullámának hatása legerőteljesebben a 2021. januári foglalkoztatási adatokban mutatkozott meg.

9. sz. ábra: A 15-74 éves foglalkoztatottak száma (ezer fő) és a foglalkoztatási ráta (%) Magyarországon 2019. és 2020. március, 2021. január-március

Forrás: KSH (2021b) adatok alapján ÁSZ szerkesztés

A 2020. év végi adatokhoz képest 2021. január hónapra a 15–74 éves foglalkoztatottak száma 97 ezer fővel csökkent, részben a járvány gazdasági következményeként, részben szezonális hatások miatt. (KSH, 2021a). 2021 februárjában a foglalkoztatási adatokban már javulás volt tapasztalható, a 15–74 éves foglalkoztatottak száma 4 millió 550 ezer fő volt. 2021 márciusában a foglalkoztatottak száma tovább bővült, elérte a 4 millió 616 ezer főt, amely magasabb, mint 2019-ben volt. (KSH, 2021e)

A részmunkaidős foglalkoztatás a válságkezelés egyik eszköze volt a járványhelyzetben, amihez állami bértámogatás is kapcsolódott. 2020. 40. hetében a csökkentett munkaidőben munkát végzők létszáma a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás esetén az országos átlag közel négyszerese, a feldolgozóiparban több mint másfélszerese, a kereskedelemben az 1,4-szerese volt. (KSH, 2021i) 2021-ben az első három hónap adatai pozitív trendeket vetítenek előre.

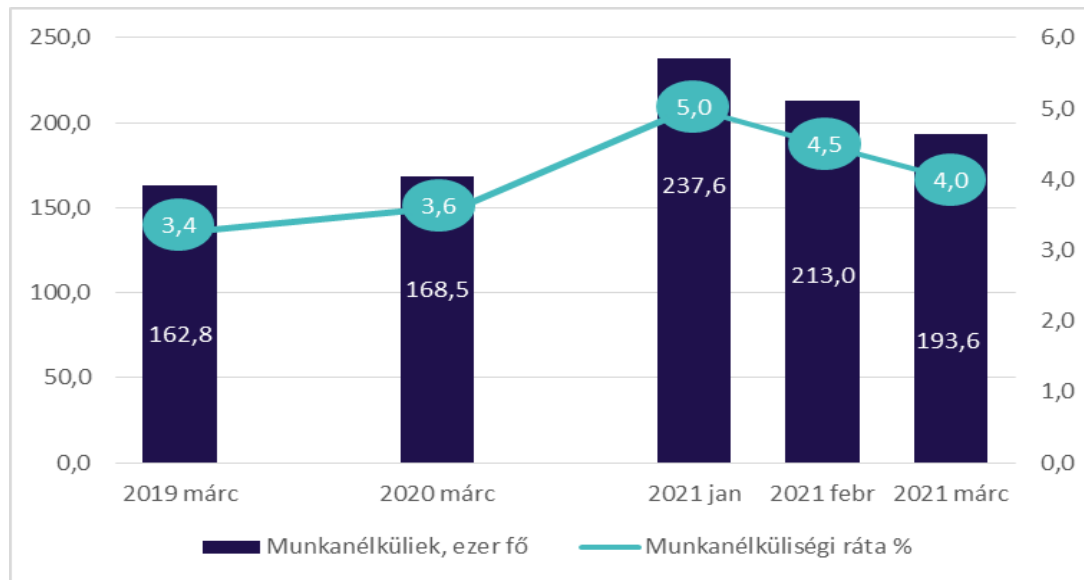
2020. negyedik negyedében 2 726,7 ezer, míg a 15-74 évesek körében 2021. első negyedében 2 599,7 ezer fő volt az inaktívák (nyugdíjasok, eltartottak, tanulók, gyermekvállalás miatt távolmaradók, háztartásbeliek, a munkanélküli ellátásból már kikerült személyek) létszáma (KSH, 2020d, KSH, 2021k).

1.4.2. Munkanélküliség

A javuló foglalkoztatottsággal párhuzamosan 2010-2019 között a munkanélküliek száma is folyamatosan csökkent. A világjárvány megfékezése érdekében bekövetkező leállások nyomán azonban munkahelyek szűntek meg. A világjárvány második hulláma 2021. január hónapban éreztette jelentősen hatását, a 15–74 évesek körében a munkanélküliek száma elérte a 238 ezer főt. A munkanélküliségi ráta 2021. január hónap-

ban 5% volt, amely a 2020. decemberi értéknél 0,9%-kal magasabb. (KSH, 2021b). Amennyiben a 2020. december-2021. márciusi időszakot vizsgáljuk, akkor a munkanélküliek átlagos létszáma 215 ezer fő volt, 42 ezerrel több, mint egy évvel korábban. (KSH, 2021b)

10. sz. ábra: A 15-74 éves munkanélküliek száma (ezer fő) és a munkanélküliségi ráta (%) Magyarországon 2019. és 2020. március, 2021. január-március

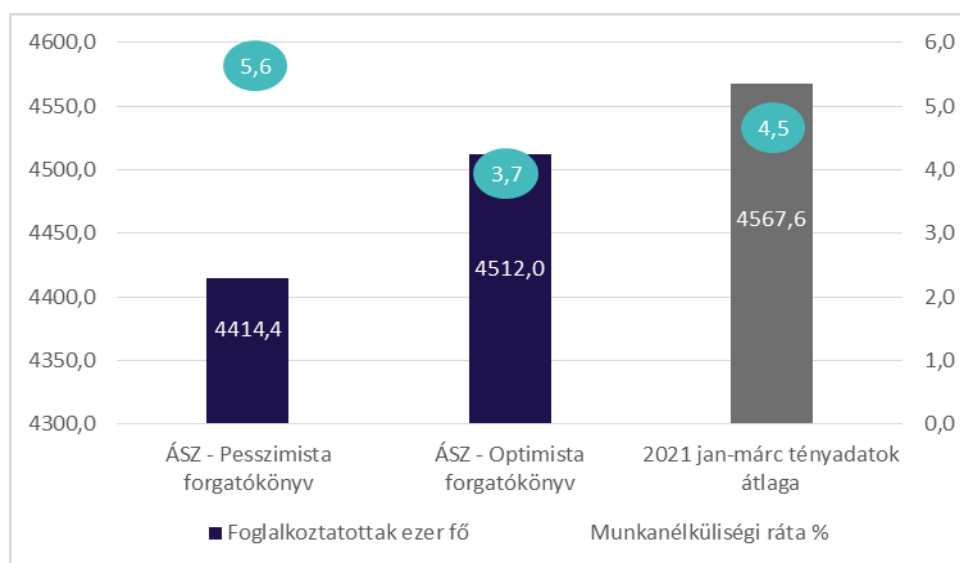

Forrás: KSH (2021b) adatok alapján ÁSZ szerkesztés

2021. februárjában Magyarország 4,5%-os munkanélküliségi rátával rendelkezett, amely alapján az ötödik helyen állt az uniós tagországok rangsorában. Ez az adat 2021. márciusra 4,0%-ra csökkent, negyedik helyen állt az uniós tagországok rangsorában. (KSH, 2021b). 2021. márciusában a munkanélküliek száma 194 ezer fő volt, 25 ezerrel több, mint egy évvel korábban, ugyanakkor 19 ezer fővel kevesebb, mint 2021. február hónapban (KSH, 2021b).

Az ÁSZ 2020. júniusi elemzésében (ÁSZ 2020a) megfogalmazott optimista forgatókönyv szerint a foglalkoztatás a 2020. évi jelentős csökkenés után a 2021. évben elérheti a 2019. évi foglalkoztatási szintet, a pesszimista forgatókönyv szerint a foglalkoztatottak száma a 2016-2017. évi szint közelébe csökkenhet, a két forgatókönyv kitért a munkanélküliségi ráta alakulására is.

11. sz. ábra: A 15-74 éves foglalkoztatottak száma (ezer fő) és a munkanélküliségi ráta (%) alakulása, 2021. január-március tényadatok átlaga, ÁSZ 2020. júniusi forgatókönyv

Forrás: KSH (2021b), ÁSZ (2020a) adatok alapján ÁSZ szerkesztés

A 2021. március végéig rendelkezésre álló adatok alapján a foglalkoztatottak száma tekintetében az ÁSZ optimista forgatókönyve látszik teljesülni. A 2021. január - március hónapban foglalkoztatott 15-74 évesek átlagos száma 4567,6 ezer fő volt, ami elérte, sőt meghaladta az ÁSZ optimista forgatókönyve szerint előre-
vetített foglalkoztatottak számát. A munkanélküliségi ráta a 2021. január és március havi tényadatok átlagát tekintve nem csökkent az optimista forgatókönyv szerinti mértékre, azonban a pesszimista forgatókönyvvel lényegesen kedvezőbben alakult.

1.4.3. Munkaerő-piaci kilátások 2022-2023

A legfontosabb nemzetközi és hazai előrejelzések a munkanélküliségi ráta vonatkozásában közölnek prognózist a következő évekre.

7. sz. táblázat: A munkanélküliségi ráta alakulása Világátlag, Euro-zóna, Magyarország 2020-2023 (%)¹⁷

Kibocsátó szervezet, forrás	Adatok publikálása	2020	2021	2022	2023
Világátlag - előrejelzés					
FED (Medián érték)	2020. december/2021. március	6,7%	4,5%	3,9%	3,5%
Euró-zóna- előrejelzés					
IMF World Economic Outlook	2020. április/2021. április	10,4%	8,7%	8,5%	8,2% ¹⁸
EB European Economic Forecast	2020. november	8,3%	9,4%	8,9%	-
ECB	2020. március/2021. március	7,6%	8,6%	8,1%	7,6%
Fitch Rating Report	2020. március/2021. március	8,3%	9,4%	8,3%	-
Kopint-Tárki előrejelzés	2021. április	8,1%	8,3%	7,6%	-
Magyarország - előrejelzés					
IMF World Economic Outlook	2020. április/2021. április	5,4%	3,8%	3,5%	3,5% ¹⁹
EB European Economic Forecast	2020. november	4,4%	4,4%	3,9%	-
MNB Inflációs jelentés ²⁰	2020. március/2021. március	4,1%	4,6%	3,8%	3,5%
Kopint-Tárki előrejelzés	2021. április	4,1%	4,0%	3,6%	-
PM 2020-2024 és 2021-2025. Konvergencia Program ²¹	2020. április/2021. április	5,6%	4,2%	3,3%	2,9%
Euró-zóna - tényadat					
EUROSTAT	2021. április	7,9%	-	-	-
Magyarország - tényadat					
KSH	2021. április	4,1%	-	-	-

Forrás: ECB (2021), FED (2021), IMF (2021), EB (2021a), Konvergencia Program (2020-2024), Konvergencia Program (2021-2025), MNB (2021), Kopint-Tárki (2021.), Fitch Ratings (2021a), EUROSTAT, KSH (2021e) adatok alapján ÁSZ szerkesztés

Magyarországot érintően 2021. évre az IMF optimistább előrejelzést alkotott, mint az MNB, 2022 évre már inkább szervezet újból 4% alá várja a munkanélküliségi rátát. Az elemzés készítése idején rendelkezésre álló legfrissebb előrejelzés mind az Euró-zóna, mind pedig Magyarország vonatkozásában pozitív elmozdulást vetít előre (Kopint-Tárki, 2021.).

Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről szóló törvényjavaslat általános indokolása azzal számol, hogy a kilábalást követően a foglalkoztatás bővítésére lehet számítani, a gazdaság munkaerőigényének kielégítése válik hangsúlyossá. (T/16118. számú törvényjavaslat) Ezt támasztják alá hazai munkaerő-közvetítő és-kölcsönző cégek tapasztalatai is, mely szerint a munkaerőpiacon megindult az új pozíciók megnyílása

¹⁷ A hőtérkép a foglalkoztatási rátára vonatkozó adatot nem tartalmaz, tekintettel arra, hogy a vizsgált nemzetközi szervezetek erre vonatkozó adatot nem közöltek. Foglalkoztatási rátára vonatkozó adat Magyarország tekintetében egyedül a Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet által készített előrejelzésben található.

¹⁸ A 2023-as IMF adat az IMF hivatalos honlapján több paraméter alapján kikereshető adat. (IMF, 2021a)

¹⁹ A 2023-as IMF adat az IMF hivatalos honlapján több paraméter alapján kikereshető adat. (IMF, 2021b)

²⁰ Az adatok átlagszámítással kerültek meghatározásra.

²¹ Konvergencia Program (2020-2024) és (2021-2025) alapján feltüntetett adatok a programok 1c táblázata alapján kerültek feltüntetésre.

(marketing, értékesítés, gyógyszeripar, gyártás), a világvjárvány hatására az IT terület és a különböző szolgáltató központok kerülhetnek előtérbe. (Index, 2021)

A gazdaság újra-indításával összhangban, a nemzetközi szervezetek előrejelzéseinek figyelembevételével a munkaerő-piaci folyamatokat tekintve elsősorban pozitív kockázat vetíthető előre. A munkaerő megtartását támogató intézkedések, mint a vállalati hiteltörlesztési moratórium és az ágazati bértámogatás az elkövetkező években továbbra is hozzájárulnak a kedvezőtlen hatások mérsékléséhez. 2022 évben a foglalkoztatottságot ösztönző intézkedések, valamint a tervezett beruházásoknak egyes ágazatokra (pl. építőipar) gyakorolt hatására és 2022-től a 25. év alatti fiatalok szja-mentességére figyelemmel is a foglalkoztatás növekedésére lehet számítani. Az újraindulás nyomán az egyes szektorokban tapasztalható dinamikus keresletbővülés a korábban megismert munkaerőhiány jelenségéhez is vezethet, így a foglalkoztatás bővülését limitálhatja a munkaerő kínálat összetétele, minősége. Emellett, ha ismét erőteljesen keresleti piac alakul ki, akkor folytatódhat az előző időszakban tapasztalt kifehéredés is, amely a foglalkoztatási statisztikák javulását eredményezheti.

Abban az esetben, ha lassabb ütemű fellendülés következik be és az elhúzódó globális és lokális járványhelyzet nem kedvez a szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalatoknak, az exportnak, a foglalkoztatások száma stagnálhat. A járvány újabb mutációi következtében kialakult hullámok hatására ismét felerősödhetnek a kedvezőtlen foglalkoztatási hatások. Kockázat, hogy a világvjárvány első, második és harmadik hullámában kormányzati támogatással életben tartott vállalkozások milyen tartalékokkal rendelkeznek egy ilyen esetben.

2. KÖLTSÉGVETÉSI FOLYAMATOK, HIÁNY, ADÓSSÁGFINANSZÍROZÁS

A gazdaság védelmét szolgáló kormányzati intézkedések világszerte növelték a költségvetések hiányait, az államadósságokat. Válság során a költségvetések rezilienciáját biztosító elsődleges törekvés nem a hiánycél tartása, hanem a gazdaság újraindítását szolgáló intézkedésekhez szükséges források biztosítása (Pulay, Simon, Kisapáti, 2020). A gazdaság védelme az államháztartási fegyelem szempontjából is új paradigmát jelent. (Domokos és Pulay, ma.) Ilyen helyzetben fontos a költségvetés fenntarthatóságának követelményét is újragondolni: az államadósság folyamatos finanszírozhatósága mellett, az olyan költségvetést jelent, amely fedezetet nyújt a jelen generációk szükségleteinek kielégítéséhez, és egyben lehetővé teszi, hogy a jövő generációk is kielégíthessék szükségleteiket. (Domokos és Pulay, 2020). Az alábbiakban áttekintjük Magyarország költségvetési hiányának alakulását, az erre vonatkozó várakozásokat, előrejelzéseket, valamint az államadósság mértékének, összetételének és finanszírozásnak alakulását érintő legfontosabb mutatókat 2020-2023 közötti időszakra vonatkozóan, ugyanakkor a 2022-es évet fókuszba állítva.

2.1 Kormányzati szektor hiányának várható alakulása

A világválság az államháztartás hiányára is hatással volt, egyfelől a lecsökkent adóalapok, illetve adómértékek, másfelől a meghozott intézkedések kiadási hatásainak következtében. Az alábbi hőtérkép az államháztartás ESA 2010 szerinti egyenlegének alakulását szemlélteti a legfontosabb nemzetközi szervezetek által közzétett előrejelzések és statisztikai információk alapján.

8. sz. táblázat: Az államháztartás egyenlegének (ESA) várható alakulása a GDP %-ában a nemzetközi és hazai szervezetek előrejelzései alapján²²

Kibocsátó szervezet, forrás	Adatok publikálása	2020	2021	2022	2023
Magyarország - előrejelzés					
OECD Economic Outlook	2020. december	-8,0%	-7,5%	-6,0%	
IMF World Economic Outlook	2021. április	-8,5%	-6,5%	-4,8%	-3,6
Fitch Rating Report	2020. december/2021. március	-7,9%	-5,7%	-4,9%	
Reuters	2020. december/2021. március	-8,2%	-6,5%	-4,8%	-4,0
Consensus Economics	2021. március	-7,6%	-6,2%	-4,3%	
EB European Economic Forecast	2020. november	-8,4%	-5,4%	-4,3%	
PM Makrogazdasági és Költségvetési előrejelzés	2020. december	-8,6%	-6,5%	-4,8%	-3,0
PM 2021-2025. Konvergencia Program, 2021. évi Kvtv., 2022. évi Kvtv. előzetes sarokszámai	2021. április-május		-7,5%	-5,9%	-3,9
MNB Inflációs jelentés	2021. március	-8,0%	-6,8%	-4,8%	-3,3
Magyarország - tényadat					
KSH EDP jelentés	2021. április	-8,1%	-		

Forrás: OECD (2020, 2021), EB (2020a-b, 2021a-b), IMF (2020, 2021), MNB (2021), PM (2020a), Fitch Ratings (2020, 2021a-b), Konvergencia Program (2021-2025), 2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat és KSH (2021c) alapján ÁSZ szerkesztés

²² Az IMF adatainál a legfejlettebb gazdaságok között nevesített országok: Egyesült Államok, Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország, Nagy-Britannia, Japán, Kanada. Magyarország 2021-2025. évi konvergencia programjában szereplő 2021., illetve 2022. évi hiánycél megegyezik a 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény, illetve a 2022. évi költségvetési törvényjavaslatról készült Költségvetési Tanács véleményben meghatározott GDP arányos államháztartási hiánnyal. Az MNB által 2021-re prognosztizált 6,5 és 7 % közötti, illetve 2022-re prognosztizált 4,5-5 % közötti érték átlaga szerepel a táblázatban. A táblázat a KSH 2021. áprilisi EDP jelentése alapján (KSH 2021c) a költségvetés 2020. évi tényadatát, valamint Magyarország 2021. évi módosított költségvetésében előirányzott hiányadatát is bemutatja.

elégésnek, és javasolta, hogy a hiány legyen közelebb a 3%-os GDP-arányos referencia értékhez. (KT vélemény, 2021b) A törvényjavaslat betérjesztését követően megismert indoklásában a Kormány továbbra is kiemelten fontos értéknek tartja a költségvetési stabilitást. A törvényjavaslat leszögezte, hogy középtávon, a gazdaság sikeres újraindítását (az ún. kibocsátási rés záródását) követően újra és egyre markánsabban érvényesülnie kell az alacsony, 3% alatti és csökkenő hiányt, valamint az adósság gyorsabb csökkenését megcélzó költségvetési politikának. A költségvetési hiány megfelelő szinten tartása és az elkövetkezendő években annak 3%-hoz közelítő pályára állítása jelentős versenyelőnyt eredményezhet Magyarország számára a nemzetközi gazdasági környezetben. Az ÁSZ a költségvetési törvényjavaslathoz készített véleményében rámutat, hogy a hiány megfelelő szinten tartása szempontjából kockázatot hordoz, hogy a 2022. évi kiadási előirányzatok főösszegéhez viszonyítva 45,5%-os az aránya azon előirányzatoknak, amelyek teljesülése módosítás nélkül eltérhet az előirányzattól. Számolni kell azzal, hogy a koronavírus-járvány esetleges további hullámai hatással lesznek hazánk 2022. évi központi költségvetésének végrehajthatóságára (ÁSZ, 2021c).

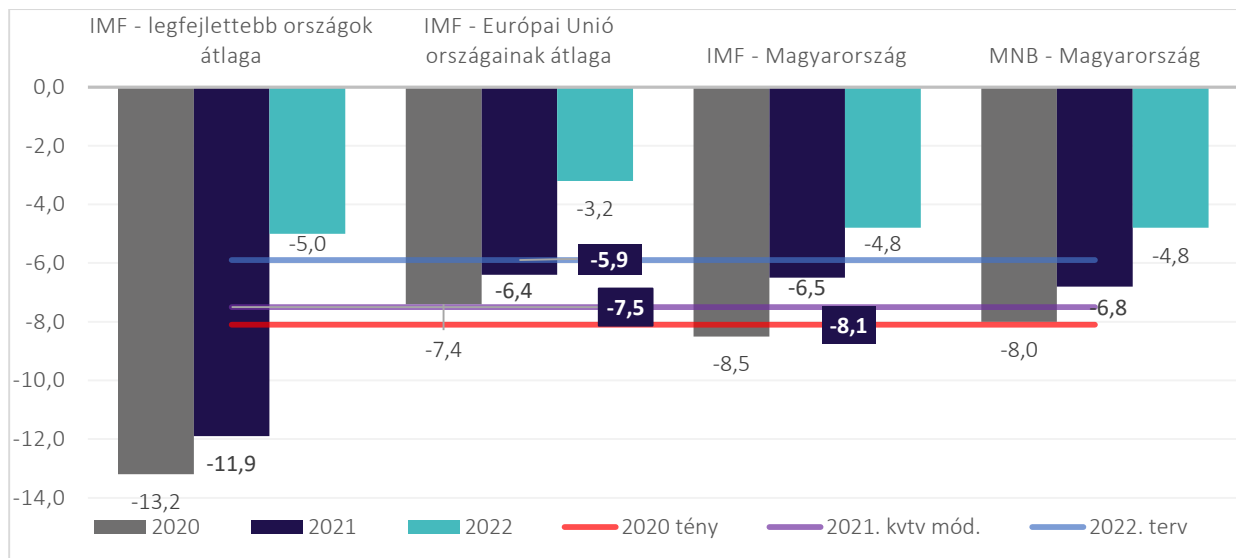
2.1.4. A Magyar Nemzeti Bank várakozásai

Az MNB előrejelzése (MNB, 2021a) szerint az államháztartás GDP-arányos hiánya 2022-re 4,8 %-ra mérséklődhet a kedvező makrogazdasági folyamatok következtében növekvő adóbevételek, valamint a kormányzati kiadások (beruházások, dologi kiadások és pénzügyi transferek) GDP-arányos mérséklődésének köszönhetően. Az MNB a 2023. évre a költségvetési deficit további csökkenését prognosztizálta.

2.1.5. A hiány mértéke és alakulása nemzetközi összehasonlításban

A világ legfejlettebb gazdaságaira vonatkozó IMF adat azt mutatja, hogy 2020. és 2021. években a GDP arányos államháztartási hiány mértéke a fejlett és az uniós országok csoportjában is jelentősen meghaladja Magyarországot és az Európai Unió országok átlagos értékeit.

13. sz. ábra: Az államháztartási hiány várható alakulása nemzetközi összehasonlításban a GDP %-ában (2020-2022)

Forrás: IMF (2020, 2021), MNB (2021), KSH (2021c), T/15974. és T/16118. számú törvényjavaslat alapján ÁSZ szerkesztés

Az Európai Bizottság (EB, 2020a) 2020 őszi gazdasági előrejelzése szerint az Európai Unió országainak GDP arányos államháztartási hiánya 2021. évre -6,1%-ra, majd 2022-re -4,5 %-ra mérséklődik. Az IMF előrejelzése a 2023-évre úgy számol, hogy sikerül az Európai Unió országoknak teljesíteni a maastrichti kritériumot és nem fogja elérni az államháztartás hiánya a 3%-ot. Jól látható, hogy a hazai költségvetési törvényekben a 2021. és 2022-re vonatkozó költségvetési tervszámok a hiány mértékének fokozatos csökkentését valósítják meg, ugyanakkor kis mértékben nagyobb hiányt terveznek, mint az IMF és az MNB előrejelzésében szereplő értékek.

2.2 A költségvetés bevételeinek és kiadásainak alakulása

2.2.1. Az államháztartás központi alrendszerének egyenlege 2020-ban

A PM tájékoztatója szerint (PM, 2021a) az államháztartás központi alrendszere 5548,6 milliárd forintos – ezen belül a központi költségvetés 4953,5 milliárd forintos – hiánnyal zárta az évet, amely a GDP 11,6%-a. Az államháztartás központi alrendszerének együttes bevétele 22 865,4 milliárd forint összegű volt, ami az előző évhez képest 6,1%-kal magasabb és a 2020. évi előirányzatot 6,7 %-kal haladta meg. (PM, 2021a). A központi alrendszer 2020. évi kiadása 28 414,0 milliárd forint összegű volt, ami 25,3%-kal volt magasabb az előző évi teljesítéstől, az előirányzatot pedig 30,4%-kal lépte túl. Az előirányzathoz és az előző évi tényhez képest bekövetkezett nagymértékű növekedés a koronavírus-járvány kezelése miatti egészség- és gazdaságvédelmi többletráfordítások következménye.

2.2.2. A központi alrendszer egyenlegének alakulása 2021 első negyedében

A PM 2021 áprilisában közzétett tájékoztatója szerint (PM, 2021b) a 2021. év első három hónapjában 1144,1 milliárd forintos hiánnyal zárt a központi alrendszer, amely a 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvényben meghatározott éves hiány 50,0%-a. (2021. évi XLIV. törvény) A központi alrendszer 2021. március végi 5808,9 milliárd forint összegű bevételeinek összege 25,5 %-a a törvénymódosított előirányzatának. A központi alrendszer 2021. március végi 6953,0 milliárd forint összegű kiadásai 27,8%-a a törvénymódosított előirányzatának. 2021. január-március hónapjainak teljesítési adatai alapján, a bevételek 0,5 százalékponttal, a kiadások 2,8 százalékponttal meghaladták a 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvényben szereplő előirányzat szerinti időarányos teljesülést.

2.2.3. Kiemelt adók bevételeinek alakulása 2021 első negyedében

Az PM által közzétett jelentés alapján (PM, 2021b) az általános forgalmi adóból befolyt 1196,4 milliárd forint a 2021. évi elfogadás előtt álló módosított költségvetésben szereplő éves bevétel 23,8%-a. A személyi jövedelemadóból származó 678,0 milliárd forint bevétel a 24,9%-a, a tervezett módosított éves előirányzatnak. A befizetett társadalombiztosítási járulék összege 752,2 milliárd forint volt. Ez a 2021. évi költségvetés módosítás során tervezett éves előirányzat 24,7%-a. A szociális hozzájárulási adóból befolyt bevétel 569,3 milliárd forint volt, ami a módosításra előterjesztett költségvetés éves előirányzatának a 24,5%-a. A kiemelt adóbevételek teljesítése időarányosan csak kis mértékben marad el a 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvényben előirányzott összeg időarányos részétől. Ebből arra lehet következtetni, hogy a központi alrendszer deficitjét elsődlegesen nem a bevételi oldal okozza.

2.2.4. Költségvetési kiadások alakulása 2021 első negyedében

A költségvetési szervek kiadásai mérleg soron 1792,3 milliárd forint kiadás teljesült, ami az eredeti éves előirányzat 35,6%-a volt. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai 1057,7 milliárd forint összegben teljesültek, ami 34,7%-a az éves előirányzatnak. Az „Uniós programok kiadásai” mérleg soron 2021 első három hónapjában 615,6 milliárd forint összegű kifizetés történt. (PM, 2021b). A kiadások tehát összességében az időarányosnál magasabb százalékban valósulnak meg.

2.2.5. Főbb alapok bevételeinek és kiadásainak teljesülése 2021 első negyedében

A Társadalombiztosítási alap 2021. év első három havi nyugdíjkiadásai 1024,2 milliárd forintban teljesültek, ami az éves előirányzat 26,2%-a. Az Egészségbiztosítási Alap összes kiadásának 24,1%-át fordították pénzbeli ellátásokra. A gyógyító-megelőző ellátásokra fordított kiadás a 2021. év első negyedében 507,1 milliárd forintot tett ki, ami az éves előirányzat 32,4%-a. Gyógyszertámogatásra a 2021. év első három hónapjában 97,3 milliárd forintot fordítottak, amely az éves előirányzat 22,5%-a. (PM, 2021b) A Járvány Elleni Védekezési Alap kiadási előirányzatokat nem tartalmazott, ezért annak teljesítése nem releváns. Az alap előirányzatairól az Operatív Törzs működése ideje alatt, annak javaslata alapján az államháztartásért felelős miniszter csoportosíthat át. Egyéb esetben a felhasználásáról a Kormány dönt. A Gazdaságvédelmi Alap egészére vonatkozóan 2021. első negyedévi teljesítési adatok még nem álltak rendelkezésre, de az annak részét képező Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alap (GFA) bevételi oldalán összesen 116,7 milliárd forint realizálódott,

ami az éves előirányzat 27,2%-a. A GFA 2021. első negyedévi kiadásai 146,5 milliárd forintban teljesültek, ami az éves előirányzat 35,5%-a. A kifejezetten a járvány elleni védekezéssel összefüggésben létrehozott költségvetési alapokat az elemzés harmadik fejezete mutatja be.

2.2.6. Az államháztartás központi alrendszerének várható egyenlege 2022-ben

A 2022. évi központi költségvetési törvényjavaslat alapján a központi költségvetés bevétele 17 025,6 milliárd forint, a kiadása pedig 20 156,9 milliárd forint. (T/16118. számú törvényjavaslat)

9. sz. táblázat: A kormányzati szektor 2021. és 2022. évi előirányzott GDP-arányos egyenlege (milliárd forint)

Megnevezés	2021	2022
Központi költségvetés bevétele	16 772,1	17 025,6
Központi költségvetés kiadásai	20 234,0	20 156,9
Központi költségvetés egyenlege	-3 461,9	-3 131,3
Nyugdíjbiztosítási alap egyenlege	-0,9	-
Egészségbiztosítási alap egyenlege	-480,5	-146,8
Elkülönített állami pénzalapok egyenlege	-46,7	125,4
Központi alrendszer egyenlege	-3 990,0	-3 152,7
Helyi önkormányzatok egyenlege	-31,5	-156,4
Államháztartás egyenlege	-4 021,5	-3 309,1
ESA-híd	162,0	-16,2
Kormányzati szektor ESA egyenlege	-3 859,5	-3 325,3
Kormányzati szektor ESA egyenlege a GDP %-ában	-7,5%	-5,9%

Forrás: 2021. évi XLIV. törvény és T/16118. számú törvényjavaslat alapján ÁSZ szerkesztés

A Kormány 2022. évre a központi költségvetés bevételeinél 1,5%-os növekedést irányzott elő, amely 253,5 milliárd forinttal több, mint a 2021. évi módosított költségvetés szerint várható bevétel. Az előrejelzés szerint az uniós programok bevételei tekintetében 9,5%-os bevétel növekedéssel, a gazdálkodó szervezetek által fizetett adókból 13,9%-kal, a lakosságtól beszedett adókból 5,1%-kal és a fogyasztáshoz kapcsolt adókból 7,5%-kal több bevétellel számol. Az egyes adónemekből származó bevételek alakulását 2022. évben az alábbi táblázat mutatja be.

10. sz. táblázat: Egyes adónemekből származó bevételek tervezete 2021, 2022 (milliárd forint)

Adónem	2021	2022	Különbség
Társasági adó	447	589	142
ÁFA	5 036	5 444	408
Jövedéki adó	1 249	1 296	47
Személyi jövedelem adó	2 718	2 867	149
Szociális hozzájárulási adó (E.Alap+Ny.Alap)	2 321	2 455	134

Forrás: 2021. évi XLIV. törvény és T/16118. számú törvényjavaslat alapján ÁSZ szerkesztés

A központi költségvetés kiadásai tekintetében az előterjesztés 2022-ben a 2021. évi módosítási javaslat kiadásánál 77,1 milliárd forinttal kisebb főösszeggel számol, amely 0,4%-os csökkenésnek felel meg. (2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat) A Kormány 2022. évben az Egészségbiztosítási Alapnál 146,8 milliárd forint hiányt, míg az elkülönített állami pénzalapok esetében 125,4 milliárd forintos többletet tervez. Az előrejelzés alapján a központi alrendszer egyenlege -3152,7 milliárd forint. A kormányzati szektor 2022.

évi előirányzott hiányát -3325,33 milliárd forintban irányozták elő, ami a GDP 5,9%-a. A hiány a hazai felhalmozási költségvetés 2514,8 Mrd Ft-os hiányából és az európai uniós fejlesztési költségvetés 637,9 Mrd Ft-os hiányából tevődik össze.

Az ÁSZ-nak a 2022. évi költségvetési törvényről szóló véleménye bemutatta, hogy a törvényjavaslat meghatározó bevételi előirányzatainak 98,3%-a megalapozott, 1,7%-a részben megalapozott. A részben megalapozottnak minősített bevételi előirányzatok esetén a kockázat összege 98,0 Mrd Ft, amely elsősorban a társasági adóhoz kapcsolható. A meghatározó kiadási előirányzatok 98,9%-a megalapozott, 1,1%-a részben megalapozott (ÁSZ, 2021c).

2.2.7. Adóegyszerűsítés, gazdaságfehérítés

A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat többek között olyan intézkedéseket tartalmaz, amelyek adócsökkentéseket, az adózás egyszerűsítését, és a jövedelmek kihéberítését célozzák. A béreket terhelő munkáltatói adóterhek 2022. július 1-jétől 2 százalékponttal csökkennek, melynek keretében a szakképzési hozzájárulás kivezetésre kerül, a szociális hozzájárulási adó mértéke 15%-ra mérséklődik. (T/16118. számú törvényjavaslat) A Pénzügyminiszter bejelentése szerint az átalányadózás kedvezőbbé válik, azáltal, hogy 2022. évben az éves minimálbér tízszereséig, kiskereskedelmi tevékenységnél ötvényszereséig választható. A kockázati tőke-alapkezelők és a tőzsdék mentesülnek a különadó fizetési kötelezettség alól, míg az energia-ellátók számára könnyítés, hogy veszteségüket a következő öt adóévben levonhatják az adózás előtti eredményükből. A Kormány a kriptodevizákból származó jövedelmek kihéberítése irányába is lépéseket tesz, a 30,5%-os jelenlegi adóterh 15%-ra mérséklődhet. (PM, 2021e)

2.3 Az államadósság és a pénzforgalmi hiány alakulása

Magyarország 2012 óta jelentős eredményeket ért el az államadósság GDP arányos mértékének és szerkezetének optimalizálásban, a koronavírus járvány értelemszerűen visszavetette az adósságcsökkentő politika eredményeit, a gazdaság újraindítása mellett ismét középpontba állította a következetes adósságcsökkentés fontosságát.

2.3.1. Államadóssági-ráta alakulása nemzetközi és hazai szervezetek szerint

Magyarország GDP-arányos bruttó adósságállományát mind a hazai, mind a nemzetközi szervezetek az uniós átlagnál alacsonyabbnak prognosztizálják a 2021-2023-as időszakra.

11. sz. táblázat: Az államadóssági-ráta várható alakulása a nemzetközi és hazai szervezetek előrejelzései alapján

Kibocsátó szervezet, forrás	Adatok publikálása	2020	2021	2022	2023
Európai Unió tagállamainak átlaga - előrejelzés					
EB European Economic Forecast	2020. november	93,9%	94,6%	94,9%	
IMF World Economic Outlook	2021. április	91,7%	93,0%	91,6%	90,6%
Magyarország - előrejelzés					
EB European Economic Forecast	2020. november	78,0%	77,9%	77,2%	
OECD Economic Outlook	2020. december	74,5%	77,5%	77,7%	
IMF World Economic Outlook	2021. április	81,2%	80,0%	78,3%	76,9%
PM 2021-2025. Konvergencia Program, 2021. évi Kvtv., 2022. évi Kvtv. előzetes sa-rokszámái	2021. május		79,9%	79,3%	77,5%
MNB Inflációs jelentés	2021. március	80,6%	79,4%	77,8%	76,5%
Magyarország - tényadat					
ÁKK	2021. március	80,4%			

Forrás: EB (2020a), OECD (2020), IMF (2021), Konvergencia Program (2021-2025), 2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat, MNB (2021), ÁKK (2021a) alapján ÁSZ szerkesztés

Az OECD 2020 decemberi előrejelzése kivételével (OECD, 2020) a következő évekre folyamatosan csökken a mutató mértéke. A 2021 és 2022-es évekre vonatkozó költségvetési tervszámok az adósságráta fokozatos

mérséklését vetítik előre, ugyanakkor mintegy 2%-kal magasabb mértékben határozzák meg, mint az Európai Bizottság és az OECD tavaly év végén készült prognózisai.

2.3.2. A Költségvetési Tanács véleménye

A Költségvetési Tanács által 2021. április 27-én véleményezett munkaanyag, valamint az ezt követően a Kormány által 2021. május 4-én benyújtott 2022. évi központi költségvetési törvényjavaslat 79,3 %-os adósságrátát tartalmazott. A Költségvetési Tanács a 2022. évi költségvetési munkaanyaghoz megfogalmazott véleményében az adósságműtató 0,6 százalékpontnál nagyobb mértékű csökkenésére lát lehetőséget. (KT vélemény, 2021b) A GDP gyors emelkedése és a költségvetési hiány nagyobb mértékű mérséklése az adósságműtató gyorsabb csökkenését eredményezné, amelyet a Költségvetési Tanács üdvözölné, illetve az adósságszabály biztonságos teljesülése érdekében szükségesnek is tart.

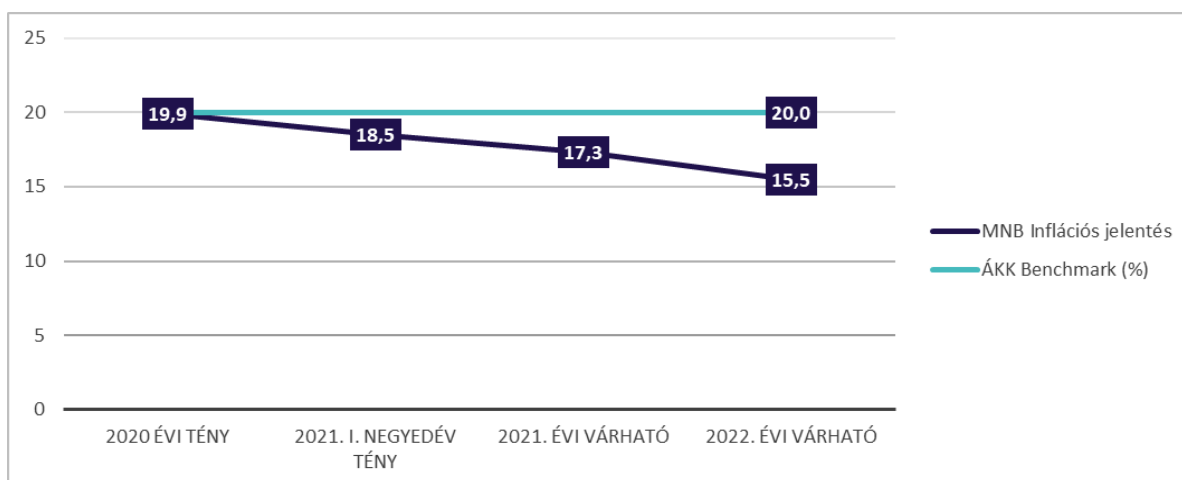
2.3.3. Államadósság-ráta és az adósság finanszírozása

Az ÁKK 2021. februárjában kiadott 2020. negyedik negyedéves tájékoztatója (ÁKK, 2021b) alapján összességében 6 530,2 milliárd forint összegű nettó kibocsátás valósult meg az időszak során, amelyből a nettó forintkibocsátás 4 880,2 milliárd forintot, a nettó deviza kibocsátás 1 650,0 milliárd forintot tett ki. Az egyéb kötelezettségek állománya 74,8 milliárd forinttal csökkent az időszak során. Az ÁKK által 2020 végén készített előrejelzés szerint a forint és devizaadósság összege 2022-ben 2 821,6 milliárd forint (ÁKK, 2021c). A bruttó finanszírozási igény összegének értékét tovább növelik az államkötvény visszavásárlások, a kötvény csereaukciók, valamint a devizakötvény visszavásárlások. Ezek 2022. évi alakulásáról jelen elemzés készítésekor nem álltak rendelkezésre információk.

Devizahányad

Magyarország külső sérülékenysége szempontjából lényeges a külső és a hazai finanszírozás aránya.

14. sz. ábra: Az államadósság devizahányadának alakulása, illetve várható változása 2020 és 2022 között (%)

Forrás: MNB (2021), ÁKK (2021d) alapján ÁSZ szerkesztés

A devizaadósság részaránya a 2019. év végi 17,3%-os szintről 2020-ra 19,9%-os szintre emelkedett a teljes adósságon belül, ami tehát az ÁKK által meghatározott 20%-os devizahányad cél alatt maradt. A teljes bruttó kibocsátáson belül a forint-deviza kibocsátás arányának alakulása az MNB 2021 márciusában kiadott inflációs jelentése szerint 2021. évben 17,3%-ra, 2022. évben pedig 15,5%-ra csökkenhet. (MNB, 2021a). Az ÁKK 2021. április 1-jén kiadott sajtóközlemény szerint 2021 év elejére devizaadósság arányának mérséklődését a 2020. novemberében végrehajtott 10 és 30 éves előfinanszírozási célú 2,5 eurós kötvénykibocsátásból fedezett 2021. márciusi devizaadósság-törlesztés eredményezte. (ÁKK, 2021d). Az MNB inflációs jelentésének (MNB, 2021a) és az ÁKK finanszírozási tervének (ÁKK, 2021d) előrejelzése szerint 2023. végéig nem várható deviza kötvény kibocsátás, ami a központi államadósság devizahányadának mérséklődését eredményezi. Ugyanakkor a 2022. évi törvényjavaslat – az MNB inflációs jelentésénél magasabb adósságráta mellett – 2021. évre 18,1%-os, 2022. évre 18,2%-os devizahányadot tartalmaz. A devizahányad 2024-ben 19% körüli szinten várható. (Konvergencia Program 2021-2025)

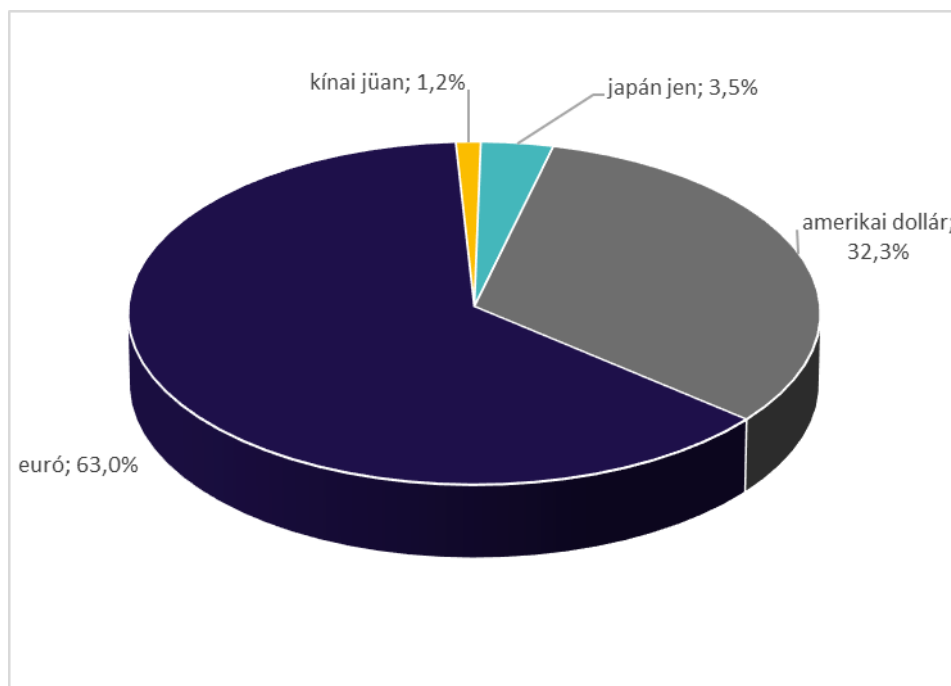
A finanszírozási terv szerint a 2021. évi teljes bruttó kibocsátás összege 8965 milliárd forint, amelyből 8421 milliárd forintot (94%) a forintkibocsátások, 544 milliárd forintot a deviza-kibocsátások képviselnek. A 2021. évben a tervezett nettó kibocsátás összege várhatóan 1913 milliárd forint, amely 2600 milliárd forint összegű nettó forintkibocsátásból és -687 milliárd forint nettó deviza-kibocsátásból tevődik össze. A nettó piaci forint kötvénykibocsátás tervezett összege 1600 milliárd forint 2021. évben. Deviza forrásbevonást az ÁKK a lakossági Prémium Euro Magyar Állampapír vonatkozásában tervez 0,5 milliárd euró értékben (ÁKK, 2020a).

Az ÁKK tájékoztatása szerint az elsődleges kibocsátási terv 37%-ban teljesült az első negyedévben. (ÁKK, 2021d) Az ÁKK éven túli futamidejű lakossági kötvényeknél tervez 1000 milliárd forintos nettó lakossági állampapír kibocsátást 2021-ben. A nettó finanszírozási igénytől elmaradó nettó forint kibocsátást a 2020-ban jelentősen megnövelt forint tartalékok részbeni felhasználása, míg a negatív nettó deviza kibocsátást a 2020 novemberében előfinanszírozási céllal kibocsátott devizakötvények finanszírozzák. (ÁKK, 2020a)

A deviza-adósság összetétele

A központi költségvetés devizaadóssága a deviza swapok révén 2020. december 31-én 100%-ban euróban áll fenn. A 2020. december 31-i állapot szerinti 7318,2 milliárd forint devizaadósság fedezeti műveletek előtti, eredeti devizanem szerinti megoszlását az alábbi táblázat szemlélteti (ÁKK, 2021b).

15. sz. ábra: A devizaadósság eredeti devizanemenkénti megoszlása 2020. december 31-én

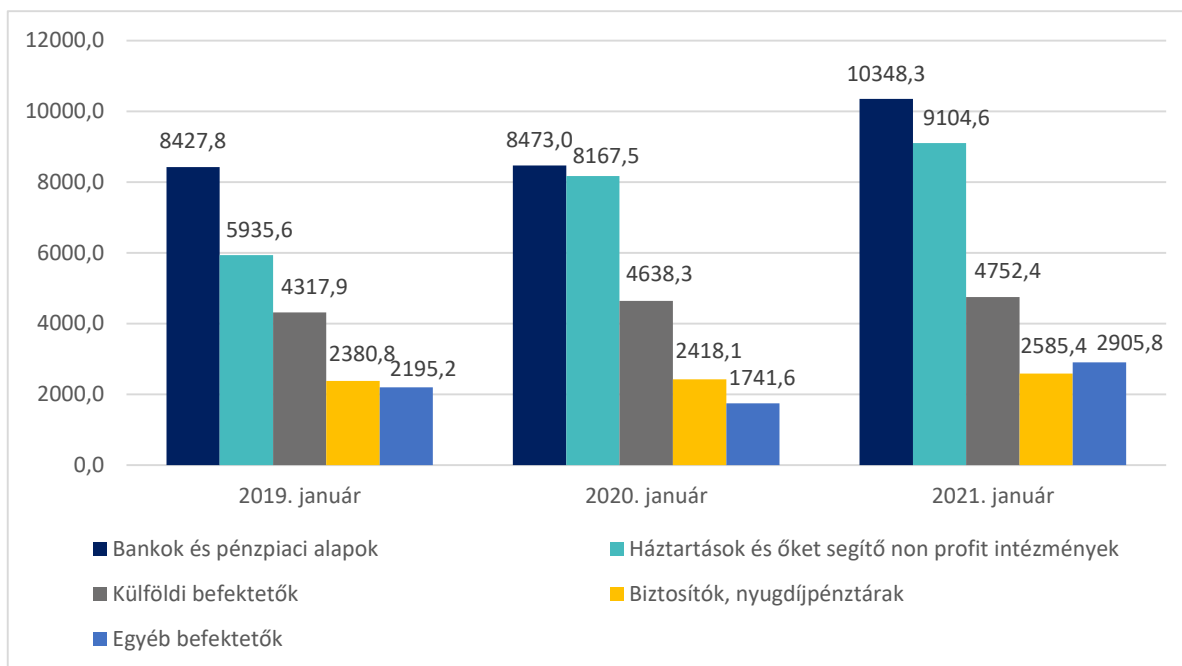
Forrás: ÁKK (2021b) alapján ÁSZ szerkesztés

Devizahitel lehívásra 1 milliárd euró értékben kerülhet sor 2021-ben, amely tartalmazza a nemzetközi szervezetektől, illetve PAKS2 hitelkeretből történő lehívásokat (ÁKK, 2020a). Az ÁKK 2021. április 23-án frissített monitoring táblázata (ÁKK, 2021e) szerint 2021-ben eddig 130,7 milliárd forint összegű devizahitel lehívására került sor.

Befektetői szerkezet

Az állam finanszírozási igényének belföldi megtakarításokból történő biztosítása kisebb kockázattal jár. A makrogazdasági stabilizációt hosszú távon a növekvő hazai megtakarítások és az államadósság belföldi finanszírozása biztosíthatja fenntartható módon.

16. sz. ábra: Forintban denominált állampapírok befektetői szektoronkénti alakulása
2019 január és 2021 január között (milliárd forint)

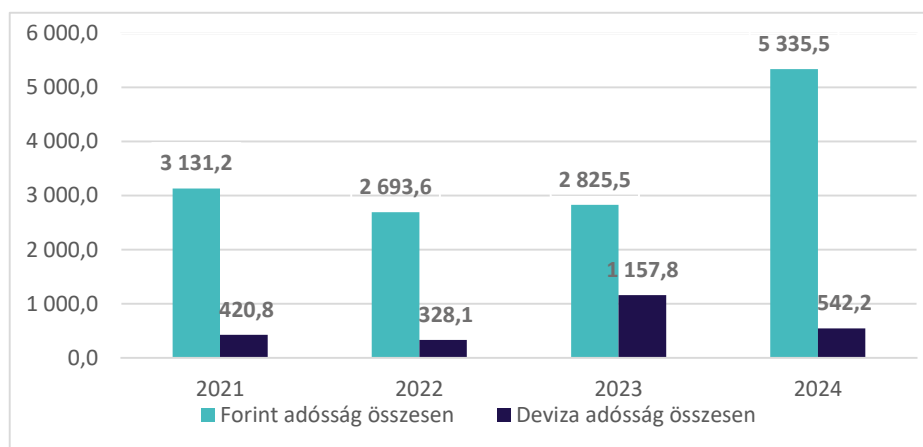
Forrás: ÁKK (2021f) alapján ÁSZ szerkesztés

A 2021. januári adatok szerint egy év alatt jelentősen, 11,5%-kal növekedett a háztartások tulajdonában levő állomány, ezzel párhuzamosan a külföldi befektetők aránya 18,2%-ról 16%-ra csökkent (ÁKK, 2021f). 2022-ben lakossági finanszírozás aránya várhatóan a teljes adósságon belül 25,9%-ról 26,9%-ra emelkedik. Mindez csökkenti az állam finanszírozási igénye biztosításának kockázatát. Az ÁKK stratégiája szerint a lakosság kezében lévő állampapírok értékét 2023. év végére 11 000 milliárd forintra kívánja növelni.

Lejárat és megújítás

Az ÁKK 2021. évi finanszírozási terve (ÁKK, 2020a) szerint tervezett forinttörlesztések jelentős, de nominálisan csökkenő részét teszi ki a lakossági lejáratok 2355 milliárd forintos összege. A lejáró papírokat a lakosság alapvetően újra befekteti, így a befektetett állomány is növekszik. (ÁKK 2021g) A 2021. évi devizaadósság 687,0 milliárd forintot kitevő lejáratának nagy részét az ÁKK a 2020. évi előfinanszírozási célú devizakötvény kibocsátásból elhelyezett devizabetétből finanszírozza (ÁKK, 2020a).

17. sz. ábra: A deviza és forintadósság lejárat szerkezete 2021 és 2024 között (milliárd forint)

Forrás: ÁKK (2021c) alapján ÁSZ szerkesztés

Az ÁKK 2021. április 23-án frissítette a lejáró adósságállomány adatait (ÁKK, 2021c), amely szerint a 2021. évben esedékes forint lejáratok 3131,2 milliárd forintot, a devizatörlesztések pedig 420,8 milliárd forintot

tesznek ki. A 2021. év mellett 2024-ben és 2025-ben jelentkezik magas lejáró forint adósságállomány, amely években a megújítási kockázat nagyobb lehet, mint a többi évben. A kiugró értékeket mindkét évben a lakossági állampapírok esetében tapasztalható nagyobb összegű lejáró adósságállomány idézi elő. A deviza-adósság 2023. évi értékét a 10 éves futamidejű dollár kötvények okozzák. (ÁKK 2020b)

Az adósság átlagos hátralévő futamideje 2020. decemberében átlépte az 5,3 évet, a duráció²⁴ pedig 4,5 évnél járt. A későbbi évek megújítási kockázatának csökkentése érdekében a lejáratokon felül 556,0 milliárd forint összegű deviza és forintkötvény visszavásárlásával számol az ÁKK, amelynek lejáratja 2021. után esedékes. Szintén a megújítási kockázat csökkentése érdekében 1461 milliárd forint értékben tervez az ÁKK csereaukciós törlesztést. (ÁKK, 2020a)

2.3.4. Az ÁKK finanszírozási terve és a 2021. évi költségvetési törvény módosítása

Az ÁKK finanszírozási terve (ÁKK, 2020a) szerint a központi költségvetés nettó finanszírozási igénye 3 332 milliárd forint lesz. A 2021. évre elfogadott költségvetési törvény szerint az államháztartás központi alrendszerének 2021. évi 3 332 milliárd forint összegű pénzforgalmi hiánya a GDP 6,8%-a. A Kormány 2021. április 20-án terjesztette be a 2021. évi központi költségvetési törvény módosítását, amely jóváhagyása esetén 7,5 %-os államháztartási hiánnyal és 3 990 milliárd forint összegű pénzforgalmi hiánnyal kell számolni, továbbá amely az államadósság-mutatót - a 2020. július 15-én közzétett költségvetési törvényben szereplő 69,3% helyett - 79,9 %-ban határozta meg (2021. évi XLIV. törvény). A törvény alapján tehát az eredeti költségvetéshez képest 658 milliárd forinttal magasabb nettó finanszírozásra van szükség.

Az elemzés időpontjában az ÁKK érvényben levő 2021. évi finanszírozási terve szerint (ÁKK, 2020a) a 2021. évben az adóssaglejáratok és az előfinanszírozások összege várhatóan 7 053 milliárd forint lesz, ami a GDP 14,4%-a az éven belüli lejáratú adósság többszöri megújítását kiszűrő OECD mutató szerint. A 2021-ben esedékes lejáratok – előfinanszírozás nélkül – a GDP 10,3%-át teszik ki, míg a 2021-re tervezett előfinanszírozás a GDP 4,1%-a lesz.

2.3.5. A költségvetés és államadósság fenntarthatósága a járványhelyzetben

A költségvetés tipikusan egy évre szóló pénzügyi terv, a fenntarthatóság viszont egy hosszabb időtávra értelmezhető fogalom. A költségvetési fenntarthatóság tehát olyan költségvetések sorozata, amelyek fedezetet nyújtanak a jelen generációk közjavak iránti szükségleteinek kielégítéséhez, és egyúttal növelik a jövő generációk képességét és lehetőségét saját jövőbeni szükségleteik kielégítéséhez. A nemzetközi gyakorlatban a költségvetési fenntarthatóságot gyakran az államadósság folyamatos finanszírozhatóságának a követelményével azonosítják (Domokos és Pulay, 2020). A költségvetés fenntarthatóságára vonatkozóan több hatályos jogi norma is megfogalmaz követelményeket.

A Stabilitási és Növekedési Paktum a túlzott hiány eljárás alkalmazását írja elő abban az esetben, ha valamely tagállam államháztartási hiánya túllépi a GDP 3%-át. További követelmény, hogy a tagállamok bruttó államadóssága nem lépheti túl a GDP 60 %-át. A világjárványra tekintettel 2020. március 23-án az uniós pénzügyminiszterek a Bizottság javaslata alapján első ízben fogadták el a Stabilitási és Növekedési Paktum 2011-ben létrehozott általános mentesítési záradék alkalmazását (NKE, 2020), ennek alapján az ún. „maastrichti” követelményt a rendkívüli helyzetre tekintettel a tagállamoknak ideiglenesen nem kell követniük.

Az Alaptörvény 36. cikk (4) és (5) bekezdésének értelmében, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja, az Országgyűlés csak olyan központi költségvetésről szóló törvényt fogadhat el, amelynek eredményeképpen a törvényben az államadósság a teljes hazai össztermékhez viszonyított arányának csökkentését tartalmazza. E szabály alól a különleges jogrend esetén az azt kiváltó körülmények okozta következmények enyhítéséhez szükséges mértékben vagy a nemzetgazdaság tartós és jelentős visszaesése esetén a nemzetgazdasági egyensúly helyreállításához szükséges mértékben lehet eltérni.

²⁴ Duráció: Az állampapírok súlyozott, átlagos futamideje, amely az adósság átárazódásához szükséges időt - és egyben az adósság portfólió kamatérzékenységét fejezi ki. (ÁSZ, 2019)

A 196/2021. (IV. 28.) Korm. rendelet alapján a Stabilitási törvény 3/A § (2) bekezdését – amely szerint a kormányzati szektor hiánya a bruttó hazai termék 3%-át nem haladhatja meg – a veszélyhelyzet idején nem kell alkalmazni.

Az uniós előírás és a Stabilitási törvény 7. §-a lehetővé tette az adósságmutató emelkedését 2020-ban. A 2021. évi költségvetés módosítási és a 2022. évi költségvetési törvényjavaslatok teljesíthetik a Stabilitási törvény 4. § (2a) bekezdésben szereplő legalább 0,1 százalékpontos adósságráta csökkentésre vonatkozó kritériumot, így a költségvetés fenntarthatósága, az adósság fenntartható alakulására vonatkozó szabályok tehát 2021-ben és 2022-ben teljesülhetnek. (2021. évi XLIV. törvény, T/16118. számú törvényjavaslat)

Ha a fenntarthatóság nem más, mint több költségvetés viszonya, elmondhatjuk, hogy 2021, 2022-ben a költségvetés, a hiány és az államadósság is fenntartható módon alakul, hiszen évről évre csökken. A költségvetési tervezés és a nemzetközi szervezetek is egyhangúan az adósságráta 80% alá történő csökkenésével, valamint folyamatos mérséklődésével számolnak.

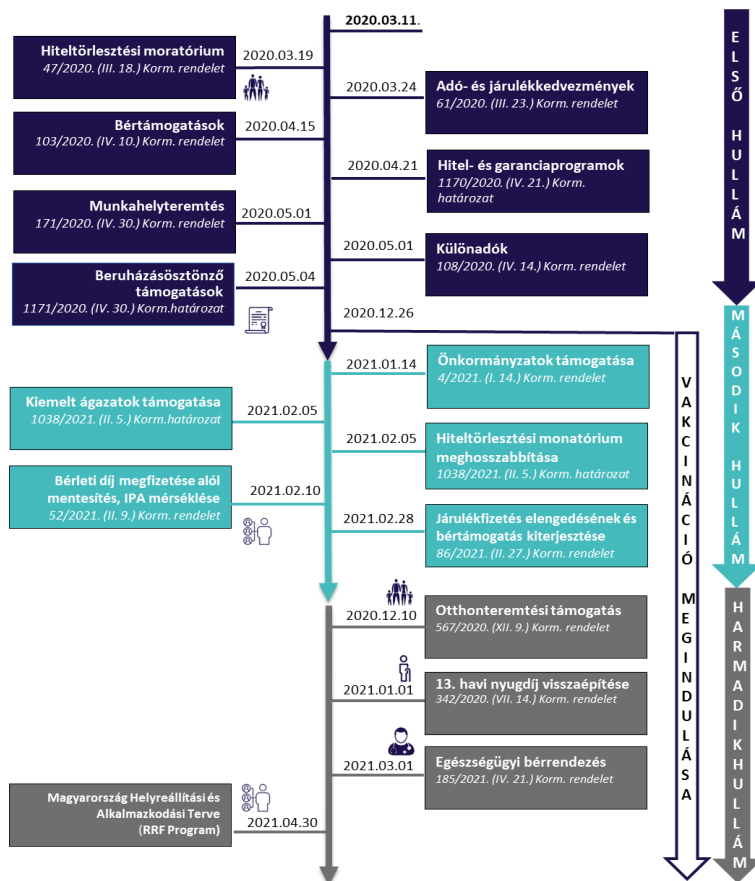
Az elemzés megvizsgálta az államadósság külső és belső finanszírozási lehetőségeit alakító tényezőket is. Az államadósság finanszírozásának a külső feltételei jelenleg adottak, a világgazdaságban jelentkező pénzbőség miatt. Ugyanakkor fel kell készülni arra is, ha a külső finanszírozás kondíciói esetlegesen kedvezőtlenül alakulnak: amennyiben az infláció erősödése emelkedő globális kamatszínvonalat eredményez, az az adósság finanszírozását megdrágíthatja. Az államadósság finanszírozásában a lakossági részarány továbbra is növekvő szerepet játszhat, ugyanakkor a fogyasztás dinamikus bővülése és az infláció esetleges felgyorsulása kedvezőtlenül befolyásolja a háztartások megtakarítási képességét. Az adósság fenntartható finanszírozása tehát biztosítható, ugyanakkor annak fontos feltétele a megfelelő gazdasági növekedés és a globális finanszírozási környezet, valamint a hiánycél fegyelmezett követése.

3. GAZDASÁG VÉDELME ÉS ÚJRAINDÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK, JÁRVÁNY ELLENI VÉDEKEZÉS

A lakosság egészségének védelme érdekében olyan intézkedésekre volt szükség, amely korlátozta az emberek mozgását, a termelés a szolgáltatások, a kereskedelem működését, miközben több szektorban a járvány globális hatásai nyomán esett vissza a kínálat és a kereslet is. A járványhelyzet nyomán bekövetkező gazdasági krízis kezelése érdekében a Kormány 2020 tavaszától célzott válságkezelő kormányzati intézkedéseket hozott²⁵. Az alábbiakban az elemzés áttekinti a járványhelyzet óta a gazdaság védelme és újraindítása érdekében bevezetett intézkedéseket, bemutatja azok költségvetési és gazdasági hatásait, valamint értékeli azok kockázatait a 2022, 2023-as évek vonatkozásában.

A járvány kezdeti időszakában a bevezetett intézkedések célja elsősorban a munkahelyek védelme, a gazdasági kapacitások megőrzése volt, a járványhelyzet enyhülésével az intézkedések a gazdaság újraindítására fókuszáltak. A járvány második hulláma alatt a Kormány a korábbi időszakban is alkalmazott munkaerő-piaci intézkedések meghosszabbítása mellett további, a gazdasági szereplők, valamint a családok helyzetét segítő intézkedésekről döntött. A bevezetett legjelentősebb intézkedések időbeli alakulását a járványhelyzettel összefüggésben a 18. sz. ábra szemlélteti.

18. sz. ábra: A bevezetett gazdaságvédelmi és gazdaság-újraindítási intézkedések időbeli alakulása

Forrás: ÁSZ szerkesztés

²⁵ A Kormány 2020. március 11-én a 40/2020. (III.11.) Korm. rendelettel Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki. A világgjárvány második hullámára tekintettel 2020. november 4-i hatállyal ismét veszélyhelyzet kihirdetésére került sor. Az elemzés gazdaságvédelmi intézkedések alatt a veszélyhelyzet 2020. március 11-i kihirdetését követően a Kormány nyilvános tájékoztatóiban, illetve az egyes intézkedéseket elrendelő kormányrendeletekben és kormányhatározatokban a Gazdaságvédelmi Akcióterv részeként nevesített programokat, intézkedéseket tárgyalja. A gazdaság újraindításával kapcsolatos intézkedések alatt a Kormány nyilvános tájékoztatóiban, illetve az egyes intézkedéseket elrendelő kormányrendeletekben és kormányhatározatokban a Gazdaság-újraindítási Akcióterv részeként nevesített programokat, intézkedéseket értjük.

3.1 Gazdaságvédelmi Akcióterv

A Kormány 2020 márciusában a világjárvány kedvezőtlen gazdasági hatásai elleni védekezés érdekében Gazdaságvédelmi Akciótervet jelentett be, amelynek célja az volt, hogy annyi munkahelyet hozzanak létre, amennyi a koronavírus miatt megszűnik. Az alábbi ábra az Akcióterv kiemelt területeit és az ennek keretében elemzett intézkedéseket mutatja be.

19. sz. ábra: A Gazdaságvédelmi Akcióterv területei és az azokhoz kapcsolódó intézkedések

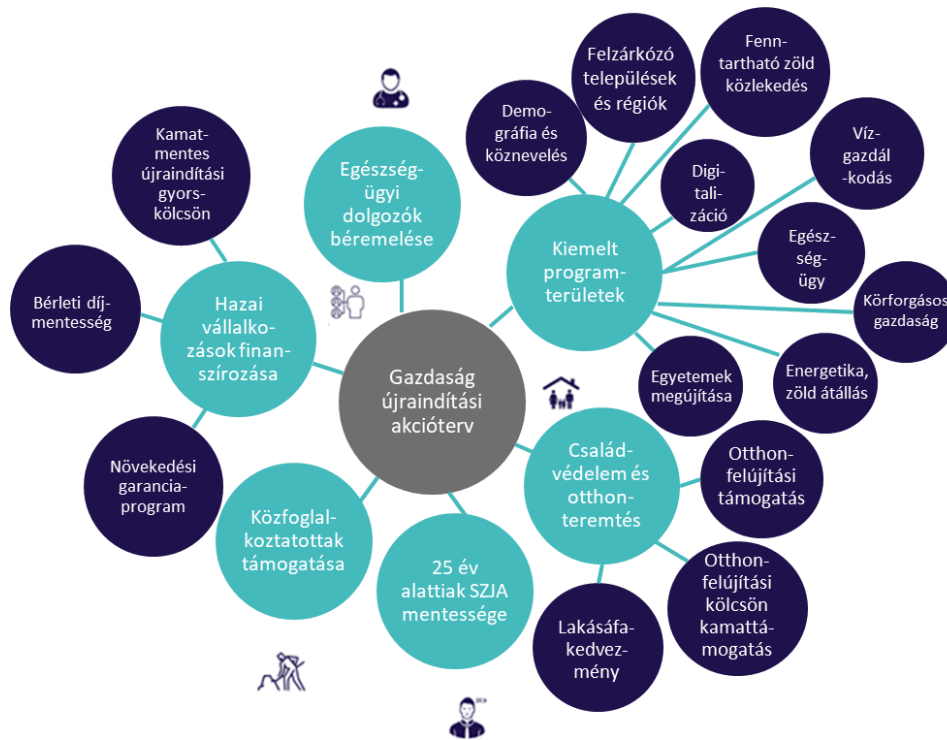

Forrás: ÁSZ szerkesztés

3.2 Gazdaság-újraindítási Akcióterv

A Kormány 2021 februárjában Gazdaság-újraindítási Akciótervben határozta meg az újraindítás érdekében szükséges lépéseket, feladatokat. A Gazdaság-újraindítási Akcióterv kiemelt programterületeit a 1037/2021. (II. 5.) Korm. határozatban határozta meg. Az akcióterv programelemeit a 20. sz. ábra szemlélteti.

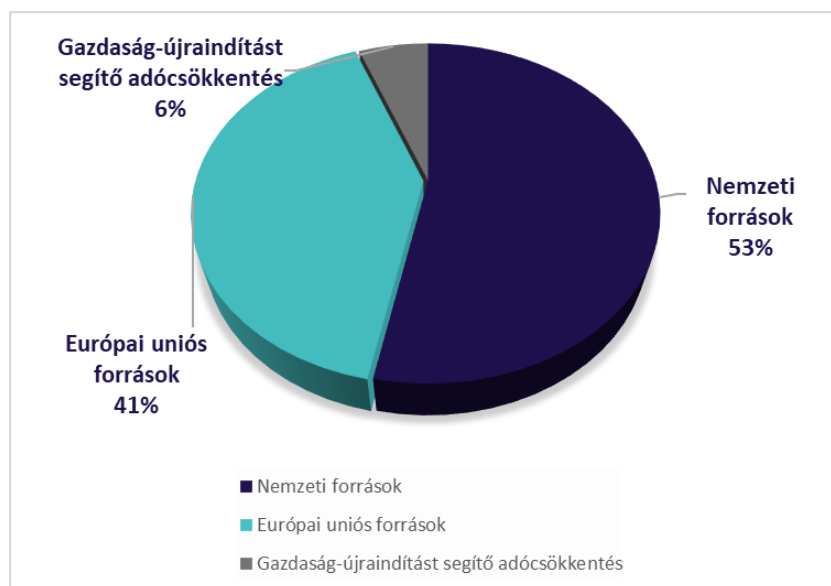
20. sz. ábra: A Gazdaság-újraindítási Akcióterv területei és az azokhoz kapcsolódó intézkedések

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A Gazdaság-újraindítási Akcióterv a 2021. évre 6 172,4 milliárd forint forrást tervez biztosítani, ebből nemzeti forrásból 3 278,5 milliárd forintot, míg Uniós forrásból 2 515,4 milliárd forintot. A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat alapján a Gazdaság-Újraindítási Akcióterv keretében 2022-ben összesen 7308 milliárd forint áll majd rendelkezésre, amely a jövő évi GDP 13%-a. A kormányzat a helyreállítás fókuszába továbbra is a munkahelyteremtést, a gyermekes családok támogatását és az idős emberek védelmét, valamint a magyar gazdaság szempontjából kiemelt ágazatok fejlesztését helyezi. Emellett a klímavédelmi célok és a digitalizáció is jelentős szerepet kap a gazdaság újraindításában. (T/16118. számú törvényjavaslat) A Gazdaság-Újraindítási Akcióterv 2022. évre előirányzott forrásainak megoszlását a 21. sz. ábra mutatja.

21. sz. ábra: A Gazdaság-Újraindítási Akcióterv 2022. évi forrásainak megoszlása (%)

Forrás: T/16118. számú törvényjavaslat alapján ÁSZ szerkesztés

3.3 Az intézkedések kiadásainak költségvetési nagyságrendje

A Konvergencia Program (2012-2025) szerint a 2020 áprilisa óta bejelentett kormányzati lépések, valamint a korábbi döntések megemelt kiadásai együttvéve a GDP 17%-ának megfelelő összeget tesznek ki, a meghozott egyéb (jegybanki) intézkedésekkel együtt ezek léptéke a GDP 29,3%-át közelítette meg. (Konvergencia Program 2021-2025)²⁶

3.3.1. Járvány elleni védekezés és a gazdasági védekezés a 2021 és 2022. évek költségvetésében

A világvjárvány a központi költségvetés átrendeződését eredményezte. A járványügyi védekezés és a gazdaság újraindítása érdekében három új pénzügyi alapot hoztak létre a 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése alapján. Az új pénzalapok és egyes költségvetési gazdálkodási fejezetek elnevezése, az azokban szereplő kiadási előirányzatok összetétele is változott 2020-2021 folyamán. Az alapokat először a 2021. évi központi költségvetésről szóló törvény tartalmazta, az alábbiak szerint:

- A Járvány Elleni Védekezési Alap az LXXII. Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezés Alap, mint gazdálkodási fejezet része lett. A Járvány Elleni Védekezési Alapon belül csak a Járvány Elleni Védekezés Központi Tartalék található, más kiadási jogcímek az Egészségbiztosítási Alapban jelennek meg.
- A Gazdaságvédelmi Alap (XLVII. fejezet), mint önálló fejezet.

Az Európai Unióból Érkező Járvány Elleni Támogatások Alapja önálló fejezet, azonban nem tartalmaz sem bevételi, sem kiadási előirányzatot az elemzés készítésének idejéig (2021. május elején).

A 2021. évre szóló költségvetési törvény módosításban (2021. évi XLIV. törvény):

- A Gazdaságvédelmi Alap új fejezet címe Gazdaság-újraindítási Alap (T/15974. törvényjavaslat 20. §), összhangban a Kormány gazdasági újraindítási céljaival.
- A XIX. Uniós Fejlesztések új fejezet címe Gazdaság-újraindítási Alap uniós fejlesztései (2021. évi ... törvény 20. §).

A 2022. évre szóló költségvetési törvénytervezetben (T/16118. számú törvényjavaslat):

- A Járvány Elleni Védekezési Alap és az Egészségbiztosítási Alap az előző évvel egyező módon, az LXXII. Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezés Alap című fejezetben jelenik meg.
- A XLVII. Gazdaság-újraindítási Alap és a XIX. Gazdaság-újraindítási Alap uniós fejlesztései fejezetek nem változtak a 2021. évi XLIV. törvényben foglalthoz képest.

12. sz. táblázat: Járvány elleni védekezés, gazdaságvédelmi-, újraindítási alapok kiadási előirányzata (milliárd forint)²⁷

Alap megnevezése	Fejezet száma/ cím száma	2021. évre költségvetési tv. 2020. XC. törvény	2021. évre	2022. évre
			költségvetési tv. mód. T/15974. számú törvényjavaslat	költségvetési tv. javaslat T/16118. számú törvényjavaslat
Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezés Alap	LXXII.	2944,3	2944,3	3620,4
Ebből:				
Egészségbiztosítási Alap	1. cím	2919,3	2919,3	3600,4
Járvány Elleni védekezési Alap / Tartalék előirányzat	2. cím	25,0	25,0	20,0
Gazdaság védelmi, újraindítási Alapok				
Gazdaságvédelmi Alap	XLVII.	2610,4		
Gazdaság-újraindítási Alap*	XLVII.		2869,4*	3883,2
Gazdaság-újraindítási Alap uniós fejlesztései	XIX.			3177,1
Európai Unióból Érkező Járvány Elleni Támogatások Alapja	XLVIII.	0,0		
Összesen:		5554,7		10 680,7

*A Gazdaság-újraindítási Alap kiváltja a Gazdaságvédelmi Alapot a 2021. évi XLIV. törvény szerint. **XIX. Gazdaság-újraindítási Alap uniós fejlesztéseifejezetre változik a XIX. Uniós fejlesztések fejezet a 2021. évi XLIV. törvény szerint. Forrás: 2020. XC. törvény, T/15974. és T/16118. számú törvényjavaslat, 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet

²⁶ Az elemzésben az egyes intézkedésekről szóló részletes pénzügyi információk különböző időpontban kerültek nyilvánosságra, különböző tárgyi időszakra vonatkoznak. Ezért az egyes intézkedések pénzügyi nagyságrendje egymással nem összevethető és az adatok nem összesíthetők. A rendelkezésre álló adatok az intézkedések gazdasági hatásainak értékelésére, a felmerülő kockázatok bemutatására adnak lehetőséget.

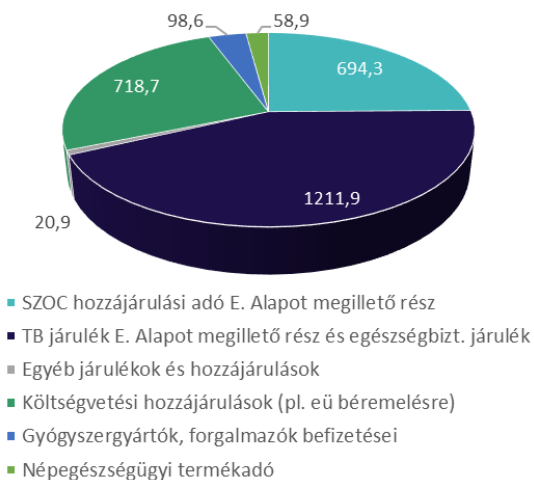
²⁷ A Gazdaság-újraindítási Alap kiváltotta a Gazdaságvédelmi Alapot. A 2869,4 milliárd forint a 2610,4 milliárd forint megnövelt előirányzata.

A táblázatban szereplő kiadási előirányzatokat és azok bevételi forrásait az elemzés mellékletei tartalmazzák.

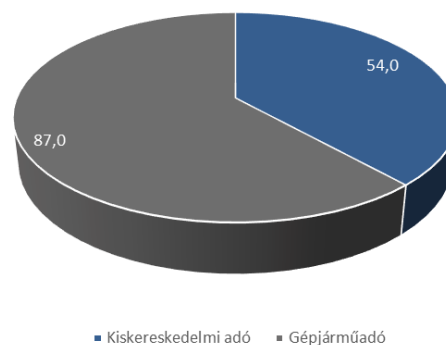
Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap

Az Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap 2021. évre jóváhagyott kiadási és azzal egyező bevételi előirányzata 2944,3 milliárd forint. A Járvány Elleni Védekezési Alap a magyar Kormány által biztosított forrás mellett – a kölcsönös teherviselés elve alapján – kiegészül pártok támogatási előirányzatából, bankok hozzájárulásából, multinacionális láncok kiskereskedelmi adójából. Az Egészségbiztosítási Alap és a Járvány Elleni Védekezési Alap bevételi forrásait a 22. és 23. számú ábra mutatja be.

22. sz. ábra: Az Egészségbiztosítási Alap bevételi forrásai 2021. évben (milliárd forint)

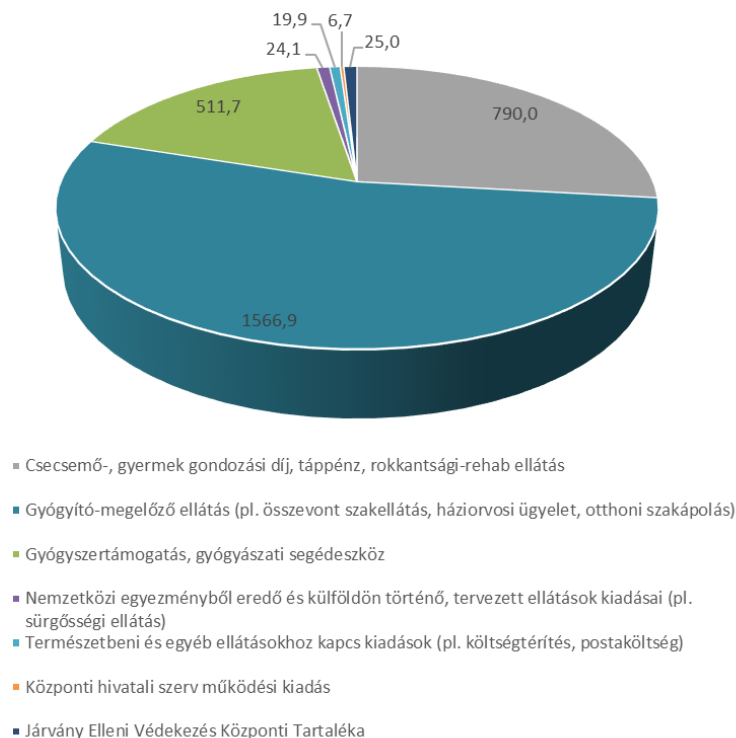
23. sz. ábra: A Járvány Elleni Védekezési Alap (Központi tartalék) bevételi forrásai 2021. évben (milliárd forint)

Forrás: 2021. évi költségvetési törvény

Az emberi élet és egészség védelmét szolgáló Egészségbiztosítási Alap és Járvány Elleni Védekezési Alap együtt 676,1 milliárd forinttal magasabb kiadási előirányzatot tartalmaz a 2022. évi költségvetési törvényjavaslatban a 2021. évi előirányzathoz képest. A Járvány Elleni védekezési Alap a 2021-es költségvetésben és a T/16118. számú törvényjavaslatban is a Járvány Elleni Védekezés Központi Tartalékot tartalmazza. Az Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap kiadásainak megoszlását a 24. ábra szemlélteti.

24. sz. ábra: Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap kiadási előirányzatai 2021. évben (milliárd forint)

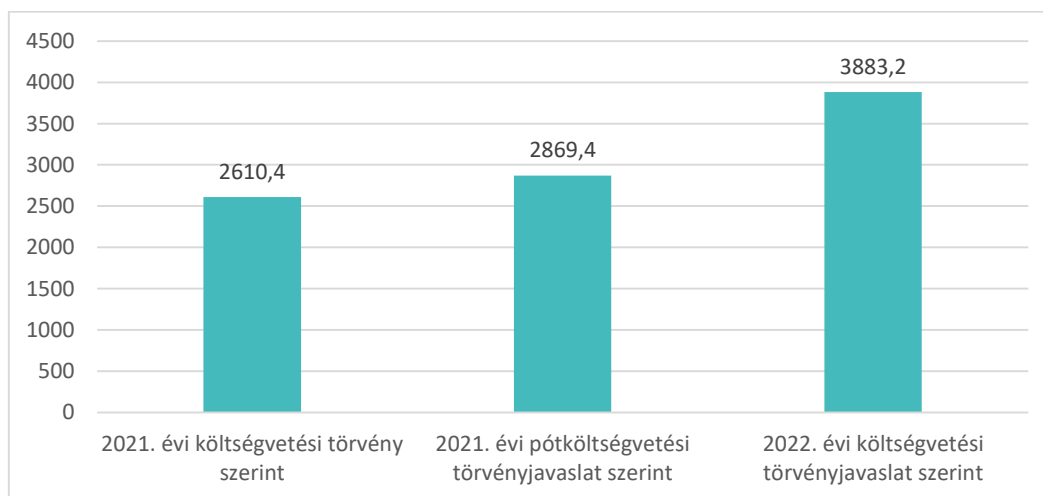
Forrás: 2021. évi költségvetési törvény alapján ÁSZ szerkesztés

A Gazdaságvédelmi Alap és Gazdaság-újraindítási Alap

A gazdaság védelmére, újraindítására szolgáló alapok esetén a 2021. évi 2610,4 milliárd forint eredeti kiadási előirányzat 2869,4 milliárd forintra történő módosítását tartalmazza a 2021. évi XLIV. törvény. A 2022. évben az alap összege 3883,2 milliárd forint, amelyhez 3177,1 milliárd forint uniós fejlesztés társul. (T/16118. számú törvényjavaslat)

A 2021. évi XLIV. törvény rendelkezik az átnevezett Gazdaság-újraindítási Alap fejezetben szereplő Gazdaság-újraindítási programok jogcímcsoport előirányzatának 50 milliárd forinttal (68 milliárd forintról 108 milliárd forintra) történő megemeléséről. Az Alap kiadásainak alakulását a 25. sz. ábra szemlélteti.

25. sz. ábra: Gazdaságvédelmi, Gazdaság-újraindítási Alap kiadásainak alakulása 2021-2022. évben (milliárd forint)

Forrás: 2021. évi költségvetési törvény, 2021. évi XLIV. törvény és T/16118. számú törvényjavaslat alapján ÁSZ szerkesztés

A Gazdaság-újraindítási Alap nemcsak a gazdaság védelméhez, újraindításához kapcsolódó kiadásokat tartalmazza. Az Alap központi és fejezeti kezelésű előirányzatai biztosítják az egyes intézkedések fedezetét, amelyek segítik a munkahelyek megvédését és újak teremtését, támogatják a magyar vállalkozások finanszírozását, tőkehelyzetük megerősítését, valamint garantálják a családok és a nyugdíjasok védelmét. Az Alap tartalmazza továbbá a Beruházási Ügynökséghez tartozó kiemelt kormányzati magasépítési beruházások, valamint a Gazdaság-újraindítási Foglalkoztatási Alap előirányzatait. Utóbbi fő célja, hogy biztosítsa a foglalkoztatási és képzési aktív eszközök működtetéséhez, a szakképzési és felnőttképzési támogatásokhoz, a bér-garancia támogatásokhoz szükséges pénzügyi forrást. A Gazdaság-újraindítási programok jogcímcsoporton 2022. évben 68 milliárd forint központi tartalék szolgál a gazdaság újraindítása, a gazdaság védelme és egyéb fejlesztések érdekében szükséges feladatok fedezetének biztosítására, amelynek felhasználásáról a Kormány dönt. Az alapok részletes összetételét az elemzés 1. számú melléklete mutatja be.

Az ÁSZ 2022. évi kvtv-ről készített véleménye alapján a Gazdaság-újraindítási Alap bevételi előirányzatainak tervezése megalapozott, az Előfinanszírozott uniós programok kiadásainak visszatérülése előirányzat kivételével, amely részben megalapozott. A Gazdaság-újraindítási Alap kiadási előirányzatainak tervezése – kettő előirányzat kivételével – megalapozott (ÁSZ, 2021c).

3.3.2. Uniós források

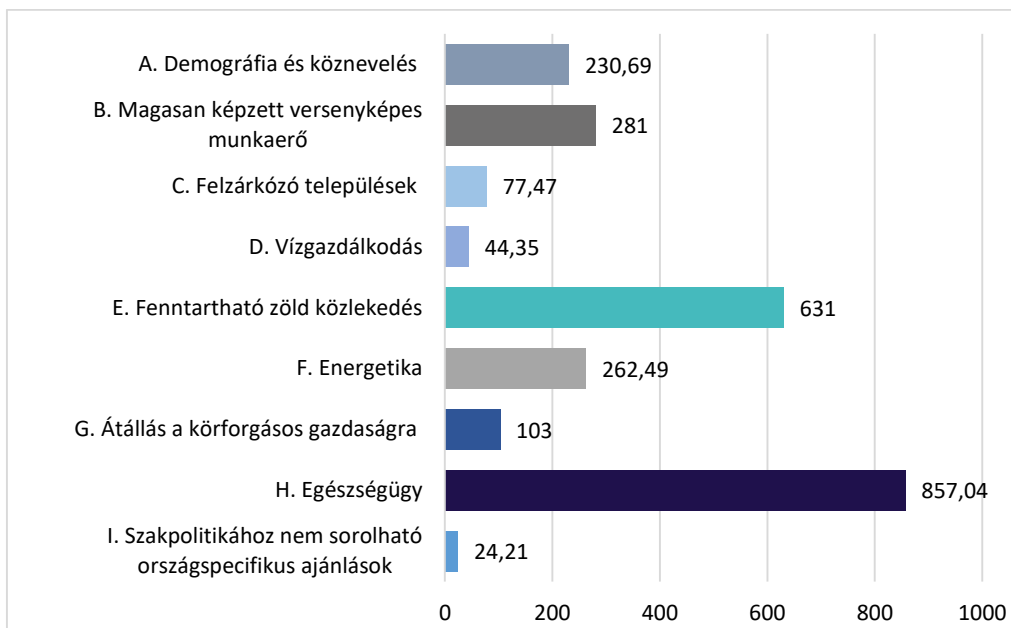
További forrást jelentenek a járvánnyal kapcsolatban elfogadott uniós finanszírozási mechanizmus részeként Magyarországot megillető transzferek és hitelek, az ezt a célt szolgáló Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) keretében hazánkna 7,18 milliárd euró támogatás (350 forint/euró árfolyammal számolva 2511 milliárd forint) és további 9,66 milliárd eurónyi hitel (3382 milliárd forint), tehát együtt 16,84 milliárd euró, csaknem 5900 milliárd forint keretösszeg járhat.

A Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz vonatkozásában a 2021. évi költségvetés 326 milliárd forint bevételi és 450 milliárd forint kiadási, a 2022. évi költségvetésben 348,5 milliárd forint bevételi és 450 milliárd forint kiadási előirányzat szerepel.

A Kormány 2021. május 11-én benyújtotta az Európai Bizottság részére Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervét (HET), amely 2511 milliárd forint támogatási forrással számol, a hitelkeretre vonatkozóan nem tartalmaz fejlesztési célokat. A tagállamok számára az RRFhitelrészének igénybevétele lehetőség, amelyre 2023. augusztus 31-ig van lehetőség, így az eszközre egy elhúzódó kilábalás esetén tartalékként tekinthet a kormányzat.

A HET-ben 857 milliárd forint az egészségügy komponensben került tervezésre, amely az egészségügyi rendszer felkészültségének növelését és válságállóságát támogatja, az egészségügy digitalizációján, az alapellátás fejlesztésén, a béremelések finanszírozásán át a kórházi hálózat és a mentőszolgálat fejlesztéséig. A HET-ben tervezett fejlesztési források 23,08%-a digitalizációs célok, 41,17%-a klímacélok teljesülésére irányul. További jelentős fejlesztési összeget, 631 milliárd forintot terveztek a fenntartható zöld közlekedés komponens esetén, amely a fenntartható és hatékony közlekedési rendszer létrejöttén - beleértve a vasúthálózatok fejlesztését - keresztül hozzájárul a munkaerőpiaci mobilitás növeléséhez, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedéséhez, a leszakadó térségek reintegrációjához. A magasan képzett versenyképes munkaerő komponens keretében 281 milliárd forintnak megfelelő fejlesztést terveztek, amely azzal erősíti a gazdaság ellenálló-képességét, hogy támogatja a felsőoktatási tevékenység minőségének fokozását, a 21. századi szak-képzés feltételeinek megteremtését, ezáltal hozzájárul a magasan képzett munkaerő arányának bővüléséhez. (HET, 2021)

26. sz. ábra: A HET tervezett forrásainak megoszlása, komponensek szerint (milliárd forint)

Forrás: HET (2021) alapján ÁSZ szerkesztés

A helyreállítási keret célját, alkalmazási körét, lehetőségeit és hatásait, az elosztás során alkalmazott elveket és kritériumokat, a támogatás főbb célcsoportjait és a támogatott programokat, valamint a társadalmi egyeztetésre bocsátott HET-ben meghatározott fejlesztési területeket az ÁSZ 2021. áprilisában közzétett elemzése (ÁSZ, 2021b) részletesen bemutatja. Az uniós finanszírozási mechanizmusra vonatkozó további részletes információkat az elemzés 2. számú mellékletében mutatjuk be.

3.4 A gazdaság védelmével és újraindításával kapcsolatos intézkedések értékelése

Az alábbiakban a gazdaságvédelmi és gazdaság újraindítását szolgáló intézkedéseket azok közpénzügyi hatásai szempontjából értékeljük. A bevezetett mintegy ötven intézkedés részletes bemutatását az elemzés 3. számú melléklete tartalmazza. Az elemzés az alábbiakban elsősorban azt mutatja be, hogy mely területeket érintik, milyen gazdaságfilozófiai megfontolások mentén épülnek fel az intézkedések és a költségvetési és gazdasági hatások iránya alapján milyen kilátások, pozitív és negatív kockázatok valószínűsíthetők a köz-eljövőben 2022-ben és 2023-ban. Az alábbi táblázat áttekinti, hogy mely szektorok, csoportok az egyes intézkedések kedvezményezettjei, ki viseli annak közvetlen pénzügyi terheit és az intézkedések milyen hatásokkal, kockázatokkal járhatnak.

13. sz. táblázat: A gazdaság védelmével és újraindításával kapcsolatos intézkedések, közpénzügyi hatások, irányok

A GAZDASÁG VÉDELMET ÉS ÚJRAINDÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KORMÁNYZATI ÉS JEGYBANKI INTÉZKEDÉSEK		
Jelmagyarázat		
vállalkozások/munkáltatók	szálláshely-szolgáltatók	központi költségvetést érintő kiadás
munkavállalók	25 év alatti munkavállaló	központi költségvetési bevétel elmaradása
háztartások	gyermeket nevelő család	központi költségvetési bevétele
nyugdíjasok	közfoglalkoztatottak	államháztartás más szektorát érintő kiadás/ bevétel elmaradás
egészségügyben dolgozók	bankszektor	állami kezességvállalás/garancia
		bankszektort érintő teher/törlesztési moratórium

INTÉZKEDÉS	INTÉZKEDÉSEKET TARTALMAZÓ JOGSZABÁLYOK	KI A CÍMZETT CÉLCSOPORT?	KI VISELI AZ INTÉZKEDÉS KÖZVETLEN TERHEIT?	KÖZPÉNZÜGYI HATÁSOK, KOCKÁZATOK
Járuékkezdvevény a válsághelyzet által leginkább sújtott ágazatokban	97/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 61/2020. (III. 23.) Korm. rendelet 68/2020. (III. 26.) Korm. rendelet 47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet 485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet			Hozzájárul a munkahelyek megmaradásához, bővüléséhez. A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
A szociális hozzájárulási adó mértékének 2%-os csökkentése	140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet			Hozzájárul a munkahelyek megmaradásához, bővüléséhez. A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
A leginkább sújtott ágazatokba tartozó kisadózó vállalkozások adókedvezménye	61/2020. (III. 23.) Korm. rendelet 485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet			Hozzájárul a munkahelyek megmaradásához, bővüléséhez. A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Turizmusfejlesztési hozzájárulás fizetési kötelezettség felfüggesztése	61/2020. (III. 23.) Korm. rendelet 2020. évi LVIII. törvény 696/2020. (XII. 29.) Korm. rendelet	 		Hozzájárul a munkahelyek megmaradásához, bővüléséhez, segíti a turisztikai szektort. A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Idegenforgalmi adó felfüggesztése	140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet 696/2020. (XII. 29.) Korm. rendelet			Segíti a turisztikai szektort. Az önkormányzatok kieső helyi adóbevételeinek pótlása a központi költségvetésből történhet, annak egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
A Széchenyi Pihenő Kártya formájában adható összeg emelése és mentesítése a szociális hozzájárulási adó alól	140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet 2020. évi LVIII. törvény 178/2021. (IV. 15.) Korm. rendelet			Hozzájárul a munkahelyek megmaradásához, bővüléséhez, segíti a turisztikai szektort. A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.

<p>Helyi iparűzési adó 1%-ra csökkentése</p>	<p>639/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet</p>			<p>Csökkenti a mikro-, kis- és középvállalkozások adóterheit, ezáltal hozzájárul a munkahelyek megtartásához. Helyi adó, így az önkormányzati alrendszer gazdálkodását érinti. A kieső bevétel pótlása a központi költségvetésből történhet, annak egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.</p>
<p>Kutatás-fejlesztési, munkahelyvédelmi és munkahelyteremtő bértámogatás</p>	<p>103/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 105/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 290/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet 693/2020. (XII.29.) Korm. rendelet</p>	 		<p>A Hozzájárul a munkahelyek megmaradásához, elősegíti az innovációt.</p> <p>A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.</p>
<p>Munkaerő-piaci program szerinti támogatás</p>	<p>485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet</p>	 		<p>A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.</p>
<p>Elmaradt foglalások utáni támogatás</p>	<p>523/2020. (XI. 25.) Korm. rendelet 485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet</p>			<p>Turisztikai szektor terhei mérséklődnek.</p> <p>A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.</p>
<p>Lakossági és vállalati hitel törlesztési moratórium</p>	<p>47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet 62/2020. (III. 24.) Korm. rendelet 637/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet</p>	 		<p>Lakosság és vállalatok pénzügyi mozgástere bővül.</p> <p>A fizetési moratórium nem gyakorol lényegi negatív hatást a pénzügyi intézmények jövedelmezőségére és tőkehelyzetére, de a moratórium lejártát követően a lakosság pénzügyi sérülékenysége növekedhet.</p>
<p>13. havi nyugdíj visszaépítése</p>	<p>2020. évi LXXVIII. törvény 342/2020. (VII. 14.) Korm. rendelet</p>			<p>Hozzájárul a lakossági fogyasztás bővüléséhez.</p> <p>A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.</p>
<p>MFB Krízis és Versenyképességi Hitelprogramok állami készfizető kezességvállalással</p>	<p>1171/2020. (IV. 21.) Korm. határozat</p>			<p>Az állam által vállalt kezesség érvényesítése során a nyújtott hitelek és vállalt garanciaügyletekből eredő esetleges fizetési kötelezettség a központi költségvetést terheli.</p>

EXIM Kárenyhítő Hitelprogramok	1185/2020. (IV. 27.) Korm. határozat			Az állam által vállalt kezesség érvényesítése során a nyújtott hitelekkel és vállalt garanciaügyletekből eredő esetleges fizetési kötelezettség a központi költségvetést terheli.
Állami készfizető kezességvállalás és viszontgarancia (Garantiqa Krízis Garanciaprogram)	1194/2020. (IV. 30.) Korm. határozat 1195/2020. (IV. 30.) Korm. határozat 1170/2020. (IV.21.) Korm. határozat			Az állam által vállalt kezesség érvényesítése során a nyújtott hitelekkel és vállalt garanciaügyletekből eredő esetleges fizetési kötelezettség a központi költségvetést terheli.
Széchenyi Kártya Program hitelkonstrukciói	1194/2020. (IV. 30.) Korm. határozat			A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Egészségügyi dolgozók 2020. évi egyszeri bérkiegészítése	275/2020. (VI. 12.) Korm. rendelet			A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Egészségügyi dolgozók béremelése	1848/2020. (XI. 25.) Korm. határozat			Lakossági fogyasztási keresleti stimulus. A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Otthon felújítási támogatás és otthon felújítási kölcsön kamattámogatása	518/2020. (XI.25.) Korm. rendelet 567/2020. (XII. 9.) Korm. rendelet			Keresleti stimulus az építőiparban. A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Lakásáfa-kedvezmény (27%-ról 5%-ra csökkentés)	2020. évi CXXXIII. törvény			Keresleti stimulus az építőiparban. Családok támogatása. A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
25 év alattiak szja-mentessége	törvényjavaslat a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény, valamint az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény módosításáról			Javítja a foglalkoztatottságot. A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
„Közfoglalkoztatásból versenyszférába” program	328/2015. (XI.10.) Korm. rendelet			Javítja a foglalkoztatottságot.

				A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsön	1038/2021. (II. 5.) Korm. határozat			Pénzügyi mozgásteret teremt az érintett vállalkozások számára. A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
MFB Növekedési Garancia-program	1085/2021. (III. 1.) Korm. határozat			Pénzügyi mozgásteret teremt az érintett vállalkozások számára. Az állam által vállalt kezesség érvényesítése során a nyújtott hitelekkel és vállalt garanciaügyletekből eredő fizetési kötelezettség a központi költségvetést terheli.
Béretidő-fizetési mentesség	52/2021. (II. 9.) Korm. rendelet			Pénzügyi mozgásteret teremt az érintett vállalkozások számára. A kieső költségvetési bevétel a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja, illetve az önkormányzatok számára jelent bevételi elmaradást, és igényelhet költségvetési rezilienciát.
Egyetemfejlesztések	költségvetési törvény			Korszerű oktatási infrastruktúra valósul meg. A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Különadók kiskereskedelmi láncok és bankok	108/2020. (IV. 14.) Korm. rendelet 109/2020. (IV. 14.) Korm. rendelet			Járványügyi Alap feltöltését szolgáló többletbevétel. Egyes gazdasági szereplők számára többletteherként jelentkezik.
Beruházások, beruházás-ösztönzés – Egészségipari beruházások	1424/2020. (VII. 23.) Korm. határozat 84/2021. (II. 24.) Korm. rendelet T/16118. számú törvényjavaslat			Beruházási stimulus. A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Beruházások, beruházás-ösztönzés – Versenyképességnövelő támogatás	7/2020. (IV. 16.) KKM rendelet			Beruházási stimulus. Új munkahelyek teremtése. A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Beruházások, beruházás-ösztönzés – Nagyvállalati beruházások	2020. évi XC. törvény T/16118. számú törvényjavaslat			Beruházási stimulus. Új munkahelyek teremtése.

				A kiadás a központi költségvetés egyenlegét kedvezőtlenül befolyásolja.
Növekedési Hitelprogram Hajrá	Monetáris Tanács 2020. április 7-i ülésén hozott döntés			Kamatkockázatoktól mentes stabil finanszírozási forrás, amelynek hatására bővíthet a hitelképes vállalatok köre, ami támogatja a beruházások növekedését.
Növekedési Kötvényprogram	Monetáris Tanács 2019. március 26-i ülésén hozott döntés			Hozzájárulhat a monetáris politikai transzmisszió hatékonyságának javulásához, pozitívan hathat az inflációra.
Pénzügyi szektor támogatása	MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa 2020. március 18-án elfogadott intézkedéscsomagja			A bankrendszer likviditási helyzetének erősítése.
Osztalék kifizetés átmeneti korlátozása, deviza-finanszírozásra vonatkozó szabályozói limitek szigorítása	MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa 2020. március 18-án elfogadott intézkedéscsomagja			A bankrendszer likviditási helyzetének erősítése.
Osztalékfizetés a központi költségvetésbe	MNB Igazgatóságának 2020. április 1-jei döntése			Az MNB 2019-ben évi eredményének döntő része, 250 milliárd forint osztalékként befizetésre kerül a költségvetésbe. Ez segíti az állam finanszírozását, pozitívan hat a költségvetés egyenlegére.

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A gazdaságvédelmi és gazdaság újraindítását szolgáló intézkedések átfogó közpénzügyi értékelését és a válság kezelésének első eredményeit egy 2020-ban megjelent gyűjteményes kötet részletesen tartalmazza. (Domokos és Pulay, ma.)

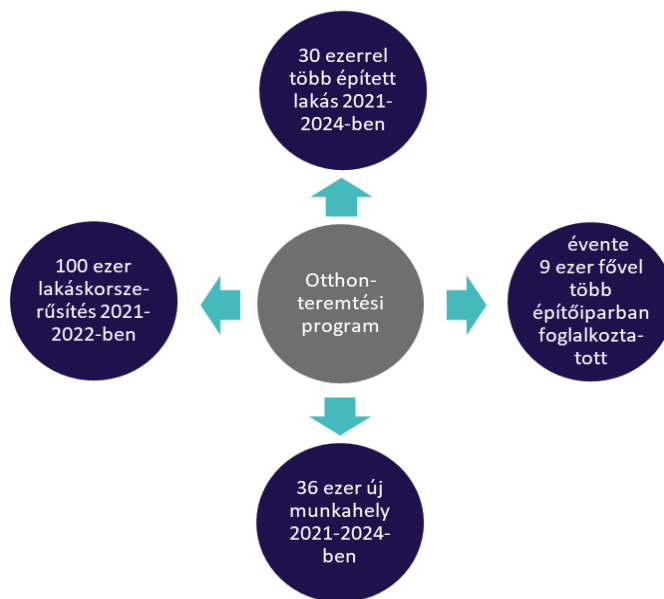
3.5 Az intézkedések irányai, gazdasági összefüggései

A válságból történő kilábalás érdekében az államok világszerte keresleti stimulus teremtésével reagáltak. Az ösztönző magyar állammodellben az állam a válság idején szigorítások helyett olyan gazdaságösztönző intézkedésekre épít, amelyek vezérfonala a világjárvány időszakában arányos szigorúságú egészség- és életvédelmi intézkedések és a gazdasági eredmények megőrzése érdekében történő célzott ösztönzés. (Báger és Parragh, 2020)

3.5.1. Családok védelme, otthonteremtés, lakossági fogyasztás

A hiteltörlesztési moratórium bevezetése, a 13. havi nyugdíj visszavezetése és az egészségügyben megvalósuló bérfelzárkózások lehetőséget teremtenek arra, hogy a lakosság a jövedelmét fogyasztásra fordítsa. A munkavállalókat és a munkáltatókat egyaránt érintő adó- és járulékkedvezmények, bértámogatások keresletélénkítő hatást válthatnak ki, és segítenek a járvány negatív hatásainak mérséklésében. Az ÁSZ 2020. júniusi elemzése (ÁSZ 2020a) is felhívta a figyelmet arra, hogy folytatódjon a gyermekes családok kiemelt támogatása és megtörténjen a 13. havi nyugdíj fokozatos bevezetése. A lakossági Otthonteremtési Program keretében nyújtott támogatások a lakossági keresleten keresztül az építőiparban a lakásszektorban is kifejtenek konjunktúra élénkítő hatást.

27. sz. ábra: Otthonteremtési Programtól várt eredmények

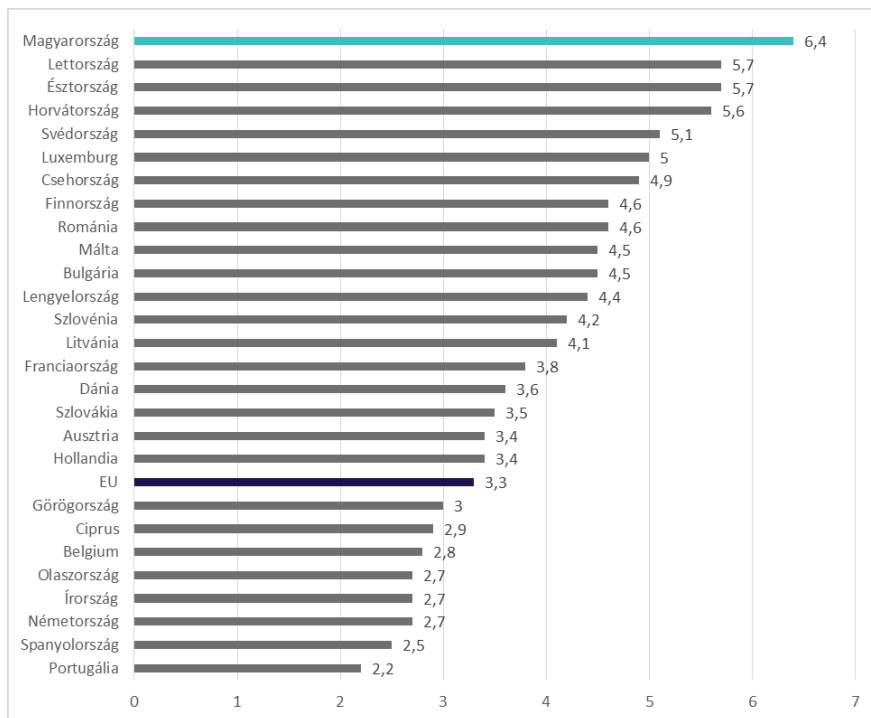
Forrás: (PM, 2020a) alapján ÁSZ szerkesztés

3.5.2. Beruházás ösztönzés és állami beruházási kereslet

A magyar válságkezelés fontos aspektusa, hogy az intézkedések jelentős pénzt hagynak a lakosságnál, emellett abban jelentős szerepet játszik a beruházások ösztönzése, valamint az állam közvetlen beruházási keresletének növelése is. A magyarországi beruházások értéke 2020-ban 13 ezer milliárd forint felett volt, 2021. évben meghaladhatja a 14 ezer milliárd forintot (folyó áron számítva).

Magyarország GDP-arányos állami beruházási rátája a járvány évében 6,4%-ra emelkedett, amely mind a régiós országokkal, mind EU-s összevetésben a legmagasabb arány (28. sz. ábra)

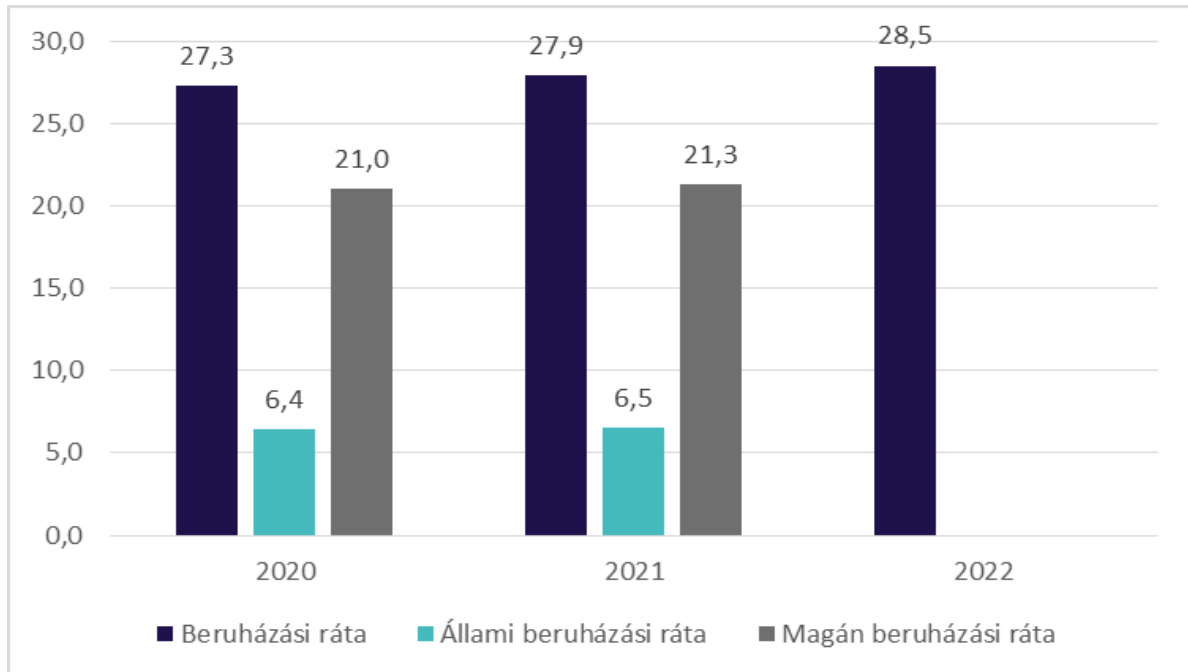
28. sz. ábra: Állami beruházási ráták 2020-ban (GDP %-ában)

Forrás: Konvergencia Program (2021-2025) alapján ÁSZ szerkesztés

2021-ben a magán beruházások értéke további 1 ezer milliárd forinttal növekedhet. (PM, 2021d) A beruházási ráta 2021-ben várhatóan 27,9, 2022-ben 28,5%-ra nő (Konvergencia Program 2021-2025., T/16118. számú törvényjavaslat).

29. sz. ábra: A beruházási ráta, az állami és magánszektor beruházási ráta alakulása 2020-2022. években (GDP %-ában)²⁸

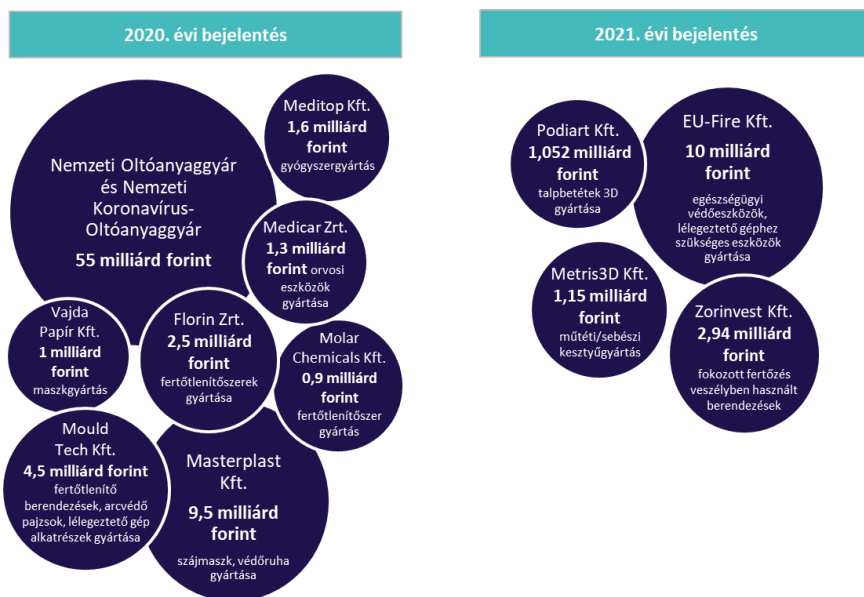
Forrás: Konvergencia Program (2021-2025), PM, 2021d, T/16118. számú törvényjavaslat alapján ÁSZ számítás és szerkesztés

2022. év tekintetében a 2022. évi költségvetési törvényjavaslat alapján a hazai felhalmozási költségvetés kiadási előirányzatai 34,6%-kal, az európai uniós fejlesztési költségvetés kiadási előirányzatai 19,3%-kal nőnek 2021. évhez viszonyítva. A rendkívül dinamikus növekedés nagy részben az állami beruházásokhoz kapcsolódik, ebből arra lehet következtetni, hogy az állami beruházások növekedési üteme meghaladja a gazdasági növekedés mértékét.

A beruházások egy része kifejezetten az egészségipari függőség, külső kitettség mérséklését szolgálja.

²⁸ A magán beruházási ráta értéke a 2020. és 2021. évben a privát beruházások értékére (milliárd forint) közölt adatok (PM, 2021d) GDP (folyó áron számított) értékéhez viszonyítva került meghatározásra. A 2021. évi GDP (folyó áron számított) értéke Konvergencia Program 2021-2025-ben közölt 2020. évi adat és az előrejelzett 8,1%-os növekedés alapján került becslésre.

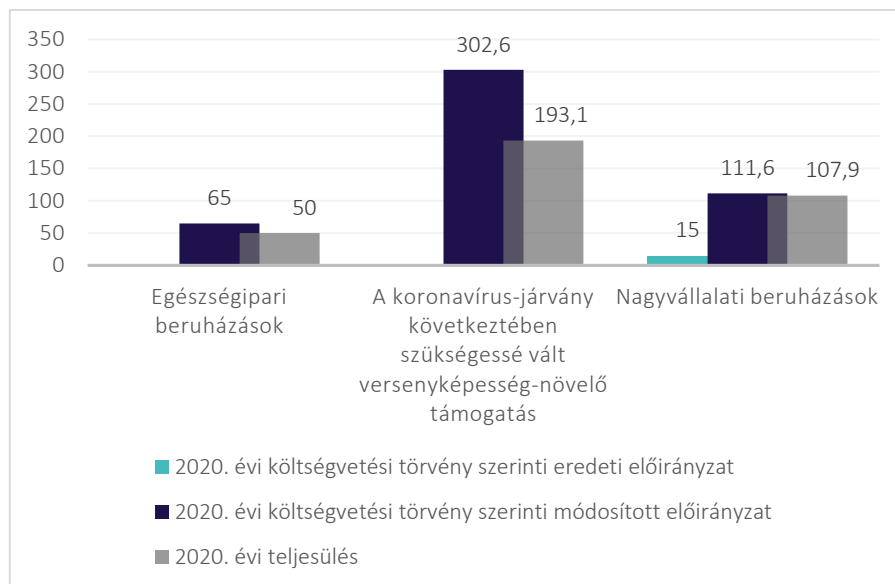
30. sz. ábra: A kormányzat által bejelentett egészségipari beruházások

Forrás: www.kormany.hu, www.vg.hu, www.koronavirus.gov.hu alapján ÁSZ szerkesztés

A Kormány 2020-ban a beruházás-ösztönzési programokon keresztül 1433 beruházás számára juttatott forrást. Ezek a beruházások 1676 milliárd forint értékben jönnek létre, amelyekhez 472 milliárd forint támogatást adott a Kormány. Mindezek összesen 12 603 új munkahely létrehozásához és 264 595 munkahely megtartásához járultak hozzá. (Kormány, 2020.) A 2020. évre vonatkozó beruházás-ösztönzési programokkal kapcsolatos pénzügyi adatokat az alábbi ábra jeleníti meg.

31. sz. ábra: A Kormány beruházás-ösztönzési programjainak adatai (2020.) (milliárd forint)

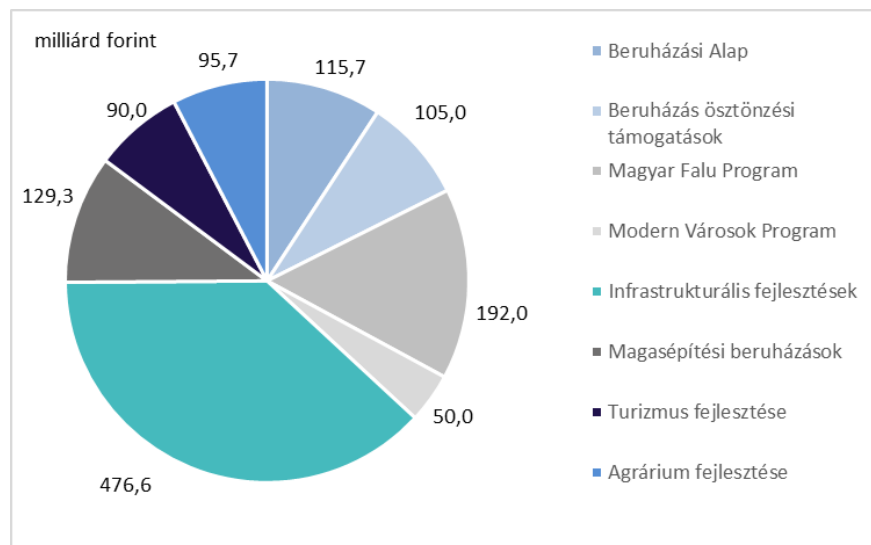
Forrás: (MÁK, 2020.12.) alapján ÁSZ szerkesztés

A koronavírus-járvány következtében szükségessé vált versenyképesség-növelő támogatási program a feldolgozóipari és üzleti szolgáltató központi szektorban működő közép- és nagyvállalatok részére, a járvány nyomán a bevétel kiesések és likviditási problémák leküzdése érdekében biztosít forrást, amelynek 63,8%-a került felhasználásra 2020. évben.

A nagyvállalati beruházási támogatási program a nagyvállalkozások, a középvállalkozások induló beruházásainak támogatására, kutatás-fejlesztési tevékenységének támogatására, energiahatékonyági beruházásainak támogatására, megújuló energia használatát célzó beruházásainak támogatására biztosít forrást, amely 2020. évben közel 100%-ban felhasználásra került.

2021. évben a Gazdaság-újraindítási Akcióterv közvetlenül beruházás-finanszírozást szolgáló, nemzeti forrásból származó elemeinek Magyar Falu Program, Modern Városok Program, infrastrukturális fejlesztések, magasépítési beruházások, turizmusfejlesztés, agrárium fejlesztése tervezett összege a 2021. évi költségvetés módosítási törvény szerint 1 254,3 milliárd forint. (2021. évi XLIV. törvény) A beruházásokkal kapcsolatos forrásbiztosítás szerkezetét az alábbi ábra mutatja.

32. sz. ábra: Gazdaság-újraindítási Akcióterv nemzeti beruházás-finanszírozási forrásai 2021 (milliárd forint)

Forrás: 2021. évi XLIV. törvény alapján ÁSZ szerkesztés

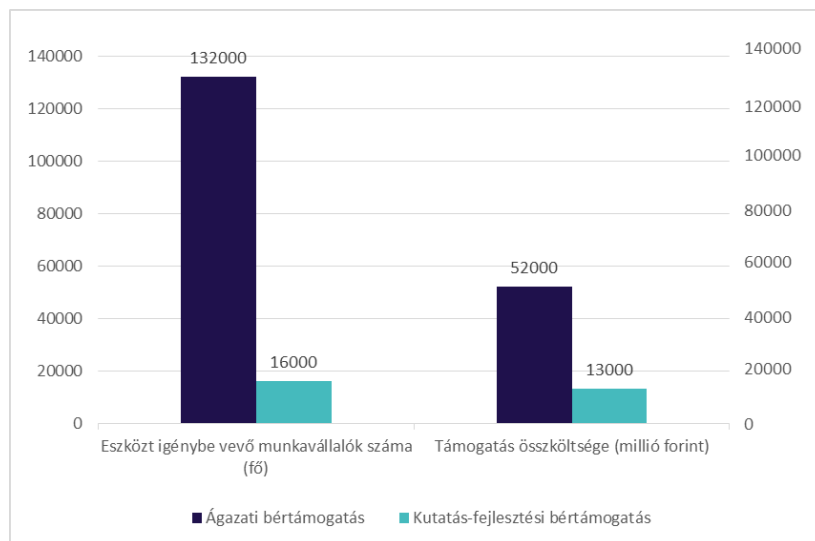
Magyarország 2021-2025. közötti időszakra vonatkozó Konvergencia Programja a 2020 év eleje óta bejelentett nagy volumenű beruházások tekintetében 55 beruházást nevesít, amelyek értéke összességében 2 600 milliárd forint. A beruházási projektek összesen a GDP 5,5%-át teszik ki.

A Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretein belül 2022-ben is folytatódnak az oktatási, egészségügyi, közlekedési, kulturális-, szabadidő és sport, turizmusfejlesztési, egyházi, illetve környezetvédelmi területen elkezdett beruházások, és további jelentős beruházások vannak előkészítési fázisban.

3.5.3. Munkahelyek védelme

A Kormány stratégiai dokumentumai és megtett intézkedései is arra fektetik a hangsúlyt, hogy munka alapú társadalmat kell teremteni, a koronavírus járvány elleni védekezés keretében meghozott intézkedések középpontjában is a munkahelyek megőrzése, létrehozása, a munkaadók és munkavállalók terheinek csökkentése állt (adó és járulékkedvezmények, bértámogatási intézkedések). Az ÁSZ 2020. júniusi elemzésében (ÁSZ 2020a) felhívta a figyelmet arra, hogy a gazdaságvédelmi intézkedések során a munkahelyek megtartásának és új munkahelyek létrehozásának ösztönzését előtérbe kell helyezni. Emellett a fentiekben bemutatott beruházási intézkedések is értelemszerűen pozitív foglalkoztatási hatásokkal járnak.

33. sz. ábra: A járvány második hullámában meghirdetett bértámogatások

Forrás: (Kormány, 2021e) és (ITM, 2021c) alapján ÁSZ szerkesztés

A járvány második hulláma gazdaságra gyakorolt hatásának enyhítése, a munkahelyek megőrzése érdekében a Kormány 2020. november 11-től is biztosította a korábban alkalmazott adó és járulékkedvezmények és bértámogatások igénybevételének lehetőségét. Az ábra a járvány második hullámában meghirdetett egyes bértámogatási formákat igénybe vevők számát és a részükre folyósított támogatások nagyságrendjét mutatja.

A járvány súlyosan érintette az elmúlt években a gazdasági növekedés jelentős részét adó járműipart, a turizmust, a szolgáltatási szektor jelentős részét. A turizmus, az egészségipar, az élelmiszeripar, a mezőgazdaság, az építőipar, a logisztika, a közlekedés, a film- és kreatív ipar újraéledését adó- és járulékkedvezmények, szektorálisan célzott bértámogatások segítették.

Az elemzésben bemutatott munkaerő-piaci adatok alapján arra lehet következtetni, hogy az elmúlt időszakban meghozott munkaerő-piaci intézkedések hozzájárulhattak a járvány kedvezőtlen hatásainak enyhítéséhez. A munkahelyvédelmi intézkedések hatását mutatja, hogy az első fejezetben bemutatott, 2021. március végéig rendelkezésre álló foglalkoztatási adatok alapján az ÁSZ 2020. júniusában megfogalmazott optimista forgatókönyve teljesül (ÁSZ 2020a) és a munkanélküliségi ráta egyéb várakozásoknál is kedvezőbben alakult.

3.5.4. Különadók

A járvány elleni védekezéshez és a gazdaság újraindításához szükséges források biztosítása érdekében a Kormány a járvány által kevésbé érintett szektorokban, a kiskereskedelemben és bankszektorban különadókat vezetett be. A kiskereskedelmi különadó alapja a kiskereskedelmi tevékenységből származó árbevétel összege, így az elsősorban a nagyvállalatokat vonta be a teherviselésbe. A hitelintézetek, pénzügyi szervezetek járványügyi helyzettel összefüggő különadója 2021-től kezdve 5 éven át egyenlő részletekben levonható a pénzügyi szervezetek különadójának tárgyevi adókötelezettségéből. A kereskedelmi láncokat terhelő, valamint a megemelt banki különadóból 2020. évben 100 milliárd forintnyi pótlólagos bevétel képződött. (KT vélemény 2020.) A kiskereskedelmi adóból 2021. évben a kormányzat a 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény szerint 64,8 milliárd forint bevételre számít. (2021. évi XLIV. törvény) A 2022. évi költségvetésről szóló törvényjavaslat 76,3 milliárd forintot irányzott elő a kiskereskedelmi különadóból. (T/16118. számú törvényjavaslat)

MELLÉKLETEK

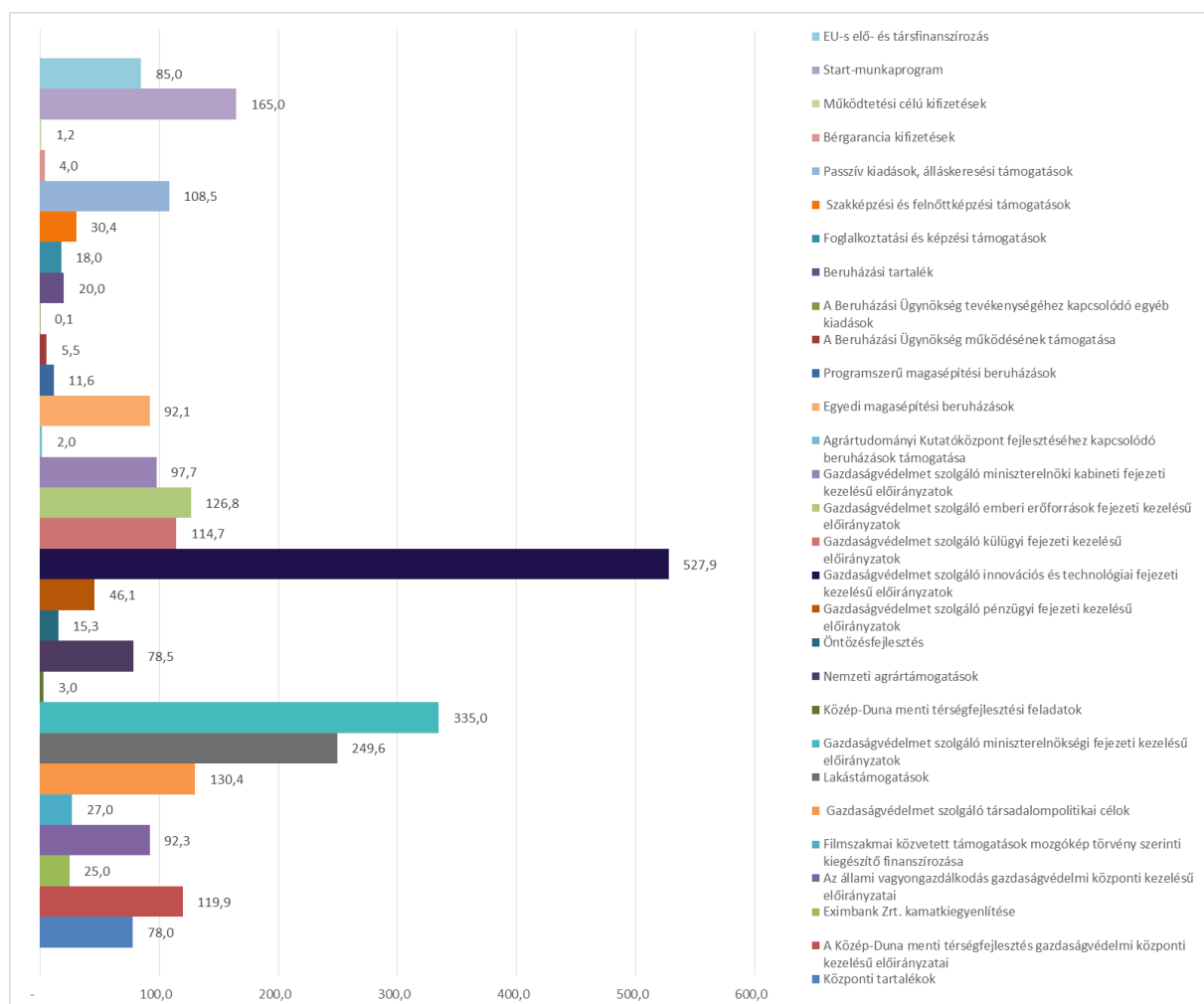
1. SZÁMÚ MELLÉKLET ALAPOK

I. Gazdaságvédelmi Alap (Gazdaság-újraindítási Alap)

A Kormány a 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelettel hozta létre a XLVII. Gazdaságvédelmi Alapot (továbbiakban: GVA), melyen keresztül a Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló 2020. évi XC. törvény forrást biztosít a gazdaság újraindítását célzó kiemelt programokra, fejlesztésekre, beruházásokra, továbbá a foglalkoztatás elősegítésével kapcsolatos intézkedésekre. A Kormány által beterjesztett 2021. évi költségvetés módosítási törvény a Gazdaságvédelmi Alap helyett Gazdaság-újraindítási Alap fejezetcím módosítást tartalmaz 2 869,4 milliárd forint módosított kiadási előirányzat összeggel. (2021. évi XLIV. törvény) A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat alapján a Gazdaság-újraindítási Alap kiadási előirányzata 3 883,2 milliárd forint. (T/16118. számú törvényjavaslat) Tekintettel arra, hogy a törvényjavaslat elfogadására még nem került sor, az elemzésben a hatályos 2021. évi költségvetés elemeit vettük alapul.

A GVA 2021. évi kiadási előirányzata 2 610,4 milliárd forint, mely a központi költségvetés kiadásainak 16,3%-át teszi ki. A GVA biztosítja a Gazdaságvédelmi Akcióterv 2021. évi intézkedéseinek fedezetét, melyek segítik a munkahelyek megvédését és újak teremtését, támogatják a magyar vállalkozások finanszírozását, tőkehelyzetük megerősítését, valamint garantálják a családok és a nyugdíjasok védelmét.

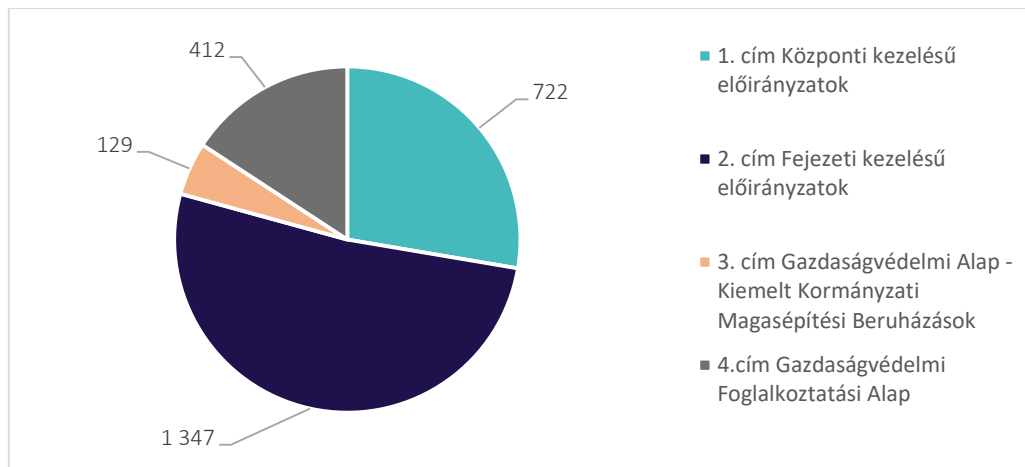
1. sz. ábra: A Gazdaságvédelmi Alap 2021. évi kiadási előirányzatainak megoszlása alcímenként (milliárd forintban)

Forrás: 2021. évi költségvetéséről szóló törvény, ÁSZ szerkesztés

A gazdaság védelméhez és újraindításához kapcsolható, a 2020. évi költségvetésben más fejezetekben korábban már tervezett programok folytatására, kiemelt fejlesztésekre, beruházásokra, továbbá a foglalkoztatás elősegítését célzó intézkedésekre vonatkozó kiadási előirányzatokat is itt tervezi a központi költségvetés.

2. sz. ábra: A Gazdaságvédelmi Alap 2021. évi kiadási előirányzatainak megoszlása címenként (milliárd forintban)

Forrás: 2021. évi költségvetéséről szóló törvény, ÁSZ szerkesztés

A Központi kezelésű előirányzatok 722,2 milliárd forintos előirányzata a GVA kiadási előirányzatainak 27,7%-át teszi ki.

A Fejezeti kezelésű előirányzatok 1 346,9 milliárd forint összegű kiadása a GVA kiadási előirányzatainak 51,6%-át adja. A fejezeten belül található Gazdaságvédelmet szolgáló innovációs és technológiai fejezeti kezelésű előirányzatok 527,9 milliárd forint összegű kiadási előirányzata a GVA kiadásainak 20,2%-át képezi, míg a Gazdaságvédelmet szolgáló miniszterelnökségi fejezeti kezelésű előirányzatok a kiadások 12,8%-át adják.

A GVA tartalmazza a Beruházási Ügynökséghez tartozó kormányzati magasépítési beruházásokat is. A Gazdaságvédelmi Alap Kiemelt Kormányzati Magasépítési Beruházások cím kiadási előirányzata 129,3 milliárd, a GVA kiadásainak 5%-a. A Beruházási Ügynökség projektjei közé tartozik például a szarvasi HM sportközpont, a várpalotai tanuszoda, balassagyarmati sportcsarnok, szegedi kézilabda csarnok fejlesztése.

A Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alap fő célja, hogy biztosítsa a foglalkoztatási és képzési aktív eszközök működtetéséhez, a szakképzési és felnőttképzési támogatásokhoz, a bérgarancia támogatásokhoz szükséges pénzügyi forrást, valamint finanszírozza az álláskeresési ellátásokat. A cím 2021. évi kiadási előirányzata 412,1 milliárd forint, mely a GVA kiadásainak 15,8%-át jelenti. A célok megvalósításához rendelkezésre álló forrás 2021-ben 428,9 milliárd forint. A források meghatározó részét (58,2%-át) a Társadalombiztosítási járulék Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alapot megillető részének 249,6 milliárd előirányzata képezi. A Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alap forrásainak 24,7%-át a Szakképzési hozzájárulás 105,9 milliárd forintos előirányzata adja. Azon intézkedések, melyek a GVA kiadásait érintik a következő előirányzatokhoz kapcsolódnak:

A gazdaság újraindítása, a gazdaság védelme és egyéb fejlesztések érdekében szükséges feladatok fedezetének biztosítására 68 milliárd forint központi tartalék szolgál a Központi kezelésű előirányzatok, 1. alcím, 1. Gazdaságvédelmi programok jogcímcsoporton. A felhasználásáról a Kormány dönt.

A Központi kezelésű előirányzatok, 3. alcím Eximbank Zrt. kamatkiegyenlítése előirányzaton a 2021. évre tervezett kiadás 25 milliárd forint összegű. Az előirányzat a Kormány jóváhagyásával túlléphető. A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a Kormány a koronavírus világvárvány negatív gazdasági hatásainak mérséklése érdekében a hazai mikro-, kis- és középvállalkozások, valamint a hazai nagyvállalatok likviditási nehézségeinek enyhítése, valamint beruházásaik megvalósítása érdekében 150 milliárd forint keretösszegű Kárenyhítő Hitelprogram elindításáról döntött. Ehhez a Kormány a 1185/2020. (IV. 27.) Korm. határozatban 30 milliárd forint fedezetről rendelkezett.

A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a 13. havi nyugdíj visszaépítésére lépcsőzetesen, négy részletben kerül sor. A központi költségvetés a GVA-ból biztosítja a kifizetésekhez szükséges forrásokat a Nyugdíjbiztosítási Alap részére. A Központi kezelésű előirányzatok, Gazdaságvédelmet szolgáló társadalmpolitikai célok alcím Tizenharmadik havi nyugdíj visszaépítésének támogatása előirányzat 2021. évi tervezett kiadási összege 77 milliárd forint.

A Központi kezelésű előirányzatok, 7. alcím Lakástámogatások előirányzat az Otthonteremtési Program célkitűzéseinek megvalósítását segíti elő. 2021. évi kiadási előirányzata 249,6 milliárd forint, mely a GVA kiadásainak 9,6%-át teszi ki. Az előirányzatból finanszírozza a költségvetés a lakáscélú állami támogatásokat, többek között a családi otthonteremtési kedvezményt (CSOK), az adóvisszatérítési támogatást, az otthonteremtési kamattámogatást, valamint a jelzáloghitelek csökkentésének támogatását is. A Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében a 2021. január 1-jétől igénybe vehető otthonfelújítási támogatás költségvetési fedezetét is a Lakástámogatások előirányzat biztosítja.

A Fejezeti kezelésű előirányzatok, 6. alcím Gazdaságvédelmet szolgáló innovációs és technológiai fejezeti kezelésű előirányzatokon belül a Gazdaságfejlesztési programok előirányzat Gazdaságfejlesztést szolgáló cél előirányzat feladat 2021. évi kiadási előirányzata 18,1 milliárd forint. A feladatra a forrást a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus világjárvány mikro-, kis- és középvállalkozásokra gyakorolt gazdasági hatásainak mérséklése érdekében létrehozandó Széchenyi Kártya Program hitelkonstrukciókról szóló 1194/2020. (IV. 30.) Korm. határozat írta elő. A feladat forrásainak döntő része a koronavírus világjárvány negatív gazdasági hatásainak mérséklése érdekében a hazai KKV-k likviditási nehézségeinek enyhítése, valamint beruházásaik megvalósítása érdekében 2020. május 15. napjától indított Széchenyi Kártya Folyószámlahitel Plusz, Széchenyi Munkahelymegtartó Hitel, Széchenyi Likviditási Hitel, Széchenyi Beruházási Hitel Plusz válságkonstrukciók 2021. évre áthúzódó kamat- és kezelési költségtámogatási, valamint kezességi díjtámogatási igényeit tartalmazza. A feladat továbbá forrást biztosít az új konstrukciók indulását megelőzően 2020. évben és előző években létrejött Széchenyi Forgóeszközhitel, Széchenyi Beruházási Hitelek, Széchenyi Támogatást Megelőlegező Hitelek és Széchenyi Önerő Kiegészítő Hitelek 2021. évi igényeire (determinációk), a fizetési moratóriumhoz kapcsolódó többletigényekre és a 2021. évben folytatódó Konstrukciók igényeire is. A fentiek mellett a feladat biztosítja az előirányzat és egyes korábbi gazdaságfejlesztést szolgáló jogelőd előirányzatok kezelésével kapcsolatos egyéb költségek (bírói díjak, végrehajtási díjak) finanszírozását is.

A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a 1194/2020. (IV. 30.) Korm. határozat a Gazdaságfejlesztési programok előirányzat Intézményi kezességi díjtámogatások feladat részére többlettámogatás biztosítását írta elő elsősorban a Krízis Garanciaprogram bevezetéséből fakadó megnövekedett díjtámogatási igényekre tekintettel. Az Intézményi kezességi díjtámogatások feladat 2021. évi kiadási előirányzata 5,5 milliárd forint.

A 2021. januárjától ismét elérhető kutatás-fejlesztési bértámogatás a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet, 4. Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alap cím, 7. EU-s elő- és társfinanszírozás alcímből nyújtható. Ezen előirányzat teljesülése módosítás nélkül eltérhet az előirányzat összegétől. Az előirányzat célja az európai uniós forrásokból megvalósított munkaerő piaci programok előfinanszírozása. Az előirányzat 2021. évi kiadási előirányzata 85 milliárd forint.

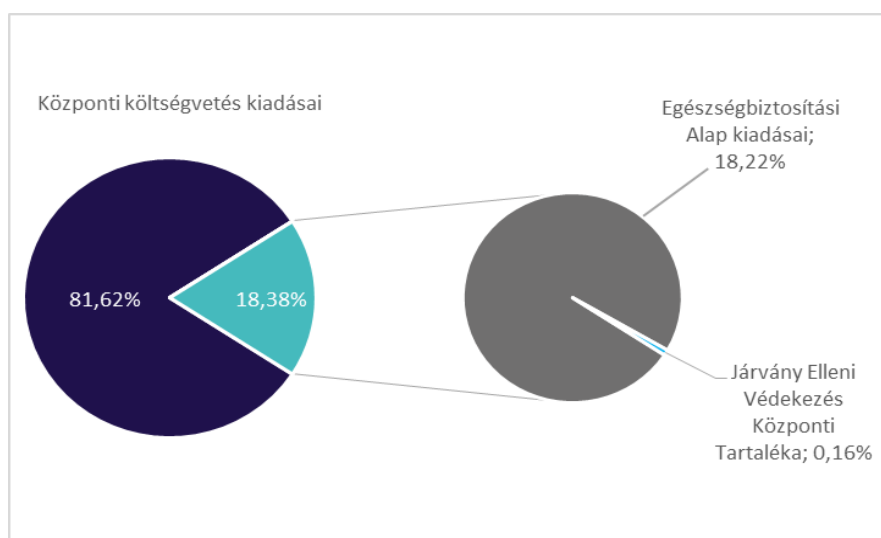
A Kormány által 2021. áprilisában ismét meghirdetett „Közfoglalkoztatásból versenyszférába” program céljaira 500 millió forint keretösszeg áll rendelkezésre a Gazdaságvédelmi Alap forrásai között. A Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alapban a foglalkoztatási és képzési támogatásokra tervezett 2021. évi előirányzat 18 millió forint. Ez az előirányzat a későbbiek folyamán felosztásra kerül decentralizált, valamint központi keretre. A központi keret kapcsolódik a meghirdetett programhoz, mivel ebből olyan központi aktív munkaerőpiaci programok finanszírozására kerül sor, melyek célja a közfoglalkoztatásból a versenyszférába történő átlépés segítése, illetve a közfoglalkoztatás helyett az elsődleges munkaerőpiacra történő belépés segítése.

II. Járvány Elleni Védekezési Alap

A 2020. évi XC. törvény Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről egy alapban tartalmazza a járvány elleni védekezéshez, illetve az egészségügyi ellátórendszer működtetéséhez szükséges forrásokat. A Kormány által beterjesztett 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény az Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap (EJEVEA) kiadási előirányzatait nem módosította, a bevételi előirányzatok közt két tétel emelkedett összesen (Kiadások támogatására tervezett pénzeszköz-átvétel, egészségügyi feladatok ellátásával kapcsolatos költségvetési hozzájárulás + 25 Kiskereskedelmi adó +10,8) 35,8 milliárd forinttal. (2021. évi XLIV. törvény) A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat alapján az EJEVEA 2022. évi kiadási előirányzata 3 620,4 milliárd forint. (T/16118. számú törvényjavaslat)

Tekintettel arra, hogy a törvényjavaslat elfogadására még nem került sor, az elemzésben a hatályos 2021. évi költségvetés elemeit vettük alapul.

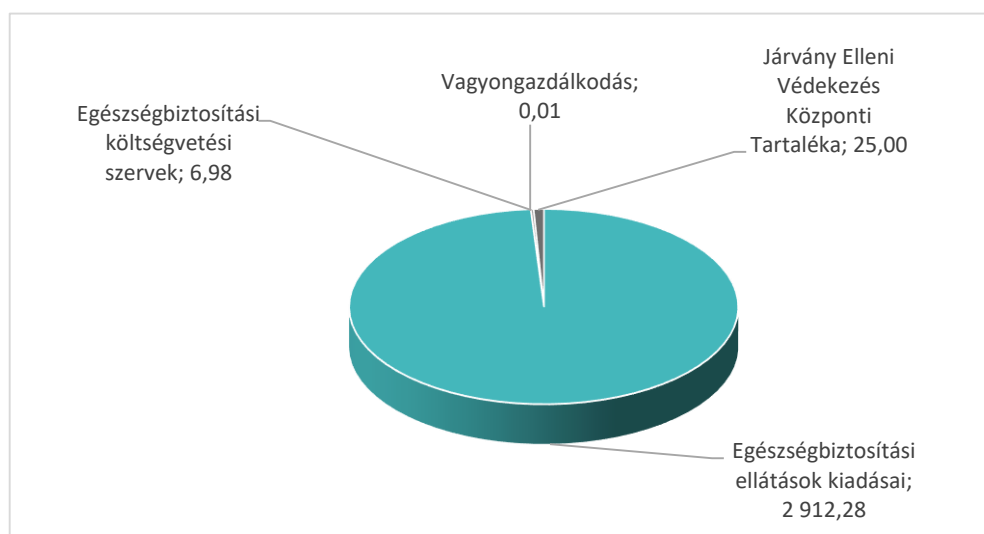
3. sz. ábra: Az Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap 2021. évi kiadási előirányzatainak megoszlása a központi költségvetés kiadásainak arányában

Forrás: 2021. évi költségvetéséről szóló törvény, ÁSZ szerkesztés

Az EJEVEA 2021. évi kiadási előirányzata 2 944,3 milliárd forint, mely a központi költségvetés kiadásainak 18,4%-át teszi ki.

4. sz. ábra: Az Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap 2021. évi kiadási előirányzatainak megoszlása alcímenként (milliárd forintban)

Forrás: 2021. évi költségvetéséről szóló törvény, ÁSZ szerkesztés

Az EJEVA fejezet kiadásainak a 99,2%-át az Egészségbiztosítási Alap 2 919, 3 milliárd forint összegű kiadási előirányzata képezi. Ezen belül az Egészségbiztosítási ellátások kiadásai előirányzat összege 2 912, 3 milliárd forint. Az egészségbiztosítási ellátások fedezetül szolgáló bevételek előirányzata 2 802,3 milliárd forint.

Az EJEVEA 1. Egészségbiztosítási Alap cím, 2. Egészségbiztosítási ellátások kiadásai alcím, 7. Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoport, 1. Háziiorvosi, háziiorvosi ügyeleti ellátás jogcím előirányzat 2021. évi kiadási összege 139,5 milliárd forint. A Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében az alapellátásban dolgozó orvosok és szakdolgozók béremeléséhez szükséges 2021. évi forrás biztosításához a Kormány 2021. január 1-jétől elrendelte ezen előirányzat 71, 5 milliárd forinttal történő megemelését.

A Járvány Elleni Védekezési Alap cím kiadási oldalán egy alcím, Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka szerepel, 25 milliárd forint kiadási előirányzattal, amely az EJEVA kiadásainak 0,8%-át képezi. A Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka előirányzat szolgál az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében szükséges forrásbiztosításra. Az előirányzatról az Operatív Törzs működése ideje alatt, annak javaslata alapján az államháztartásért felelős miniszter csoportosíthat át. Egyéb esetben a felhasználásáról a Kormány dönt.

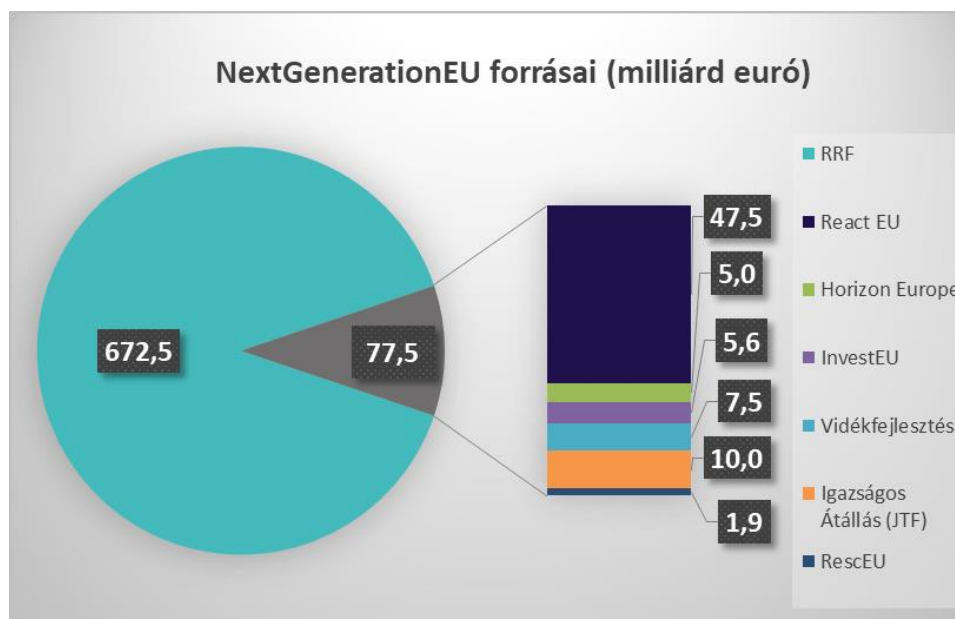
A Járvány Elleni Védekezési Alap 2. alcíme a Kiskereskedelmi adó, mely 2021. évi bevételi előirányzata 54 milliárd forint. A 3. alcím a Gépjárműadó, mely 2021-ben a Járvány Elleni Védekezési Alap bevételét képezi, előirányzata 87 milliárd forint.

2. SZÁMÚ MELLÉKLET EURÓPAI UNIÓS FINANSZÍROZÁSI MECHANIZMUS

I. Európai Helyreállítási Program

Az EU a világjárvány okozta társadalmi és gazdasági hatások mérséklésére és helyreállításának elősegítésére tagállamai részére létrehozta a 750 milliárd eurós Európai Helyreállítási Programot (NexGenerationEU; NGEU). Amint azt az ÁSZ 2021. áprilisában nyilvánosságra hozott elemzése (ÁSZ, 2021b) részletesen bemutatja, a programon keresztül folyósított források az emberek megélhetésének megvédését és a gazdaság talpra állítását, valamint a fenntartható és alkalmazkodó növekedés előmozdítását célzó azonnali intézkedéseket támogatják. Az NGEU pénzeszközeinek megoszlását a következő ábra szemlélteti.

1. sz. ábra: Az Európai Helyreállítási Program pénzeszközeinek megoszlása (milliárd euró)

Az NGEU legfontosabb eszköze a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (angolul Recovery and Resilience Facility - RRF), amelyet az európai prioritásokhoz igazodó, főként állami beruházások és reformok finanszírozására alakítottak ki. Az RRF pénzügyi kerete 672,5 milliárd euró (235 ezer milliárd forint), amelyből 312,5 milliárd euró vissza nem térítendő támogatás és 360 milliárd euró hitel.

Az Unió történetében eddig példa nélküli, hogy az eszköz keretét részben a tőkepiacokon felvett kölcsönből fedezi az Európai Unió. Ez azonban nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy szintén hitelként használják fel a teljes összeget. Az új források bevonásához az Európai Bizottság kötvényeket bocsátana ki, valamint új, közös európai adónemeket vezetne be. A Bizottság a teljes tagállami keret támogatási elemének 70%-ára vállal kötelezettséget 2022. december 31-ig, míg a fennmaradó 30%-ot 2023 végéig lehet lekötöni.

1. Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz és Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv

A Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz létrehozásáról szóló Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241. rendeletének (2021. február 12.) IV. melléklete tartalmazza a tagállamonkénti maximális pénzügyi hozzájárulás keretösszegeit. A maximális pénzügyi hozzájárulás kiszámítását azonban minden egyes tagállam esetében 2022. június 30-ig aktualizálni kell a reál-GDP 2020. évi változásával és a reál-GDP-nek a 2020-2021-es időszakban bekövetkezett összesített változásával.

Az RRF keretéből hazánkknak 7,18 milliárd euró támogatás (2512 milliárd forint) és további 9,66 milliárd eurónyi hitel (3382 milliárd forint), tehát együtt legfeljebb 16,84 milliárd euró, csaknem 5900 milliárd forint jut, mely utóbbival Magyarország egyelőre nem kíván élni. A 2022. évi központi költségvetési törvényjavaslat a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz költségvetési cím bevételi oldalán 348,5 milliárd forinttal, míg a kiadási oldalon 450,0 milliárd forinttal tervez. (T/16118. számú törvényjavaslat) Tagállami forráslehívás évente kétszer, csak a mérőföldkövekben foglalt vállalás teljesítése után lehetséges. A tagállamok számára nyújtandó összes pénzügyi hozzájárulás kifizetését 2026. december 31-ig kell teljesíteni.

II. Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve

Magyarország 2020. decembere óta folytat tárgyalásokat az Európai Bizottsággal az RRF forrás felhasználásának lehetőségeiről. A Kormány 2021. április 16-án társadalmi egyeztetésre bocsátotta Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervét, mely a járvány gazdasági és társadalmi hatásaira reagál, emellett a zöld és digitális átállást segíti elő. A Kormány 2021. május 11-én benyújtotta a tervet az Európai Bizottság részére, amelyben Magyarország 7,2 milliárd euró, azaz 2511 milliárd forint vissza nem térítendő támogatást igényelt. A Bizottság a következő két hónapban értékeli a tervet. (EB, 2021c) Az eszköz hitelkeretére vonatkozóan egyelőre nem tervez fejlesztéseket a Kormány, a HET 2511 milliárdos támogatási keretén belül, a következő komponenseket kívánja megvalósítani (HET, 2021):

A Demográfia és köznevelés komponens a 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtésével hozzájárul ahhoz, hogy az új generációk már a magas szintű digitális készségek és az ökotudatos szemlélet birtokában kerüljenek ki az iskolarendszerű képzésből. A korai nevelés feltételeinek bővítése nemcsak a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését szolgálja, hanem az érintett szülők foglalkoztatási esélyeit is növeli.

A Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens a kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitások fejlesztésével, a felsőoktatási képzések ágazati modernizációjával és a gyakorlatorientált felsőfokú képzések infrastrukturális-és készségfejlesztésével felsőoktatás modernizációját, illetve az egyetemek és a vállalkozások közötti együttműködés bővítését célozza. A felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése a felnőttkori tanulásban való részvételt hivatott erősíteni, ami a magyar gazdaság és társadalom legfőbb kihívásai közé tartozik. A komponens fontos eleme a 21. századi szakképző intézmények és az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont fejlesztése, illetve a szakképzési digitális tananyagfejlesztés.

A Felzárkózó települések komponens központi eleme a szociális lakások építése, felújítása, a lakhatási körülmények javítása a társadalmi felzárkózás erősítése érdekében, illetve a közösségi megújulóenergia-termelés (pl. szociális naperőművek) és –felhasználás ösztönzése és támogatása.

A Vízgazdálkodás komponens új hálózatok és rendszerek kialakításával, illetve egy hatékony monitoring rendszer kiépítésével a vízgazdálkodás területén is 21. századi megoldásokat vezet be.

A Fenntartható zöld közlekedés komponens nemcsak a közlekedési és szállítási szűk keresztmetszetek felszámolásával járul hozzá a fenntartható és hatékony közlekedési rendszer létrejöttéhez, hanem több olyan elemet is tartalmaz (pl. az elővárosi és a helyközi közlekedés modernizációja, regionális közlekedési hálózatok –köztük kerékpárutak -fejlesztése), amely hozzájárul a munkaerőpiaci mobilitás növeléséhez, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedéséhez, a vidéki életminőség javításához.

Az Energetika komponensben szereplő beavatkozások elsődleges célja a rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében. A lakossági napelem-használat és fűtőkorszerűsítés támogatása szintén a hatékony energia-gazdálkodást segíti.

Az Átállás a körforgásos gazdaságra komponens az innovatív megoldások elterjedéséhez, s ez által a fenntartható növekedési célokhoz járul hozzá olyan beavatkozásaival, mint a hulladékok kémiai újrahasznosítása (chemical recycling) vagy a hulladék előkezelést, hasznosítást ösztönző infrastruktúra fejlesztése.

Az Egészségügy komponens hozzájárul a munkavállalók egészségben töltött éveinek meghosszabbításához, a betegutak lerövidítéséhez, az orvos-beteg találkozók számának csökkentéséhez azzal, hogy a digitalizációs reform során a rendszer minden szintjén fejlett digitális megoldásokat vezet be (Ellátási folyamatok digitalizálása, lakossági eHealth funkciók, központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztése, stb.)

A Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások komponens a konkrét szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlásokra reflektál a bírói függetlenség megerősítésével, az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelésével, az adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatásával, az egészségügyi vesztegetés kiszorításával, a közbeszerzések terén a verseny erősítésével, illetve egy szoftverlicenz-gazdálkodási rendszerbevezetésével.

3. SZÁMÚ MELLÉKLET GAZDASÁGVÉDELMI ÉS GAZDASÁG ÚJRAINDÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KORMÁNYZATI, VALAMINT JEGYBANKI INTÉZKEDÉSEK ÁTTEKINTÉSE

I. Gazdaságvédelmi intézkedések

1. A munkahelyek megőrzését célzó intézkedések

1.1. Adó- és járulékkedvezmények

A járvány alatt bevezetett jelentős adókönyvitések az anyagi terhek mérséklése mellett a munkahelyek megőrzését célozták. Tekintettel arra, hogy a járvány a különböző gazdasági szektorokat nem egyformán érintette, a bevezetett intézkedések során hangsúlyt helyeztek a járvány okozta válsághelyzet által leginkább érintett, kiemelt ágazatok védelmére. A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a munkáltatók és alkalmazottaik meghatározott ideig adó- és járulékkedvezményeket, a kisadózó vállalkozások átmeneti adóelengedést kaptak. Magyarország 2021-2025. évi Konvergencia Programja szerint a központi és az önkormányzati költségvetésbe 1116 milliárd forinttal kevesebb adóbevétel érkezett 2020-ban a tervezettnél. A vállalkozások és családok a 2021. évben is jelentős, mintegy 380 milliárd forint értékben részesülnek támogatásban az adókedvezmények révén. (Konvergencia Program 2021-2025)

1.1.1. Járulékkedvezmény a válsághelyzet által leginkább sújtott ágazatokban

A 2020. március-júniusi időszakban a válsághelyzet által leginkább sújtott ágazatok adó- és járulékkedvezményben részesültek a rövid távú károk enyhítése érdekében. A kiemelt ágazatok – a turisztikai, a vendéglátóipari, a szórakoztatóipari, a szerencsejáték, a filmipari, az előadóművész, a rendezvényszervező és a sportszolgáltatást nyújtó ágazatok – tekintetében 2020. március-június hónapokra a munkáltató mentesült a munkabér utáni közterhek, a szociális hozzájárulási adó, szakképzési hozzájárulás, rehabilitációs hozzájárulás megfizetése alól. A munkavállaló munkabérére terhelő járulékok közül kizárólag a természetbeni egészségbiztosítási járulékfizetési kötelezettség állt fenn, legfeljebb 7710 forint összegben. A Kormány 2020. november 11-től is biztosította a vendéglátásban és a szabadidős ágazatban működő vállalkozások számára a március-június közötti időszakban alkalmazott adó- és járulékkedvezményeket. 2020. november - 2021. április közötti időszakban mentesültek a rendeletben meghatározott tevékenységet végzők a szociális hozzájárulási adó, szakképzési hozzájárulás, rehabilitációs hozzájárulás megfizetése alól.

A 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet alapján 2020. július 1-jétől a szociális hozzájárulási adó mértéke 17,5 %-ról 15,5 %-ra csökkent. A PM 2020. decemberi tájékoztatása alapján az intézkedés 2020. év végéig 160 milliárd forintot hagyott a munkáltatóknál. (PM, 2020c)

1.1.2. A leginkább sújtott ágazatokba tartozó kisadózó vállalkozások adókedvezménye

A járvány által leginkább sújtott – turisztikai, vendéglátóipari, szórakoztatóipari, szerencsejáték, filmipari, előadóművész, rendezvényszervező és sportszolgáltatást nyújtó – ágazatokba tartozó kisadózó vállalkozások 2020. március-június hónapokra vonatkozóan mentesültek a tételes adó megfizetése alól, az adókötelezettség megállapításánál a személyi jellegű kifizetések összege nem képezte a kisvállalati adó alapját. A kisadózó vállalkozás a 2020. március 1-je előtt esedékessé vált Katv. szerinti adótartozását a veszélyhelyzet megszűnésének negyedévét követő hónaptól 10 havi egyenlő részletben fizethette meg. A Katv. hatálya alá tartozó kisadózó vállalkozásoknak összességében több mint 1,1 milliárd forintot jelentett a négy hónapra szóló adókedvezmény. (PM, 2020d). A 485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet alapján a már 2021. február hónapjában a Katv. hatálya alá tartozó kisadózó vállalkozás 2021. március és április hónapra mentesült a tételes adó megfizetése alól.

1.1.3. Turizmusfejlesztési hozzájárulás fizetési kötelezettség felfüggesztése

A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében számos, a turizmus és a vendéglátás élénkítését célzó intézkedés bevezetésére került sor. A turizmusfejlesztési hozzájárulás megfizetésére kötelezetteknek a 2020. március 1. napjától 2020. június 30. napjáig terjedő időszakra nem kellett turizmusfejlesztési hozzájárulást fizetni. A

Kormány a 2020. évi LVIII. törvénnyel 2020. december 31-ig, a 696/2020. (XII. 29.) Korm. rendelettel 2021. január 1-jétől a veszélyhelyzet megszűnéséig meghosszabbította az adózás könnyítést.

1.1.4. Idegenforgalmi adó felfüggesztése

A 2020. április 26-tól 2020. december 31-ig terjedő időszakban eltöltött vendégéjszaka utáni idegenforgalmi adót a 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet alapján az adó alanyának nem kellett megfizetnie, az adó beszedésére kötelezettnek nem kellett beszednie, befizetnie. A Kormány a 696/2020. (XII. 29.) Korm. rendelettel 2021. január 1-jétől meghosszabbította az idegenforgalmi adó felfüggesztését a veszélyhelyzet megszűnéséig.

1.1.5. A Széchenyi Pihenő Kártyát érintő kedvezmények

Ugyancsak a turizmus és a vendéglátás élénkítését célozta a Kormány Széchenyi Pihenő Kártya formájában adható összeg megemelésére vonatkozó rendelkezése. A 140/2020. (IV.21.) Korm. rendelet alapján az összeghatár a 2020. évben a közsférában 400 ezer forintra, a versenyszférában 800 ezer forintra emelkedett. A munkáltató által Széchenyi Pihenő Kártya formájában 2020. április 22-től 2020. december 31-ig nyújtott juttatások mentesültek a szociális hozzájárulási adó alól. A 2020. évi LVIII. törvény alapján 2021. január 1. és 2021. június 30. között is a megemelt keretösszeg nyújtható, illetve 2021. június 30-ig meghosszabbodik az adómentesség. 2021. április 25-től további könnyítés lép életbe: a 178/2021. (IV. 15.) Korm. rendelet 2021. év végéig a felhasználás tekintetében átjárhatóságot biztosít a Széchenyi Pihenő Kártyák alszámlái között. Ennek értelmében ez időponttól a Széchenyi Pihenő Kártyával az eredeti alszámlánál meghatározott tevékenységi körbe tartozó szolgáltatás ellenértékének megfizetésére egy másik alszámlán lévő egyenleg is elfogadható, illetve a kártyabirtokos az egyes alszámlákon lévő pénzeszközt másik alszámlánál meghatározott szolgáltatás ellenértékének megfizetésére is felhasználhatja.

1.1.6. A helyi iparűzési adó csökkentése

A helyi iparűzési adó 2021-ben a felére, 2 % helyett 1 %-ra csökkent a 639/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet alapján a kedvezményezett körbe tartozó vállalkozások körében, amelyek nettó árbevétele vagy a mérlegfőösszege nem haladja meg a 4 milliárd forintot. A PM becslése alapján az intézkedés eredményeként mintegy 150 milliárd forint marad az érintett vállalkozásoknál. (PM, 2020c) A kieső iparűzési bevételeket a Kormány a 25 ezer fő alatti kistélepülések esetén kompenzálja, a nagyobb önkormányzatok esetén a pénzügyi helyzet mérlegelése alapján hoz döntést. Esetükben a 2021. évi Költségvetési törvény módosításáról szóló törvényben a Gazdaság-újraindítási programok megemelt előirányzata áll rendelkezésre az adókulcs kedvezmény miatti egyedi támogatások nyújtására.

1.2. Az adókötelezettségek teljesítésével kapcsolatos könnyítések

A járvány alatt bevezetett adó-és járulékkedvezmények mellett a vállalkozások számára további könnyítést jelentett az adókötelezettségek teljesítésével és a beszámolóval kapcsolatos határidők halasztása.

Ennek keretében az adózó a 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet alapján 2020. április 22. és 2020. szeptember 30-a között esedékessé váló éves és soron kívüli társasági adó, kisvállalati adó, energiaellátók jövedelemadója, helyi iparűzési adó és innovációs járulék megállapítási, bevallási és fizetési kötelezettségének, az éves adóbevallással egyidejűleg teljesítendő adóelőleg megállapítási és bevallási kötelezettségének 2020. szeptember 30-ig tehetett eleget. Ez a rendelkezés a gyakorlatban 4 hónapos haladékot jelentett az adózók számára a 2019. évről szóló éves adóbevallások összeállítására és az adók megfizetésére vonatkozóan. 2020. szeptember 30-ig ugyancsak meghosszabbodtak a Számv. tv. szerinti beszámolókra vonatkozó beszámoló készítési, nyilvánosságra hozatali, letétbehelyezési és közzétételi, továbbá benyújtási határidők.

A PM 2021. februári tájékoztatása alapján az érintett vállalkozások kétharmada élt a beszámoló, illetve a társasági adó bevallási határidejének halasztása lehetőségével. A június 3-ra eső eredeti határidőre 101 599 cég adta be társaságiadó-bevallását, és tett eleget adófizetési kötelezettségének. A szeptember 30-i határidőre további csaknem 200 ezer adóbevallás érkezett a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz. Az érintett vállalkozások így négy hónapon keresztül mintegy százmilliárd forinttal gazdálkodhattak tovább. (Nagy, 2021)

1.3. Bértámogatási intézkedések

A munkaerő iránti kereslet átmeneti visszaesését az adó- és járulékkedvezményeken, adóelengedéseken túl munkaerő-piaci intézkedésekkel, bértámogatásokkal igyekezett orvosolni a Kormány. A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében 2020. április-májusában 3 bértámogatási formát vezetett be (kutatás-fejlesztési, munkahelyvédelmi és munkahelyteremtő bértámogatás), és a bértámogatások igénybevételének lehetőségét a járvány második hullámában is biztosította.

1.3.1. Kutatás-fejlesztési bértámogatás

2020. április 15-től a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény szerinti kutató-fejlesztőt foglalkoztató – kivéve költségvetési szerv – munkáltató élhetett a bértámogatás igénybevételének lehetőségével. A 103/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet alapján a kutatás-fejlesztési bértámogatás három hónapra volt adható, az összege munkavállalónként nem haladhatta meg a 318.920 forintot. A támogatásnak feltétele volt, hogy a munkáltató a támogatás igénybevételekor vállalja, hogy a munkavállalót legalább a támogatás időtartamával megegyező időtartamig továbbfoglalkoztatja, valamint a munkavállaló veszélyhelyzet kihirdetésének napja szerinti munkabérént nem csökkenti. A támogatás forrásául a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet 2. Nemzeti Foglalkoztatási Alap cím szolgált.

1.3.2. Munkahelyvédelmi bértámogatás

A munkavállalói létszám csökkentésének megelőzése érdekében a fővárosi és megyei kormányhivatal 2020. április 16-tól támogatást nyújthatott a munkavállaló részére, ha a munkaadó a vele munkaviszonyban álló, vele együttes kérelmet benyújtó munkavállalót csökkentett munkaidőben foglalkoztatja, 2020. április 29-től ideértve a távmunkát és az otthoni munkavégzést is. A 105/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet alapján a munkahelyvédelmi bértámogatás három hónapra volt adható. A támogatás mértéke a nettó alaphír kieső munkaidőre járó arányos részének 70 %-át jelentette. A támogatás forrásául a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet 2. Nemzeti Foglalkoztatási Alap cím szolgált.

A kutatás-fejlesztési és munkahelyvédelmi bértámogatásokról rendelkező kormányrendeletek a veszélyhelyzet megszűnésének napjától, 2020. június 18-tól hatályukat veszítették. A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény és a munkahelyvédelmi bértámogatással kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 290/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet alapján a kérelmek benyújtásának határideje 2020. augusztus 31., alkalmazhatóságának határideje 2020. december 31. A csökkentett munkaidő bevezetéséhez kötött állami kereset-kiegészítés meghosszabbítását a Kormány nem tartotta indokoltnak, tekintettel arra, hogy a gazdaság védelme és újraindítása során a munkahelyek megerősítésére és új munkahelyek teremtésére kívánta helyezni a hangsúlyt. (ITM, 2020c)

1.3.3. Munkahelyteremtő bértámogatás

A Kormány 2020. májusában 80 milliárd forintos keretösszeggel munkahelyteremtő bértámogatási program indításáról döntött, amely 70 ezer ember munkába állásának támogatását célozta. A program célcsoportját azok az álláskeresőik jelentették, akik álláskeresői járadékban vagy foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesültek. A program célja, hogy a regisztrált álláskeresőket visszavezessék a munkaerőpiacra. A 6 hónapos bértámogatás mellé 3 hónap továbbfoglalkoztatást vártak el a vállalkozásoktól. (ITM, 2020a) A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) honlapján 2020. május 18-án megjelenő Hirdetmény alapján a munkaadók vissza nem térítendő támogatást kaphattak, ha regisztrált álláskeresőt foglalkoztatnak a továbbiakban. 2020. július 16-tól a munkaadók akkor kaphattak vissza nem térítendő támogatást, ha az állami foglalkoztatási szervnél regisztrált hátrányos helyzetű álláskeresőt foglalkoztattak munkaviszony keretében. A munkahelyteremtő bértámogatás programra a jelentkezés 2020. augusztus 31-én lezárult. (NFSZ)

1.3.4. Bértámogatási lehetőségek a járvány második hullámában

A járvány második hulláma gazdaságra gyakorolt hatásának enyhítése, a munkahelyek megőrzése érdekében a Kormány 2020. november 11-től is biztosította a bértámogatás igénybevételének lehetőségét. Egyrészt a munkaerőpiaci program szerinti ágazati bértámogatás lehetőségét a 485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet a 2020. november - 2021. április közötti hónapokra biztosította a kiemelt ágazatokban tevékenykedő munkaadók részére a munkaviszonyban foglalkoztatott személyek bruttó munkabére 50 %-ának megfelelő összegben. A támogatás feltétele volt, hogy a munkaadó vállalja, hogy a támogatás időtartamának utolsó

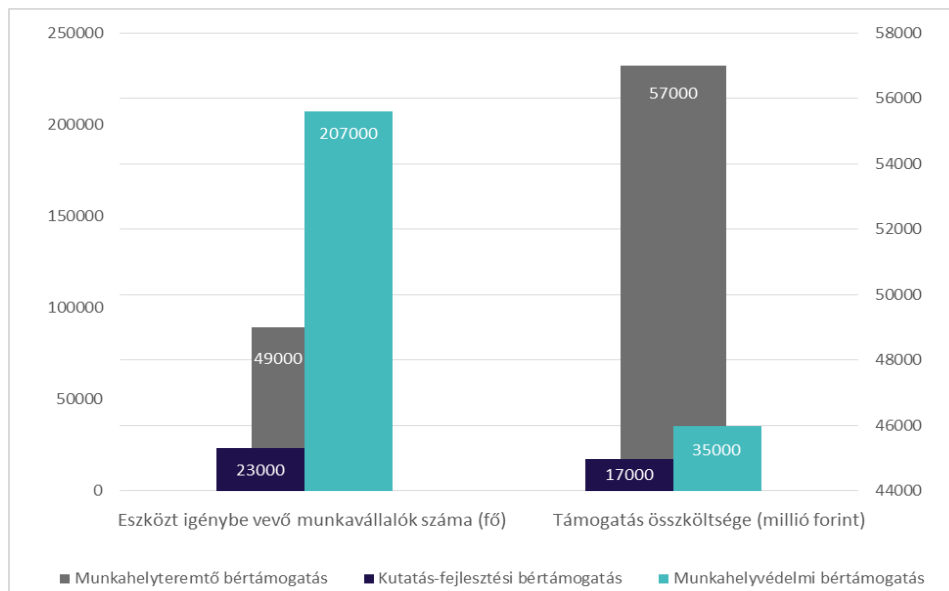
napját követő hónap végéig a munkavállaló jogviszonyát nem szünteti meg, és részére a munkabért megfizeti.

2021. januárjától ismét elérhetővé vált a K+F+I szektor magasan képzett szakembereinek munkában tartását szolgáló kutatás-fejlesztési bértámogatás is a 693/2020. (XII.29.) Korm. rendelet alapján a korábbihoz hasonló feltételekkel. A támogatás iránti kérelem 2021. május 23-ig nyújtható be. A támogatás a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet, 4. Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alap cím, 7. EU-s elő- és társfinanszírozás alcíméből nyújtható.

1.3.5. A bértámogatási programok eredményei

Az ITM 2020. szeptemberi tájékoztatása alapján a Gazdaságvédelmi Akciótervben meghirdetett – 2020. augusztus 31-ig kérelmezhető – bértámogatások összesen 280 ezer munkavállalón segítettek. A kutatás-fejlesztési bértámogatást közel 1300 vállalkozás igényelte. A támogatás összköltsége meghaladta a 17 milliárd forintot, mellyel a Kormány majdnem 23 ezer kutató, fejlesztőmérnök munkahelyének megtartásához járult hozzá. A munkahelyvédelmi bértámogatást közel 18 ezer vállalkozás igényelte 207 ezer munkavállaló foglalkoztatásához, összesen közel 35 milliárd forint értékben. Közel 37 ezer vállalkozás pályázott az 57 milliárd forint összköltségű munkahelyteremtő bértámogatásra, a munkaadók 49 ezer álláskeresőnek tudtak munkahelyet biztosítani. Az általános bértámogatási programok iránt a turizmus és vendéglátás, a kereskedelem és feldolgozóipar cégei érdeklődtek leginkább. (ITM, 2020b)

1. sz. ábra: A Gazdaságvédelmi Akciótervben meghirdetett bértámogatások és annak költsége

Forrás: (ITM, 2020b) alapján ÁSZ szerkesztés

A Kormány 2021. márciusi tájékoztatása alapján az ágazati bértámogatás programban 132 ezer munkavállaló megtartásához kértek segítséget a koronavírus miatt nehéz helyzetbe került vállalkozások, részükre összesen több, mint 52 milliárd forint támogatást folyósítottak. A támogatottak közel 57 %-a a vendéglátás, több mint 14 %-a a szálláshely szolgáltatás ágazatban dolgozik. (Kormány, 2021e)

Az ITM 2021. márciusi tájékoztatása alapján mintegy 1200 munkaadó nyújtott be eddig kérelmet több mint 16 ezer munkavállalójára, összesen közel 13 milliárd forint értékben kutatás-fejlesztési bértámogatásra. (ITM, 2021c)

2. Kiemelt ágazatok védelme

Az intézkedések hangsúlyt helyeztek a járvány okozta válsághelyzet által leginkább érintett, kiemelt ágazatok védelmére is. A turizmus, az egészségipar, az élelmiszeripar, a mezőgazdaság, az építőipar, a logisztika, a közlekedés, a film- és kreatív ipar újraéledését a korábban részletesen kifejtett adó- és járulékkedvezmény-

nyek, bértámogatások segítették, amelyek igénybevételének lehetőségét az intézkedések hatályának meghosszabbításával a Kormány 2020. november 11-től, a járvány második hulláma gazdaságra gyakorolt hatásának enyhítése érdekében is biztosította.

A kiemelt ágazatok munkáltatóit és munkavállalóit egyaránt érintő adó- és bérkönnyítéseken felül a szállodák a november 8-ig beérkezett foglalások után kieső bevételeik részleges megtérítésére 80%-os kompenzációt kaptak, amennyiben munkavállalóik továbbfoglalkoztatását vállalták.

A Magyar Turisztikai Ügynökség közleménye szerint a meghiúsult foglalások után több mint 3 milliárd forintba érkezett támogatási igény szállodáktól, panzióktól, üdülőtér telepektől, közösségi szálláshelyektől, valamint kempingektől. (Magyar Turisztikai Ügynökség, 2020.)

3. Családokat és nyugdíjasokat segítő intézkedések

3.1. Hiteltörlesztési moratórium

A Kormány a gazdasági visszaesésben bizonytalanná vált háztartások és a vállalati szektor szereplőinek védelme érdekében hiteltörlesztési moratóriumot rendelt el. A hiteltörlesztések felfüggesztését a 47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet a 2020. március 18-ig felvett hitelek esetében 2020. december 31-ig tette lehetővé. A Kormány által bejelentett fizetési moratórium biztosította a hiteladósok számára azt a lehetőséget, hogy hitelszerződésből, kölcsönszerződésből és pénzügyi lízingszerződésből eredő tőkefizetési, kamatfizetési, és díjfizetési kötelezettségeik teljesítésére átmenetileg fizetési haladékot kapjanak. A fizetési moratórium a Nemzeti Eszközkezelő Programban részt vevő természetes személyek vételár-részlet-fizetési és bérleti díj fizetési kötelezettségére is vonatkozott. A Program keretében a korábban bajba jutott hiteladósok, köztük számos gyermekes család ingatlanát az állam megvásárolta és biztosítja számukra évek óta a bérlet lehetőségét.

A törlesztési moratórium lehetővé tételével a vállalkozások és a háztartások a kamat- és tőketörlesztésekre átmeneti likviditási segítséget kaptak. A 2021. január 1-jétől hatályos 637/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet a hiteltörlesztési moratóriumot változatlan feltételek mellett meghosszabbította 2021. június 30-ig. A PM 2021. márciusi tájékoztatása alapján az Európában kivételes hosszúságú, 15 hónapos hiteltörlesztési moratóriumot 1,6 millió lakossági és félmillió vállalkozói ügyfél vette igénybe. (Deák és Nagy, 2021)

Az MNB becslése szerint a fizetési moratórium eredményeként mintegy 1700-1800 milliárd forint, a 2020. évi GDP 3,6-3,8 %-át kitevő többlet likviditás maradhatott a lakossági és vállalati adósoknál 2020-ban, hozzájárulva ezzel a járvány okozta pénzügyi stabilitási és reálgazdasági kockázatok enyhítéséhez. A fizetési moratórium meghosszabbítása előzetes becslés alapján további mintegy 900-1000 milliárd forintot, a 2020. évi GDP 1,9-2,1 %-ának megfelelő összeget hagyhat a reálgazdasági szereplőknél 2021. június 30-ig. (MNB, 2021a)

A Kormány, az MNB és a Magyar Bankszövetség között született megállapodás alapján a hiteltörlesztési moratórium 2021. augusztus 31-éig marad fenn. (Kormány, 2021g)

Az MNB értékelése szerint a fizetési moratórium nem gyakorol lényegi negatív hatást a pénzügyi intézmények jövedelmezőségére és tőkehelyzetére, tekintettel arra, hogy az átmeneti intézkedések végével az ügyfeleknek a meg nem fizetett törlesztőrészeket, és az elmaradt adósságszolgálatot is teljesíteniük kell. Ugyanakkor felhívta a hazai hitelintézeteket, pénzügyi vállalkozásokat arra, hogy hitelezési és monitoring folyamataik, belső szabályozásaik áttekintésével, belső működésük átalakításával készüljenek fel a törlesztési moratórium utáni időszakra. (MNB, 2020a)

3.2. 13. havi nyugdíj

A Gazdaságvédelmi Akcióterv részeként a nyugdíjasok jövedelmi helyzetének javítása érdekében megkezdődött a tizenharmadik havi nyugdíj visszaépítése. A tizenharmadik havi ellátás összege 2021-ben a nyugellátások januári összegének 25, 2022-ben 50, 2023-ban pedig a 75 %-a. A tizenharmadik havi nyugdíj visszaépítésének támogatása előirányzat 2021. évi kiadási összege 77 milliárd forint, a 2022. évi költségvetési törvényjavaslat 2022-ben 160,3 milliárd forintot tervez a 13. havi ellátás fedezetére fordítani. (T/16118. számú törvényjavaslat)

A tizenharmadik havi nyugdíj visszaépítése négy részletben történik. 2021. februárjában az első heti pluszjuttatást kapta meg 2,56 millió nyugdíjas a családokért felelős tárca nélküli miniszter parlamenti államtitkára 2021. február 23-ai sajtótájékoztatója alapján. A nyugdíjasok 2022. februárjában kétheti, 2023-ban háromheti juttatást kapnak, és 2024-ben kapják meg először a teljes összegű 13. havi nyugdíjat. (Kormány, 2021d)

4. A hazai vállalkozások finanszírozása

A járvány kedvezőtlen hatásainak enyhítése, a krízishelyzet során felmerülő gazdasági problémák ellensúlyozása érdekében a Kormány a magyar vállalatok számára kamat- és garanciatámogatott hiteleket vezetett be, amelyekhez állami kamattámogatás és garanciaprogram társult.

4.1. Hitelprogramok állami készfizető kezességvállalással

A hazai vállalkozások finanszírozását célzó csomagnak a mikro- és kisvállalkozások támogatására megjelenő hitelprogramja, az MFB Krízis Hitel, amely összesen 180 milliárd forintos keretösszeggel biztosít forrást a hazai kkv-k számára. A Kormány az MFB Krízis Hitelprogramhoz kapcsolódóan kamattámogatást biztosít a központi költségvetés terhére, amelynek mértéke a fennálló tőketartozásra vetítve 2022. január 1-től évi 1,58 százalékpont. A nyújtott hitelekhez az állam visszavonhatatlan készfizető kezességet is vállalt a nyújtott hitelek tőkeösszege 80%-ának erejéig. Az ezzel egyidejűleg meghirdetett, 150 milliárd forintos MFB Versenyképességi Hitelprogram segítségével a vállalatoknak jelentősebb méretű projektek finanszírozásának előtérmentésére nyílik lehetőségük. A hitelprogramokat a járvány második és harmadik hullámában is meghirdették, 2020. november 17-től az MFB Krízis Hitelprogram legfeljebb 90 milliárd forint, az MFB Krízis Plusz Hitelprogram legfeljebb 90 milliárd forint összeggel, 2021. március 1-től az MFB Versenyképességi Hitelprogram legfeljebb 15 milliárd forint keretösszeggel állt rendelkezésre.

4.2. EXIM Kárenyhítő Hitelprogramok

A negatív hatások ellensúlyozására és a hazai gazdasági szereplők kárenyhítése céljából a Magyar Export-Import Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság és a Magyar Exporthitel Biztosító Zártkörűen Működő Részvénytársaság kedvezményes kamatozású Kárenyhítő Programcsomagot indított az exportáló, a nekik beszállító, továbbá az exportra készülő vállalkozások számára az EXIM Kárenyhítő Hitelprogram, az EXIM Kárenyhítő Hitelfedezeti Program és az EXIM Kárenyhítő Hitelbiztosítási Program elnevezésű programok meghirdetésével. A feltételes kötelezettségvállalás maximális összege a Hitelprogram esetében 150 milliárd, a Hitelfedezeti Program esetében 50 milliárd forint. (Konvergencia Program 2021-2025) A 1185/2020. (IV. 27.) Korm. határozat biztosította a meghirdetésre kerülő programok végrehajtásához 2020-ban és 2021-ben szükséges fedezet rendelkezésre állását. A 2020. évi költségvetési törvény Eximbank Zrt. kamatkiegyenlítése jogcímen 19,2 milliárd forint, Eximbank Zrt. tőkeemelése jogcímen 7,3 milliárd forint, a 2021. évi költségvetési törvény Eximbank Zrt. kamatkiegyenlítése jogcímen 25,0 milliárd forint összegű kiadási előirányzatot tartalmazott. A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat ezen a jogcímen 31,2 milliárd forint előirányzatot tartalmaz. (T/16118. számú törvényjavaslat)

4.3. Széchenyi Kártya Program hitelkonstrukciói

A Széchenyi Kártya Program keretében a Kormány 1194/2020. (IV. 30.) Korm. határozatával 2020. május 15-től négy új hitelkonstrukciót vezetett be. Az új, kiemelt mértékű állami kamat- és kezelési költségátogatással, valamint kezességi díjtámogatással elérhető konstrukciók célja, hogy a koronavírus járvány hatására kedvezőtlen helyzetbe jutott mikro, kis-, és középvállalatok kedvezményes feltételek mellett, gyorsan és könnyen elérhető forráshoz jussanak, segítve ezzel is a munkahelyek megőrzését és a normál üzletmenet visszaállítását.

4.4. Állami készfizető kezességvállalás és viszontgarancia

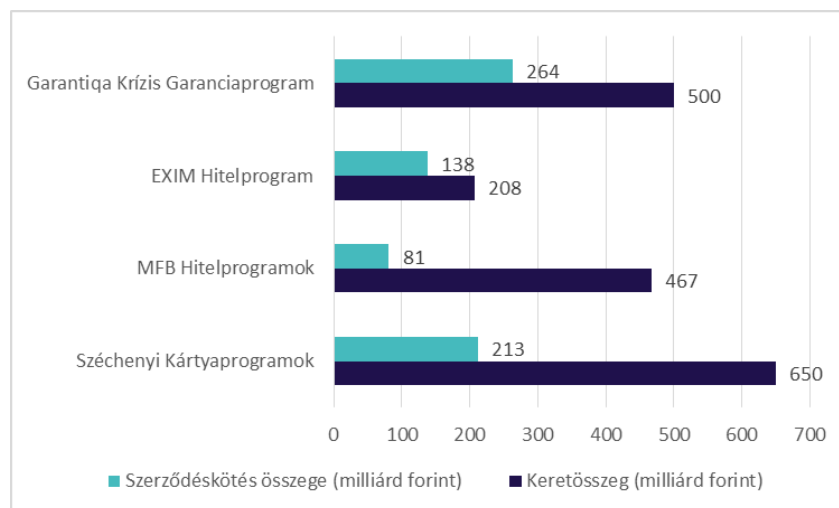
A nagyarányú hitelezés mellett hitelgarancia program indult, amelynek keretében egyrészt a vállalkozások 90 %-os mértékű állami garanciavállalást vehetnek igénybe hiteleikhez, másrészt a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. tevékenységét költségvetési garanciakeret-emelés segítette. A Kormány a 1170/2020. (IV.21.) Korm. határozatával az MFB Vis Maior Garanciaprogramjának elindításához 90 %-os mértékű visszavonhatatlan állami készfizető kezességvállalás, a Garantiqa Krízis Garanciaprogram elindításához 90%-os mértékű vissza-

vonhatatlan állami viszontgarancia biztosításáról döntött. Továbbá a Kormány támogatta a Garantiqa Hitelgarancia Zártkörűen Működő Részvénytársaság által állami viszontgarancia mellett vállalt készfizető kezelés 2020. december 31-én fennálló állományának 1000 milliárd forint összegre történő emelését. A 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény a garantőr szervezet állami viszontgarancia mellett vállalható kezességállományára vonatkozó keretét 2500 milliárd forintra emelte.

A Kormány az 1195/2020. (IV. 30.) Korm. határozatában döntött az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) Krízis Agrárgarancia Program elindításáról, amelynek célja egyfelől az agrár- és élelmiszeripari, másfelől a vidéki mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások hitelhez jutási feltételeinek javítása volt, akár 90 %-os alapítványi kezességvállalási mérték és 90 %-os állami viszontgarancia mellett. A program keretösszege 100 milliárd forint, amellyel az AVHGA több mint 112 milliárd forint folyószámla, forgóeszköz-vagy beruházási hitelhez nyújthat fedezetet kezességével. (AVHGA, 2020.)

A meghirdetett programok többsége 80 vagy 90 %-os állami garanciavállalást kínál. A 650 milliárd forint keretösszegű Széchenyi Kártyaprogramokban 213 milliárd, az új 467 milliárd forint keretösszegű MFB Hitelprogramokban 81 milliárd, a 208 milliárd forint keretösszegű EXIM Hitelprogramban 138 milliárd forint szerződéskötés történt szeptember végéig. A legnagyobb meghirdetett garanciaprogram keretében, az 500 milliárd forint keretösszegű Garantiqa Krízis Garanciaprogramban közel 264 milliárd forint szerződéskötésre került sor szeptemberrel bezárólag. (MNB, 2020b) A számok azt mutatják, hogy nagy az igény az állami hitelgarancia programokra, jelentőségük a gazdasági védekezésben megkérdőjelezhetetlen.

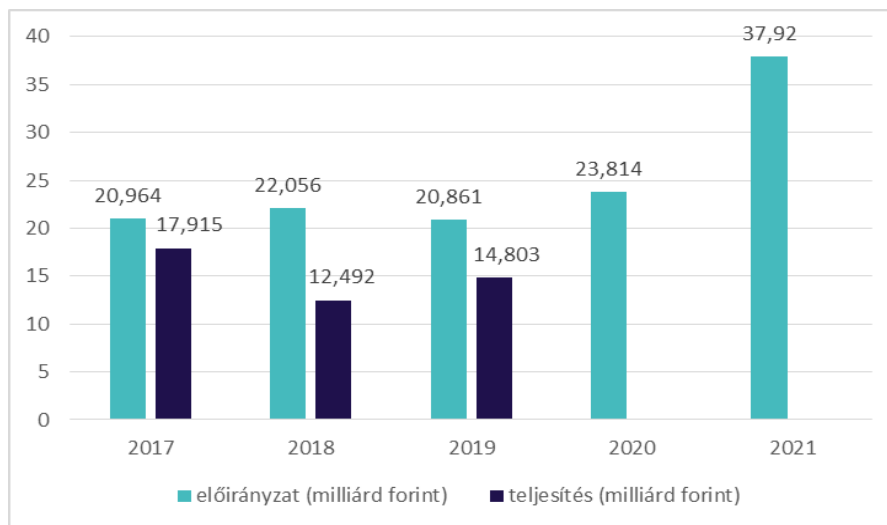
2. sz. ábra: Hitel- és garanciaprogramok igénybevétele 2020. szeptember végéig

Forrás: (MNB, 2020b) alapján ÁSZ szerkesztés

A bevezetett hitel-és garanciaprogramok, és azok állami támogatása mögött a kormányzati szándék az volt, hogy a magyar vállalkozások ne csak túléljék a válságot, hanem a pénzügyi nehézségeket leküzdve élénkítsék a gazdaságot. Az előző években az állam garanciabeváltásokhoz kapcsolódó éves költsége 20 milliárd forint körül alakult, azonban a 2021. évre az előző évi előirányzat másfélszeresét tervezték. Az állam által vállalt kezesség és viszontgarancia érvényesítése 2017-2021. évi terv- és tényadatainak alakulását a 3. számú ábra szemlélteti.

3. sz. ábra: Állam által vállalt kezesség és viszontgarancia érvényesítése (milliárd forint)

Forrás: Költségvetési és zárszámadási törvények alapján ÁSZ szerkesztés

5. Munkahelyteremtést célzó intézkedések, beruházás-ösztönzés

Tekintettel arra, hogy a korábbi hazai gazdasági teljesítmény fontos bázisát adták a beruházások (a beruházási ráta 2019-ben 28,6% volt), amelyeket a koronavírus-járvány kedvezőtlenül érintett, a Kormány kiemelten fontosnak tartja a beruházások rendelkezésre álló állami eszközökkel való ösztönzését, nagy hangsúlyt fektet a korábbi években megkezdődött, jelentős összegű beruházások gyorsítására, és új beruházások támogatására. A Kormány a járvány okozta kedvezőtlen gazdasági hatások enyhítése érdekében 2020. évben három nagy beruházás-ösztönző támogatási programot indított.

5.1. Egészségipari beruházások

A beruházások egy jelentős része az Egészségipari Támogatási Program (ETP) keretében valósul meg, a PM által kezelt Egészségipari vállalatok versenyképességének javítása előirányzat terhére. Az előirányzat célja a hazai kis-, közép-, és nagyvállalkozások, minimum 400 millió forint elszámolható összköltségű koronavírus-járvány elleni védekezés szempontjából releváns termék előállítására irányuló beruházásainak támogatása, annak érdekében, hogy járványhelyzetben a globális ellátási láncok megszakadása esetén is biztosítható legyen az egészségügyi ellátás. Az előirányzat a 2020. évi központi költségvetésben módosított előirányzatként jelent meg, amelyen 65 milliárd forint kiadási előirányzat került betervezésre, melyből 2020. évben 50 milliárd forint teljesült. (MÁK, 2020.12.) A PM 2021. februári tájékoztatása szerint az ETP keretében 50 milliárd forint kormányzati támogatásból eddig 46 egészségipari beruházás indult el. (PM, 2021c)

A 2020-2021. évben támogatásban részesülő gazdasági társaságok fertőtlenítőszeret, szájmaszkot, védőruhát, orvosi kanült, műtéti/sebészeti kesztyűt, orvosi segédeszközt állítanak elő, lélegeztető gépekhez szükséges alkatrészeket gyártanak.

A Nemzeti Oltóanyaggyár és a Nemzeti Koronavírus-Oltóanyaggyár megvalósítását 2021. februárjában a Kormány a 84/2021. (II. 24.) Korm. rendelettel nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánította. A fejlesztést a Debreceni Egyetem által e célra alapított gazdasági társaság hajtja végre. A 2021. évi feladatok fedezetét összesen közel 17 milliárd forint költségvetési forrás biztosítja. (ITM, 2021e) Az ITM tájékoztatása alapján a Nemzeti Koronavírus-Oltóanyaggyár a tervezett ütemezés szerint 2022. végétől kezdheti meg működését.

Az előzőeken túl a Kormány az 1424/2020. (VII. 23.) Korm. határozatban 35 milliárd forint többletforrás biztosításáról döntött a 2020. évi központi költségvetés XVII. Innovációs és Technológiai Minisztérium fejezet, 20. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 64. Belgazdasági feladatok alcím, 9. Az egészségipari ágazat technológiai korszerűsítésére irányuló támogatás jogcímcsoport javára.

5.2. Versenyképesség-növelő támogatás

A Versenyképesség-növelő Támogatási program (VNT) célja, hogy a feldolgozóipari és üzleti szolgáltató központi szektorban működő közép- és nagyvállalatok számára segítséget nyújtson a járvány kitörése által nehéz helyzetbe kerülő vállalkozások számára a bevétel kieséseik és likviditási problémáik leküzdése érdekében. A beruházások pénzügyi háttérét a 2020. évi központi költségvetésben a XVIII. Külgazdasági és Külügyminisztérium fejezetén belül fejezeti kezelésű előirányzatként megjelenő, a koronavírus-járvány következtében szükségessé vált versenyképesség-növelő támogatás kiadási előirányzatai képezik. Az előirányzat lebonyolító szerve a HIPA Nemzeti Befektetési Ügynökség Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság. Az előirányzaton 302,6 milliárd forint kiadási előirányzat került betervezésre, melyből 2020. évben 193,1 milliárd forint teljesült. (MÁK, 2020.12.)

A középvállalatok számára 2020. áprilisában megnyitott VNT program 525 milliárd forint értékű vállalati beruházást mozdított elő, s közben 190 ezer munkahely megmaradásához járult hozzá (Gyöngyösi, 2020.)

5.3. Nagyvállalati beruházások

A beruházások a Nagyvállalati Beruházási Támogatási program (NBT) keretében valósulnak meg, a PM által kezelt nagyvállalati beruházási támogatások előirányzat terhére. Az előirányzat célja a nagyvállalkozások, a középvállalkozások induló beruházásainak támogatása, kutatás-fejlesztési tevékenységének támogatása, energiahatékonysági beruházásainak támogatása, megújuló energia használatát célzó beruházásainak támogatása. Az előirányzat a 2020. évi központi költségvetésben 15 milliárd forint összegben eredeti előirányzatként jelent meg, amely módosításra került, ezáltal 111,6 milliárd forint kiadási előirányzat került betervezésre, melyből 2020. évben 107,9 milliárd forint teljesült. (MÁK, 2020.12.)

A programra 71 cég 207 milliárd forintnyi beruházással jelentkezett, 61 ezer munkahelyet vállalva. A külügyminiszter közlése szerint a nagyberuházások összesített értékének 48%-a keleti országok (Kína, Korea, Japán és India) vállalataihoz köthető, a legtöbb nagyberuházás (összesen 19) német nagyvállalatok jóvoltából érkezik az országba. (Kormány, 2020.)

Nagyvállalati beruházási támogatásokra a 2021. évi központi költségvetés 25 milliárd forint előirányzatot tartalmaz, és a 2022. évi költségvetési törvényjavaslat is 25 milliárd forintot irányoz elő. (T/16118. számú törvényjavaslat)

A Kormány a beruházás-ösztönzési programokon keresztül 1433 beruházást segített. Ezek a beruházások 1676 milliárd forint értékben jönnek létre, amelyekhez 472 milliárd forintnyi támogatást adott a Kormány. Mindezek összesen 12 603 új munkahely létrehozásához és 264 595 munkahely megtartásához járultak hozzá. (Kormány, 2020.)

5.4. Egyéb, a gazdaságvédelmet szolgáló, jelentős összegű fejezeti kezelésű előirányzatok és intézkedések

Miniszterelnökségi fejezeti kezelésű előirányzaton a Magyar Falu Program útalap, alprogramok és civil szervezetek támogatása keretében a Kormány 2020. évben 90 milliárd forint előirányzatot tervezett, amely év közben módosításra került 192,4 milliárd forint összegben. A teljesítési adatok alapján, a fejlesztésekre fordított összegek a költségvetés kiadási előirányzat közel 100 %-át tették ki.

Innovációs és technológiai fejezeti kezelésű előirányzatok: Vasúti fejlesztések, amelyeken belül a Kormány a Budapest-Belgrád vasútvonal magyarországi szakaszának felújítása feladatra a 2020. évben 80,9 milliárd forint kiadási előirányzatot tervezett, amely 100 %-ban teljesült. (MÁK, 2020.12.) A projekt megvalósításának forrását 85 %-ban a Kínai Exim Bank (The Export Import Bank of China) hitelt nyújtó szervezet biztosítja. Térségi fejlesztési feladatokon belül jelentős a gödi ipari-innovációs fejlesztés feladatra 2021. évre előirányzott 11 milliárd forint kiadás.

Vasúti fejlesztésekre a 2021. évre a költségvetési törvény a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap 2. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 6. Gazdaságvédelmet szolgáló innovációs és technológiai fejezeti kezelésű előirányzatok alcím alatt 5,1 milliárd forint működési és 183 milliárd forint felhalmozási kiadást irányzott elő. A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat 2022. évre 5 milliárd forint működési és 178,6 milliárd forint felhalmozási előirányzatot tartalmaz. (T/16118. számú törvényjavaslat)

A beruházások ösztönzése érdekében döntés született arról is, hogy az elkövetkező négy évben a magyarországi beruházást tervező cégek esetében a beruházásra fordítani kívánt nyereség akár teljes mértékben társaságiadó-mentességben részesüljön. A beruházások ösztönzése érdekében a beruházások társasági adózási korlátjának enyhítéséről rendelkező, május 1-jén hatályba lépett 171/2020. (IV. 30.) Korm. rendelet a fejlesztésitartalék-képzésre kedvezőbb feltételeket tartalmaz. A fejlesztési tartalékot a jövőben az adózás előtti nyereség teljes összegéig – de legfeljebb 10 milliárd forint összegig – vehetik igénybe a vállalatok. 2021-től kezdve a 10 milliárd forintos értékhatár is eltörlésre került, így módon a fejlesztési tartalék már korlátlanul alkalmazhatóvá válik a teljes nyereségre. A rendelkezés segíti a nyereséget visszaforgatni kívánó vállalkozásokat.

A Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló 2020. évi XC. törvény módosításáról szóló törvény indokolása rögzíti, hogy a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében megvalósítandó új beruházások keretösszegének növelésén túl – a Kormány döntése esetén – új döntéshozatali és forrásbiztosítási rend kerül bevezetésre, egyes beruházások megvalósításának finanszírozására Beruházási Alapot hoznak létre 115,7 milliárd forint összeggel. Oktatási-, egészségügyi-, közlekedési-, kulturális-, szabadidő-, sport és turizmusfejlesztési, valamint egyházi és környezetvédelmi területen készítenek elő jelentős, államilag finanszírozott beruházásokat. (2021. évi XLIV. törvény) A Beruházási Alap 2022. évi költségvetési törvényben szereplő összege 550 Mrd Ft.

5.5. Beruházások a Gazdaság-újraindítási Akciótervben

A Gazdaság-újraindítási Akcióterv a 2021. évre mindösszesen 6 172,4 milliárd forint forrást tervez biztosítani, ebből nemzeti forrásból 3 278,5 milliárd forintot, Uniós forrásból 2 515,4 milliárd forintot, míg a gazdaságújraindítást segítő adócsökkentés tervezett összege 378,6 milliárd forint. A Gazdaság-újraindítási Akcióterv közvetlenül beruházás-finanszírozást szolgáló, nemzeti forrásból származó elemeinek (a már említett Beruházási Alapon kívül beruházás ösztönzési támogatások, Magyar Falu Program, Modern városok Program, infrastrukturális fejlesztések, magasépítési beruházások, turizmusfejlesztés, agrárium fejlesztése) tervezett összege 1 254,3 milliárd forint.

A 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény - XIX. Uniós fejlesztések fejezetben új felhalmozási előirányzat tervezetek környezetvédelmi, energiahatékonysági és digitális átállás érdekében történő fejlesztések céljait kívánják finanszírozni: a Környezet- és Energhatékonsági OP Plusz (KEHOP Plusz) keretében 18,7 milliárd forint, a Digitális Megújulás OP Plusz (DIMOP Plusz) keretében 10,1 milliárd forint a tervezett kiadási előirányzat a 2021. évben. (2021. évi XLIV. törvény)

6. Különadók

A járvány elleni védekezéshez és a gazdaság újraindításához szükséges források biztosítása érdekében a Kormány a járvány által kevésbé érintett szektorokban, a kiskereskedelemben és bankszektorban különadókat vezetett be.

A kiskereskedelmi különadó alapja a kiskereskedelmi tevékenységből származó árbevétel összege, míg az adókulcs a cégek teherbíró képessége alapján progresszív módon került meghatározásra. A Járványügyi Alap feltöltését szolgáló kiskereskedelmi különadó 2020. május 1-jei hatállyal történő bevezetéséről rendelkező 109/2020. (IV. 14.) Korm. rendelet alapján az adó mértéke az adóalap 500 millió forintot meg nem haladó része után 0%; 500 millió forintot meghaladó, de 30 milliárd forintot meg nem haladó része után 0,1%; 30 milliárd forintot meghaladó, de 100 milliárd forintot meg nem haladó része után 0,4%; 100 milliárd forintot meghaladó része után 2,5%, így az elsősorban a nagyvállalatokat vonja be a teherviselésbe.

Ugyancsak 2020. május 1-jei hatállyal vezették be a hitelintézetek, pénzügyi szervezetek különadójának rendszerére épülő – járványügyi helyzettel összefüggő különadót. Az adó mértéke a 2020. adóévi adóalap 50 milliárd forintot meghaladó része után 0,19%. A hitelintézetek által befizetett hozzájárulási többlet összege 2021-től kezdve 5 éven át egyenlő részletekben levonható a pénzügyi szervezetek különadójának tárgyévi adókötelezettségéből.

A kereskedelmi láncokat terhelő, valamint a megemelt banki kölönadóból 2020. évben 100 milliárd forintnyi pótlólagos bevétel képződött. (KT vélemény 2020.) A kiskereskedelmi adóból 2021. évben a kormányzat a 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény szerint 64,8 milliárd forint, 2022-ben a 2022. évi költségvetési törvényjavaslat szerint 76,3 milliárd forint bevételre számít. (T/15974. és T/16118. számú törvényjavaslat)

II. A gazdaság újraindításával kapcsolatos intézkedések

A kormányzati gazdaságpolitika középpontjában 2021-ben is elsőrendű feladat a gazdaság védelme és újraindítása, a gazdaság fenntartható növekedési pályára történő visszaállítása. A Kormány Gazdaság-újraindítási Akciótervben határozta meg az újraindítás érdekében szükséges lépéseket, feladatokat. A Gazdaság-újraindítási Akcióterv három ütemben valósul meg: az első ütem 2021. január 1-jétől április 1-jéig, a második április 1-jétől július 1-jéig, a harmadik ütem pedig július elejétől októberig tart majd. A Kormány 2021. februári tájékoztatása alapján az Akcióterv második üteme középpontjában a felsőoktatás megújítása áll majd, a júliusban induló harmadik ütem pedig a zöldenergiára, a körforgásos gazdaság felépítésére és a gazdaság teljes digitalizálására fókuszál. (Kormány, 2021f) A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében korábban elindított programok jelentős része továbbra is megmarad.

1. Egészségügyi dolgozók béremelése

A veszélyhelyzet során nyújtott többletmunkájuk elismeréseként a Kormány az egészségügyi és egészségügyben dolgozókat a 2020. évben bruttó 500 ezer forint egyszeri rendkívüli juttatásban részesítette. Az egészségügyi dolgozók 2020. évi egyszeri bérkiegészítése 101,3 milliárd forint kiadást jelentett. (Konvergencia Program 2021-2025)

A Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében elindult az alap-, járó- és fekvőbeteg ellátásban dolgozó orvosok három évig tartó, ütemezetten megvalósuló átfogó bérfejlesztési programja is. Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. október 14-én megjelent 2020. évi C. törvény 2021. január 1-jétől hatályos rendelkezései alapján a gyakorlati időt figyelembe vevő, a Magyar Orvosi Kamara javaslatán alapuló béremelés 2021. január 1-jén lépett életbe és 2023-ig tart. A béremelés érinti az orvosokat, szakorvosokat, fogorvosokat, szakfogorvosokat, gyógyszerészeket, szakgyógyszerészeket, továbbá a kormányrendeletben meghatározott munkakörben foglalkoztatott, egyéb, nem egészségügyi végzettséggel egészségügyi szolgálati jogviszonyban foglalkoztatottakat.

Az alapellátásban dolgozó orvosok és szakdolgozók béremeléséhez szükséges 2021. évi forrás biztosításáról a Kormány az 1848/2020. (XI. 25.) Korm. határozattal rendelkezett. A Kormány 2021. január 1-jétől elrendelte az LXXII. Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap fejezet, 1. Egészségbiztosítási Alap cím, 2. Egészségbiztosítási ellátások kiadásai alcím, 7. Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoport, 1. Háziorvosi, háziorvosi ügyeleti ellátás jogcím előirányzat 71,6 milliárd forinttal történő megemelését, valamint rendelkezett a szükséges fedezet betervezéséről a 2022. és 2023. évi költségvetés tervezése során, tekintettel arra, hogy a bérrendezésre 2023-ig ütemezetten kerül sor.

Az orvosok mellett az egészségügyi szakdolgozók béremelési programja is folyamatban van, aminek a következő üteme 2022 januárjában lesz. Ekkor további 30%-kal fog emelkedni a bérük a 2018. évi szinthez képest.

Magyarország Konvergencia Programja szerint az egészségügyi béremelésekre alokkált forrás a 2021. évet érintően mintegy 355 milliárd forint. (Konvergencia Program 2021-2025) A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat a 2021-ben indult egészségügyi béremelési programok megvalósítására a Gazdaság-Újraindítási Akcióterv nemzeti forrásai között 2022-re közel 458,8 milliárd forintot tartalmaz. (T/16118. számú törvényjavaslat)

2021. áprilisában képviselői indítványra határozati javaslat került benyújtásra, amely a szociális dolgozók 2021. évi egyszeri (500 ezer forint/fő) bérkiegészítését szorgalmazta, az egészségügyi alkalmazottakhoz hasonlóan a járvány elleni küzdelem élvonalában, a szociális ellátásban dolgozó szakemberek munkájának anyagi elismerése érdekében. Az elemzésekészítés időszakában a javaslat nem került megtárgyalásra.

2. Családvédelem és otthonteremtés

A Kormány 2020 őszén 2021. január 1-jén induló Otthonteremtési Programot jelentett be, amely több elem-ből áll.

2.1. Otthonfelújítási támogatás

Az Otthonteremtési Program részeként a legalább egy gyermeket nevelő családok otthona felújítási költségeinek felét – legfeljebb 3 millió forintig – átvállalja az állam. A támogatást 2022. december 31-ig lehet igényelni. A támogatás összege a számlával igazolt felújítási költségek 50%-a, de legfeljebb 3 millió forint. A támogatás költségvetési fedezetét a központi költségvetés XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet 7. Lakástámogatások előirányzata biztosítja.

2.2. Otthonfelújítási kölcsön kamattámogatása

Azok a családok, akik nem rendelkeznek kellő mértékű önerővel, otthonfelújítási kölcsönt is igénybe vehetnek. (Kormány, 2021a) Az államilag támogatott, alacsony kamatozású otthonfelújítási kölcsön 2021. február 1-jétől igényelhető, melynek összege legfeljebb 6 millió forint, 10 éves futamidővel és 3%-os kamattal. Az otthonfelújítási kölcsön kamatainak megfizetéséhez a kamattámogatást az állam a kölcsön teljes futamidejére, legfeljebb 10 évre nyújtja.

2.3. Lakásáfa-kedvezmény, illetékmentesség

A kedvezményes lakás-áfa kulcsot 2016 elejétől vezette be a Kormány, amelynek nyomán háromszorosára (a 2015. évi 7-8 ezerrel a 2019. év végére 21 ezerre) nőtt a megépült lakások száma, az átmeneti élnélítő eszközt 2019 végén vezették ki. Ugyancsak az Otthonteremtési Program részeként a lakásépítések elősegítése céljából 2021. január elsejét követően az új építésű ingatlanok értékesítési áfája 27%-ról 5%-ra csökkent a 2022. december végéig zajló lakásépítések esetében. A módosítás a családi otthonteremtési kedvezményt (CSOK) igénybevevő gyermekes családok számára teljes illetékmentességet is biztosít.

A Kormány várakozásai szerint a bejelentett otthonteremtést célzó intézkedések együttesen számottevő hatást gyakorolnak a növekedésre és a foglalkoztatásra. Az Otthonteremtési Programnak köszönhetően az elkövetkező négy év során mintegy 30 ezer lakással több épülhet meg az országban, ezekben az években átlagosan közel 9 ezer fővel emelkedhet az építőiparban foglalkoztatottak száma, ami a négy év alatt összesen 36 ezer új munkahelyet jelent a gazdaságban. Ezen felül 2021-ben és 2022-ben egyaránt 100-100 ezer darab lakás korszerűsítésére kerülhet sor. (PM, 2020a)

A 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény a gazdaság-újraindítás nemzeti forrásai között otthonteremtésre 369,5 milliárd forintot, a gazdaság-újraindítást segítő adócsökkentések között otthonteremtéssel kapcsolatos ÁFA és illetékmentességre 135 milliárd forintot nevesít. (2021. évi XLIV. törvény) A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat otthonteremtésre 381,8 milliárd forintot, ÁFA és illetékmentességre 170 milliárd forintot irányoz elő. (T/16118. számú törvényjavaslat)

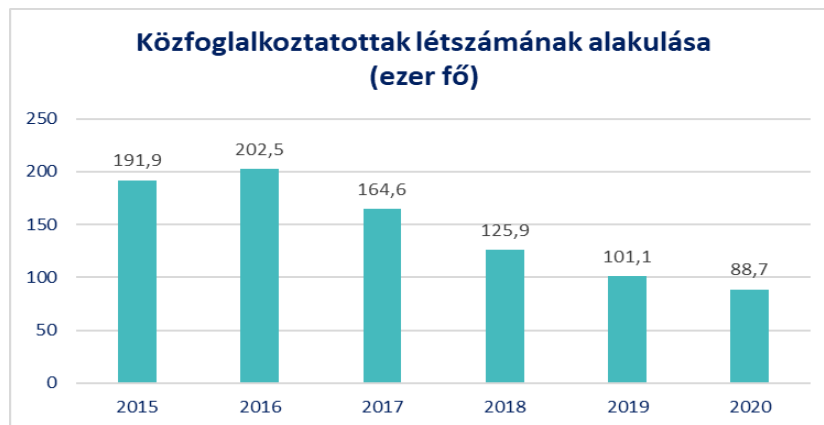
3. 25 év alattiak szja-mentessége

A 25 év alatti fiatalok munkaerőpiaci részvételének, önálló életkezdésének és családalapításának elősegítése érdekében 2021. március 10-én került benyújtásra törvényjavaslat a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény, valamint az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény módosításáról, amely a 25 év alatti fiatalok 2022-től bevezetendő személyi jövedelemadó kedvezményéről rendelkezik. Az intézkedés az előzetes becslések szerint éves szinten mintegy 140 milliárd forint bevétel elmaradást jelent a költségvetés számára, és közel 300 ezer fiatalot érinthet. (Kormány, 2021b) A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat a 25 év alattiak személyi jövedelemadó-mentességére 140 milliárd forint előirányzatot tartalmaz. (T/16118. számú törvényjavaslat)

4. Közfoglalkoztatottak támogatása

A Kormány teljes foglalkoztatásra irányuló célja hosszútávon fenntartható módon akkor valósítható meg, ha abban minél nagyobb arányt képvisel a versenyszféra. A Kormány munkaerőpiaci intézkedései eredményeként az elmúlt években a közfoglalkoztatottak száma csökkenő tendenciát mutat.

4. sz. ábra: Közfoglalkoztatottak létszáma a legalább öt főt foglalkoztató vállalkozások, valamennyi költségvetési intézmény és foglalkoztatás szempontjából jelentős nonprofit szervezetek körében

Forrás: KSH 20.1.1.51. Közfoglalkoztatottak létszáma, átlagkeresete adatai alapján
ÁSZ szerkesztés

A járvány harmadik hullámában a Kormány a közfoglalkoztatottak piaci alapú munkavállalásának elősegítése érdekében 2021. áprilisában ismét meghirdette a korábbi években már alkalmazott „Közfoglalkoztatásból versenyszférába” programot. A program a korábbi években mintegy 17 ezer közfoglalkoztatott piaci alapú munkavállalásához nyújtott támogatást. Az áprilisban induló program keretében elhelyezkedési juttatásban részesülhetnek azok, akik a közfoglalkoztatási jogviszonyuk időtartamának lejárta előtt állást találnak a nyílt munkaerő-piacon. A program céljaira 500 millió forint keretösszeg áll rendelkezésre, amely akár 2 ezer közfoglalkoztatott elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedését segítheti. (ITM, 2021d)

5. A hazai vállalkozások finanszírozása, kiemelt ágazatok védelme

5.1. Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsön hitelprogram

A járvány miatt bajba került kis- és középvállalkozások támogatása érdekében a Kormány a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében egy új hitelkonstrukció, a Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsön hitelprogram bevezetéséről döntött. A 2021. február 5-én közzétett 1038/2021. (II. 5.) Korm. határozat alapján kis- és középvállalkozások 10 millió forint kamatmentes kölcsönt kaphatnak, amelynek törlesztését csak három év múlva kell elkezdeni. A teljes futamidő alatt fix nulla % kamatozású, nem kapcsolódnak hozzá banki költségek, és akár nulla % saját forrással is elérhető, ezért az MFB előzetes igényfelmérése és várakozása szerint minimum tízezer vállalkozás élhet az új hitelkonstrukció lehetőségével. A Kormány a Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsön hitelprogram igényelhető keretösszegét 100 milliárd forintban határozta meg. (MFB, 2021)

5.2. Növekedési Garanciaprogram

A 2020. évben bevezetett hitelgarancia programok folytatásaként, a koronavírus-járvány második hullámának gazdasági hatásai ellensúlyozása, valamint a gazdaság újraindításának elősegítése érdekében az MFB Zrt. a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében MFB Növekedési Garanciaprogramot hirdetett meg. A 1085/2021. (III. 1.) Korm. határozattal elindított Növekedési Garanciaprogram keretében az állam három esetben vállal visszavonhatatlan készfizető kezességet a határozatban meghatározottak szerint. Az MNB által meghirdetett Növekedési Hitelprogram Hajrá keretében nyújtott hitelek és pénzkölcsönök esetében, az MNB által meghirdetett Növekedési Kötvényprogram keretében kibocsátott kötvények esetében, valamint a hitelintézetek által nyújtott hitelek és pénzkölcsönök, továbbá a hitelintézetek által vállalt kezesség vagy garancia visszafizetésének biztosítékeként. A 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény a gazdaság újraindítása érdekében szükséges vállalkozás finanszírozás kiterjesztése érdekében lehetővé tette az MFB Zrt. fokozottabb szerepvállalását, ezért az MFB Zrt. által az állami kezesség mellett nyújtott hitelek, valamint harmadik fél javára vállalt készfizető kezesség és garancia állomány felső határát 700 milliárd forint helyett 1 700 milliárd forintban irányozta elő. (2021. évi XLIV. törvény)

5.3. Bérleti díj mentesség

A Kormány a járvány által veszélyeztetett ágazatokban működő vállalkozások számára átmeneti bérleti díj mentességet biztosít. 2021. február 1-jétől a veszélyeztetett ágazatokban tevékenységet végző vállalkozásoknak nem kell bérleti díjat fizetniük a következő 5 hónapban, amennyiben állami vagy önkormányzati tulajdonú üzlethelyiségben működnek. A bérleti díj fizetési moratórium többek közt a vendéglátóipari, a szállodai, a sport- és szabadidős szolgáltatóknak, a konferenciaszervezőknek, a mozi- és fürdőüzemeltetőknek, valamint az utazásszervezőknek, az utaztatóknak és a személyszállítóknak jelent könnyítést. Az intézkedés költségvetési hatása egyelőre nem számszerűsíthető.

6. Egyetemfejlesztések

A Gazdaság-újraindítási Akcióterv áprilisban induló második ütemének középpontjában a felsőoktatás megújítása áll. A Gazdaság-újraindítási Akcióterv kiemelt területként határozza meg az egyetemek megújítását, melynek célja, hogy a magyar egyetemek Európa legmagasabb színvonalú oktatási, tudományos, innovációs és kulturális központjaivá, a helyi közösség és a gazdaság- és kutatásfejlesztés motorjává váljanak. (Kormány, 2021f)

A felsőoktatási intézmények fejlesztésére szánt 1509 milliárd forintból a tervek szerint 955 milliárd forint jut a felsőoktatás infrastrukturális, szervezeti és oktatásfejlesztési reformjának támogatására. 382 milliárd forint tudományos és innovációs parkok, nemzeti laboratóriumok létrehozását, 172 milliárd forint pedig a szakképzés, felnőttképzés és felsőoktatás képzéseinek megújítását és összhangjának megerősítését ösztönzi majd. (ITM, 2021a) Első ütemben az ITM a 955 milliárd forint keretösszegű pályázathoz az intézményi felkészülés támogatása érdekében a felsőoktatási intézmények fejlesztési javaslatait értékeli. Az ITM által meghirdetett felhívásra 38 intézménytől érkezett be projektjavaslat összesen 2400 milliárd forint támogatási igénnyel. A benyújtott projektervek főleg kampusz- és képzésfejlesztési, eszközparkot bővítő, digitalizációt támogató, és felsőoktatási szolgáltatásokat korszerűsítő terveket tartalmaztak. (ITM, 2021b)

A 2021. évi költségvetés módosításáról szóló törvény XLVII. Gazdaság-újraindítási Alap fejezet, 2. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 6. Gazdaságvédelmet szolgáló innovációs és technológiai fejezeti kezelésű előirányzatok alcím, 4. Felsőoktatási vagyongazdálkodási feladatok jogcímcsoport előirányzatát 2 milliárd forintról 50 milliárd forintra emelte. Az előirányzat emelés indokairól, részleteiről a törvény nem tartalmaz információt. (2021. évi XLIV. törvény)

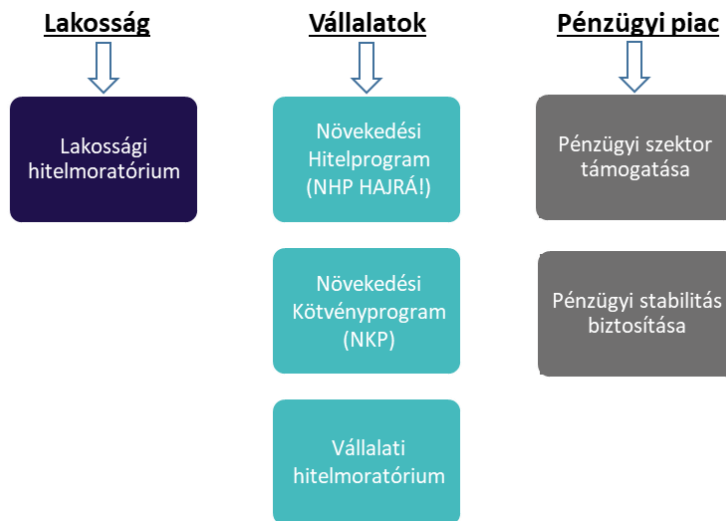
2020-ban hét felsőoktatási intézmény alapítói és fenntartói jogai kerültek vagyonkezelő alapítványokhoz. A modellváltás és az alapítványi működés lehetőséget adhat a piaci kapcsolatok erőteljesebb érvényesülésének, az intézmények működési környezete kiszámíthatóbbá, rugalmasabbá válhat, aminek eredményeként a felsőoktatási intézmény versenyképesebbé válhat. Az ITM 2021. március 31-én nyújtotta be az Országgyűlés elé újabb tíz egyetem modellváltását megalapozó javaslatait a szenátusok támogató döntéseinek megfelelően. A törvényjavaslat indokolása szerint a Kormány az egyetemek kezdeményezésére 2021-ben újabb felsőoktatási intézmények esetében hozott az új működési és fenntartási modellről döntést. Ennek értelmében a felsőoktatási intézmények fenntartójaként közfeladatot ellátó, közérdekű vagyonkezelő alapítványok létrehozására kerül sor.

Az ITM közleménye szerint a törvénycsomag elfogadása esetén ösztől már több mint 180 ezer hallgató, az egyetemisták közel 70 %-a tanulhat a megújult fenntartási modellben, amelynek lényege, hogy az állam, mint az intézményeket fenntartó alapítványok stratégiai partnere hosszú távú finanszírozási garanciákkal teremti meg e közfeladatok korszerű ellátásának feltételeit. (ITM, 2021f)

III. A gazdaság élénkítését célzó jegybanki eszközök

Az MNB több területen támogatja a Kormány válságkezelő és gazdaságélénkítő munkáját, amelyeket három csoportba sorolhatunk, a piaci szereplők érintettsége szerint.

5. sz. ábra: A gazdaság élénkítését célzó jegybanki eszközök

Forrás: www.mnb.hu alapján ÁSZ szerkesztés

1. Növekedési Hitelprogram Hajrá (NHP Hajrá!)

A Jegybank a program segítségével forrásokat nyújtott a mikro-, kis- és középvállalkozások folyamatos működésének biztosításához alacsony kamat mellett. A Jegybank 1000 milliárd forint forrást rendelt az eddigi NHP fix programban is elérhető 500 milliárdos keretösszeg mellé. 2020. szeptemberig bezárólag több mint 800 milliárd forint értékben nyújtottak NHP Hajrá! hiteleket a hitelintézetek a kis- és közepes vállalkozások számára. (MNB, 2020b) Magyarország Konvergencia Programja szerint a program hatására 2021. áprilisáig több mint 31 ezer vállalkozás jutott összesen 2 044 milliárd forint hitelhez. Az NHP Hajrá jelenleg 3000 milliárd forintos kerettel fut, így a résztvevő mikro-, kis- és középvállalkozások köre várhatóan tovább bővül. (Konvergencia Program 2021-2025)

2. Növekedési Kötvényprogram (NKP)

A programot a Jegybank a vállalatikötvény-piac likviditásának növelése érdekében indította. A Jegybank a kötvénypiaci likviditás növelésével kívánja elérni, hogy a hazai vállalatok a bankhitelek mellett megfelelő mértékben támaszkodjanak más finanszírozási formákra is. A teljes NKP keretösszeg 1 150 milliárd forint. A Jegybank maximális kitétsége egy vállalatcsoporttal szemben 70 milliárd forint.

3. Pénzügyi szektor támogatása

A világválság negatív hatásainak enyhítését szolgálja a hosszú lejáratú, fedezett, fix kamatozású hiteleszköz bevezetése korlátlan keretösszeggel, valamint az alultartalékolásra vonatkozó szankció felfüggesztése is, amivel a Jegybank felmentést ad a bankoknak a kötelezőtartalék-teljesítés alól. Ilyen intézkedés a fedezeti kör nagyvállalati hitelekkel való bővítése és a swaptenderek feltételrendszerének átalakítása is, amelyek erősítik a bankrendszer likviditási helyzetét.

4. Pénzügyi stabilitás biztosítása az osztalék-kifizetés átmeneti korlátozásával és a devizafinanszírozásra vonatkozó szabályozói limitek szigorításával

A bankrendszert erősíti az osztalék-kifizetés átmeneti korlátozása, valamint a devizafinanszírozásra vonatkozó szabályozói limitek szigorítása is. Ezek az intézkedések támogatják a várható átmeneti nehézségek áthidalását és a bankrendszer hitelezési kapacitásának fennmaradását. A devizaegyensúly mutató (DEM) maximális szintje 15%-ról 10%-ra szigorodik, ezzel limitálva a mérlegen belüli devizális eltérést.

5. Osztalékfizetés a központi költségvetésbe

Az MNB a gazdaság védelmével és újraindításával kapcsolatos intézkedésein túl a 2019. évi eredménye után 250 milliárd forint osztalékot fizetett be a költségvetésbe (a GDP, több mint 0,52%-a), ezzel segítve az állam finanszírozását. Az osztalék összegéből 48 milliárd forint (a 2019-es GDP több mint 0,1%-a) az európai elszámolási szabályok szerint a költségvetés ESA-egyenlegét is javítja, ami tovább növeli az állam mozgásterét. (MNB, 2020c)

FELHASZNÁLT IRODALOM, FORRÁSOK

Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány AVHGA, (2020): Koronavírus: válságkezelés és stabilizáció az agrárszektorban, Garancia – Az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány kkv fejlesztési melléklete a Magyar Mezőgazdaság hetilaphoz XIV. évfolyam 3. szám, (2020. június) <https://avhga.hu/wp-content/uploads/2020/06/KKV-14evf-3szam-MM.pdf>

ÁKK (2021g): Kiadványok és Közlemények – Elemzések Hogyan értékelhető a lakossági állampapír-forgalmazás 2021. <https://www.akk.hu/akk-kiadvanyok/elemezsek>

ÁKK, (2020): ÁKK Zrt. – Éves jelentés az államadósság kezeléséről (2019) Függelék <https://www.akk.hu/akk-kiadvanyok/kiadvanyok>

ÁKK, (2020a): ÁKK Zrt. – Éves finanszírozási kiadvány, (2021 – 2020. december) - <https://www.akk.hu/download?path=7485c50d-cc85-4026-9f7e-2d511ddb018.pdf>

ÁKK, (2021a): Az államháztartás (maastrichti) adóssága, (2021.03.31) - <https://akk.hu/statisztika/allamadossag-finanszirozas/allamhaztartas-maastrichti-adossaga>

ÁKK, (2021b): Állampapírpiac – Negyedéves tájékoztató – (2020. negyedik negyedév) - <https://www.akk.hu/download?path=b7e14a81-af57-4da1-91de-c347cd046143.pdf>

ÁKK, (2021c): Statisztikák - A központi költségvetés adósságának lejárat szerkezete – frissítve: 2021. január 22. - <https://akk.hu/content/path=kozponti-koltsegyetes-adossaganak-lejarati-szerkezete>

ÁKK, (2021d): Sajtóközlemény – Az érvényben lévő 2021-es finanszírozási terv időarányos teljesülése az első negyedévben, (2021. április 1.) - <https://akk.hu/content/path=2021FinTervQ1>

ÁKK, (2021e): Statisztikák – Havi monitoring tábla – frissítve: 2021.03.23. - <https://akk.hu/content/path=havi-monitoring-tablazat>

ÁKK, (2021f): Statisztikák - A forintban denominált állampapírok befektetői szektoronkénti megoszlása, (2021. április 23.) - <https://www.akk.hu/statisztika/allamadossag-finanszirozas/forintban-denominalt-allampapirok-befektetoi-szektoronkenti-megoszlasa>

Albertoni N és Wise, C. (2020): International Trade Norms in the Age of Covid-19 Nationalism on the Rise? Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences volume 14, pages 41–66(2021) - <https://link.springer.com/article/10.1007/s40647-020-00288-1>

ÁSZ (2019): Az adósságcsökkentés fenntarthatósága https://www.asz.hu/storage/files/files/elemezsek/2019/az_adossagcsokkentés_fenntarthatosaga.pdf?ctid=1271

ÁSZ (2020a): Elemzés – A COVID-19 járvány közpénzügyi hatásainak értékelése (2020. június) <https://www.asz.hu/hu/publikaciok/elemzes-2020-ev>

ÁSZ (2020b): Elemzés – A járványhelyzettel összefüggő gazdaságvédelmi akcióterv munkaerőpiacra gyakorolt hatásai (2020. szeptember), <https://www.asz.hu/hu/publikaciok/elemzes-2020-ev>

ÁSZ (2020c): Elemzés – Az export/import szerkezetének és volumenének változása, hatása a GDP változására (2020. december), <https://www.asz.hu/hu/publikaciok/elemzes-2020-ev>

ÁSZ (2020d): Elemzés – a lakosság pénzügyi sérülékenységéről (2020. május) <https://www.asz.hu/hu/publikaciok/elemzes-2020-ev>

ÁSZ (2020e): Gyorsfelmérés a veszélyhelyzetben a háztartások pénzügyi magatartásának változásáról az Állami Számvevőszék Pénzügyi Tudatosság Facebook oldalának olvasói körében (2020. június) https://www.asz.hu/storage/files/files/files/hirek/pu_tudatosság_felmeres_kiertekeles.pdf

ÁSZ (2021a): Elemzés – A turizmus helyzete – a járvány előtt és alatt (2021. március), <https://www.asz.hu/hu/publikaciok/elemzes-2021-ev>

ÁSZ, (2021b): Elemzés – Next generation csomag és a fenntarthatóság kérdése (2021. április) <https://www.asz.hu/publikaciok/elemzes-2021-ev>

ÁSZ, (2021c): Vélemény Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről szóló törvényjavaslatról (2021. május) <https://www.asz.hu/jelentesek/velemeny-magyarorszag-koltsegveteserol>

Báger, G., Parragh, B. (2020): A koronavírus-válság, a fenntartható fejlődés és az ösztönző állam modellje, Pénzügyi Szemle 2020/2. Különszám (p. 86-113.) <https://www.penzugyiszemle.hu/penzugyi-szemle-folyoirat-archivalt-cikkek/a-koronavirus-valsag-a-fenntarthato-fejlodes-es-az-osztonzo-allam-modellje>

Deák, B. Nagy, L. (2021): Meglepetésszerűen gyors lehet a gazdaság talpra állása – (2021. március 31.) - <https://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/meglepetesszeruen-gyors-lehet-a-gazdasag-talpra-allasa-2-3653626/>

Domokos, L., Pulay, Gy. (2020): Fenntartható költségvetés és a költségvetésben megjelenő fenntarthatóság, Pénzügyi Szemle 2020/2. Különszám (p. 25-56.) <https://www.penzugyiszemle.hu/penzugyi-szemle-folyoirat-archivalt-cikkek/fenntarthato-koltsegvetes-es-a-koltsegvetesben-megjeleno-fenntarthatosag>

Domokos, L., Pulay, Gy. (megjelenés alatt): A válságkezelés értékelésének kritériumrendszere, in.: Az ösztönző állam válságkezelése – A koronavírus-válság kezelésének első eredményei, Ludovika Egyetemi Kiadó Budapest

ECON, (2020): Gazdasági és Monetáris Bizottság, COVID-19 and the Future of Quantitative Easing in the Euro Area: Three Scenarios with a Trilemma IN-DEPTH ANALYSIS Requested by the ECON committee - [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/652740/IPOL_IDA\(2020\)652740_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/652740/IPOL_IDA(2020)652740_EN.pdf)

Európai Bizottság (2020a): Autumn 2020 Economic Forecast, (November, 2020) https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/autumn-2020-economic-forecast_en

Európai Bizottság (2020b): European Economic Forecast, Winter 2020. (Febr 2020.) - https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/winter-2020-economic-forecast-offsetting-forces-confirm-subdued-growth_en

Európai Bizottság (2021b): Economic forecast for Hungary https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/hungary/economic-forecast-hungary_hu

European Bizottság (2021a): European Economic Forecast, Winter 2021. (Febr 2021.) - https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/winter-2021-economic-forecast-challenging-winter-light-end-tunnel_hu

European Central Bank (2020): ECB Staff Macroeconomic projections for the EURO AREA (March 2020) - https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/ecb.projections202003_ecbstaff~dfa19e18c4.en.html

European Central Bank (2021): ECB Staff Macroeconomic projections for the EURO AREA (March 2021) - https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/ecb.projections202103_ecbstaff~3f6efd7e8f.en.html

FED (2020): Summary of Economic Projections, (December 16, 2020) - <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/files/fomcproptabl20201216.pdf>

FED (2021): Summary of Economic Projections, (March 17, 2021) - <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/files/fomcproptabl20210317.pdf>

Financial Times, (2021): Strong euro shows limits of ECB's power in tackling deflation - <https://www.ft.com/content/15fef8f6-69b7-4bb9-9609-a8e338602aff>

Fitch Ratings (2020): Global Economic Outlook (Marc 2020) - <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/global-economic-outlook-march-2020-19-03-2020>

- Fitch Ratings (2021a): Global Economic Outlook (Marc 2021) - <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/global-economic-outlook-march-2021-17-03-2021>
- Fitch Ratings (2021b): Rating Report HUNGARY, (11 Mar, 2021) - <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/hungary-11-03-2021>
- GKI (2021): Áprilisban egy éves csúcsára ugrott a GKI fogyasztói bizalmi indexe, GKI Gazdaságkutató Zrt. (2021. április) <https://www.gki.hu/wp-content/uploads/2021/04/Fogyasztói-20210416.pdf>
- Global Rates, (2021): Central banks - summary of current interest rates, (27 April, 2021) – online: <https://www.global-rates.com/en/interest-rates/central-banks/central-banks.aspx>
- Gyöngyösi, B. (2020): Van forrás a versenyképesség növelésére, (2020. október 1.) <https://www.vg.hu/kozelet/kozeleti-hirek/van-forras-a-versenykepesseg-novelesere-2-3109171/>
- HET (2021): Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve (2021.) - <https://www.palyazat.gov.hu/helyreallitasi-es-ellenallokepessegi-eszkoz-rrf#>
- IMF (2020): World Economic Outlook (2020. április) - <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/World-Economic-Outlook-April-2020-The-Great-Lockdown-49306>
- IMF (2021): World Economic Outlook (2021. április) - https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/03/23/world-economic-outlook-april-2021?utm_medium=email&utm_source=govdelivery
- IMF (2021a): World Economic Outlook database: (April 2021) – online: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/April/weo-report?a=1&c=001,163,&s=LUR,&sy=2023&ey=2023&ssm=0&scsm=1&sc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1>
- IMF (2021b): World Economic Outlook database: (April 2021) – online: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/April/weo-report?c=944,&s=LUR,&sy=2023&ey=2023&ssm=0&scsm=1&sc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1>
- Index, (2021): Tömeges állásvesztés után munkaerőhiánnyal zárul a járványhelyzet, (2021. május 4.) - <https://index.hu/gazdasag/2021/05/04/munkaerohiany-munkakozvetites-allaskereses/>
- ITM, (2020a): 80 milliárd forintos munkahelyteremtő bértámogatási program indul, (2020. május 18.) <https://2015-2019.kormany.hu/hu/innovacios-es-technologiai-miniszterium/foglalkoztataspolitikaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/80-milliard-forintos-munkahelyteremto-bertamogatasi-program-indul>
- ITM, (2020b): Fenntartották Magyarország működőképességét a bértámogatások, (2020. szeptember 17.) <https://2015-2019.kormany.hu/hu/innovacios-es-technologiai-miniszterium/foglalkoztataspolitikaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/fenntartottak-magyarorszag-mukodokepesseget-a-bertamogatások>
- ITM, (2020c): Vége a magyar csodaprogramnak, bármikor robbanhat a munkanélküliség, (2020. augusztus 26.) https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200825/vege-a-magyar-csodaprogramnak-barmikor-robbanhat-a-munkanelkuliseg-445912?utm_source=index.hu&utm_medium=do-boz&utm_campaign=link
- ITM, (2021a): Gazdaság-újraindítási akcióterv: történelmi léptékű felsőoktatási fejlesztések kezdődnek, (2021. február 25.) <https://kormany.hu/hirek/gazdasag-ujrainditasi-akcioterv-tortenelmi-lepteku-felsooktatasi-fejlesztések-kezdodnek>
- ITM, (2021b): Gazdaság-újraindítási akcióterv: hatalmas az érdeklődés a felsőoktatási fejlesztési forrásokra, (2021. március 11.) <https://kormany.hu/hirek/gazdasag-ujrainditasi-akcioterv-hatalmas-az-erdeklodes-a-felsooktatasi-fejlesztési-forrasokra>
- ITM, (2021c): Koronavírus: már több mint ezer cég kapta meg a kutatás-fejlesztési bértámogatást, (2020. március 18.) <https://kormany.hu/hirek/koronavirus-mar-tobb-mint-ezer-ceg-kapta-meg-a-kutatás-fejlesztési-bertamogatást>

ITM, (2021d): ITM - csütörtöktől igényelhetik a közfoglalkoztatottak a havi 45 ezer forintos elhelyezkedési juttatást, (2021. április 15.) <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/itm-csutortoktol-igenyelhetik-kozfoglalkoztatottak-havi-45-ezer-forintos-elhelyezkedesi>

ITM, (2021e): Ötvenöt milliárd forintból épülhet a debreceni oltóanyaggyár, amit Orbán veje Tiborcz felügyel majd, (2021. február 25.) <https://olkt.net/otvenot-milliard-forintbol-epulhet-a-debreceeni-oltoanyaggyar-amit-orban-veje-tiborcz-felugyel-majd/>

ITM, (2021f): Újabb 10 egyetemen indulhat a modellváltás, az összes hallgató 70%-át érintik szeptembertől a változások, (2021. április 1.) <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210401/ujabb-10-egyetemen-indulhat-a-modellvaltas-az-osszes-hallgato-70-at-erintik-szeptembertol-a-valtozasok-476768>

Konvergencia Program (2020-2024): Magyarország Konvergencia Programja 2020-2024., (2020. április) - https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european-semester-convergence-programme-hungary_hu.pdf

Konvergencia Program (2021-2025): Magyarország Konvergencia Programja 2021-2025., (2021. április) - <https://kormany.hu/dokumentumtar/magyarorszag-konvergencia-programja-2021-2025>

Kopint-Tárki, (2021): A világgazdaság és a magyar gazdaság helyzete és kilátásai 2021 tavaszán https://kopint-tarki.hu/wp-content/uploads/2021/04/2021_konjunkturajelentes_1.pdf

Kormány, (2020): Beruházások a járvány alatt - mérlegen 2020 utolsó hónapjai, (2020. december 31.) <https://mfor.hu/cikkek/vallalatok/beruhazasok-a-jarvany-alatt-merlegen-az-ev-utolso-honapjai.html>

Kormány, (2021a): Hétfőtől igényelhető az Otthonfelújítási kölcsön, (2021. január 30.) <https://csalad.hu/tamogatasok/hetfotol-igenyelheto-az-otthonfelujitasi-kolcson>

Kormány, (2021b): Több mint 20 százalékkal emelkedhet a 25 év alattiak jövedelme, (2021. január 27.) <https://kormany.hu/hirek/tobb-mint-20-szazalekkal-emelkedhet-a-25-ev-alattiak-jovedelme>

Kormány, (2021c): Az oltás menete – (2021. április 13.) <https://vakcinainfo.gov.hu/az-oltas-menete>

Kormány, (2021d): A héten minden érintett megkapja a 13. havi nyugdíj első részletét, (2021. február 23.) <https://kormany.hu/hirek/zsigo-a-heten-minden-erintett-megkapja-a-13-havi-nyugdij-elso-reszletet>

Kormány, (2021e): Áprilisra is marad a bértámogatás, (2021. március 30.) <https://kormany.hu/hirek/aprilisra-is-marad-a-bertamogatás>

Kormány, (2021f): Elindult a gazdaság-újraindítási akcióterv, (2021. február 4.) <https://kormany.hu/hirek/elindult-a-gazdasag-ujrainditasi-akcioterv>

Kormány, (2021g): Eldőlt, mi lesz a törlesztési moratórium sorsa Magyarországon, (2021. május 14.) - https://www.portfolio.hu/bank/20210514/eldolt-mi-lesz-a-torlesztési-moratorium-sorsa-magyarorszagon-483154?utm_source=index.hu&utm_medium=dozob&utm_campaign=link

KT vélemény (2020): A Tanács 3/2021.04.15. sz. Határozata - A Költségvetési Tanács Véleménye Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló törvény végrehajtásáról és az államadósság alakulásáról, (2021. április 15.) <https://www.parlament.hu/web/koltsegvetesi-tanacs/65>

KT vélemény (2021a): A Tanács 4/2021.04.15. sz. Határozata - A Költségvetési Tanács Véleménye Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló 2020. évi XC. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat tervezetéről – (2021. április 15) - <https://www.parlament.hu/web/koltsegvetesi-tanacs/65>

KT vélemény, (2021b): A Tanács 5/2021.04.27. sz. Határozata - A Költségvetési Tanács Véleménye Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről szóló törvényjavaslat tervezetéről – (2022. április 27.) - <https://www.parlament.hu/web/koltsegvetesi-tanacs/65>

Magyar Turisztikai Ügynökség, (2020): Már igényelhető az elmaradt foglalások utáni támogatás, (2020. november 26.) <https://info.ntak.hu/hirek/mar-igenyelheto-az-elmaradt-foglalasok-utani-tamogatás>

MÁK, (2020): Magyar Államkincstár, 2020. évi központi költségvetés végrehajtásának adatai 2020. 12 hó http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetesi-informaciok/koltsegvetes_merleg_5/226/

- Mariani, P. (2021): The EU Market in Times of a Global State of Emergency: Internal and External Trade Barriers in the Age of Pandemics, *Legal Issues of Economic Integration*, Volume 48, Issue 1 (2021) pp. 5-18
<https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Legal+Issues+of+Economic+Integration/48.1/LEIE2021002>
- MFB, (2021): Magyar Fejlesztési Bank - Kamatmentes újraindítási gyorskölcsön március 8-ától
https://adozona.hu/koronavirus_jarvany/Kamatmentes_gyorskölcsön_március_8ától_S1F3WC
- MNB, (2020a): A hitelpiaci szereplők készüljenek fel a törlesztési moratórium utáni időszakra is, 2020. április 20. <https://www.mnb.hu/koronavirus/hirek/a-hitelpiaci-szereplok-keszuljenek-fel-a-torlesztesi-moratorium-utani-idoszakra-is>
- MNB, (2020b): MNB Pénzügyi Stabilitási jelentés, (2020. november)
<https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/penzugyi-stabilitasi-jelentes>
- MNB, (2020c): Az MNB 2019. évi eredménye után 250 milliárd forint osztalékot fizet, (2020. április 2.)
<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-evi-sajtokozlemenyek/az-mnb-2019-evi-eredmenye-utan-250-milliard-forint-osztalekot-fizet>
- MNB, (2021a): MNB Inflációs jelentés, (2021. március)
<https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/inflacios-jelentes/2021-03-25-inflacios-jelentes-2021-marcius>
- MNB, (2021b): Fizetési Mérleg jelentés, <https://www.mnb.hu/letoltes/fizetesi-merleg-hu-2021-aprilis.pdf>
- Moody's (2021): Moody's confirms improvement in Hungarian economy, (2021. február 22.) - <https://hungarianinsider.com/moodys-confirms-improvement-in-hungarian-economy-6654/>
- MTI, Világgazdaság, (2021): Megerősítette a magyar adóosztályzatot a Fitch Rating és a Standard & Poor's, (2021.02.12.) - <https://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagi-hirek/megekositette-a-magyar-adosoztalyzatot-a-fitch-ratings-3554641/>
- Nagy, L. (2021): Sokat segített a cégeknek a csúsztatott adóbevallás, (2021. február 22.)
<https://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/sokat-segitett-a-cegeknek-a-csusztatott-adobevallas-2-3572473/>
- NFSZ: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat - Munkahelyteremtő bértámogatás
https://nfsz.munka.hu/cikk/936/Munkahelyteremto_bertamogatas
- NKE (2020): Nemzeti Közszerológiai Egyetem - Felfüggesztik a Stabilitási és Növekedési Paktum szabályait, (2020. március 24.) <https://eustrat.uni-nke.hu/document/eski-uni-nke-hu/0324MRZS.pdf>
- OECD (2020): Interim Economic Assessment (March 2020) - <https://www.oecd.org/berlin/publikationen/Interim-Economic-Assessment-2-March-2020.pdf>
- OECD (2021): Interim Economic Assessment (March 2021) - <http://www.oecd.org/economic-outlook/march-2021/>
- Pályázat, (2021): <https://www.palyzat.gov.hu/helyreallitasi-es-ellenallokepességi-eszköz-rrf#>
- PM, (2020a): Makrogazdasági és Költségvetési előrejelzés 2020-2024., (2020. december)
<https://cdn.kormany.hu/uploads/document/d/dc/dc2/dc2bd13d9db38740b471a0ee5759957d6fc56f08.pdf>
- PM, (2020b): Tájékoztató az államháztartás központi alrendszerének 2020. évi előzetes főbb pénzügyi folyamatairól - <https://kormany.hu/penzugyminiszterium/aht-jelentesek>
- PM, (2020c): Az adóügyi könnyítés a jó válasz a koronavírus-válságra, (2020. december 28.)
<https://kormany.hu/hirek/az-adougyi-konnyites-a-jo-valasz-a-koronavirus-valsagra>
- PM, (2020d): Júniusban 191 ezer ember munkáját biztosította a koronavírus-járvány sújtotta ágazatok adókedvezménye, (2020. augusztus 10.) <https://2015-2019.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/adougyekert-felelos-allamtitkarsag/hirek/juniusban-191-ezer-ember-munkajat-biztosította-a-koronavirus-jarvany-sujtotta-agazatok-adokedvezmenye>

- PM, (2021a): Pénzügyminisztérium - Tájékoztató az államháztartás központi alrendszerének 2020. évi előzetes főbb pénzügyi folyamatairól, (2021. január) <https://kormany.hu/penzugyminiszterium/aht-jelentesek>, 1. melléklet: <https://cdn.kormany.hu/uploads/sheets//5/52/520/52099654adbf30aa0696123ce50ef15.pdf>
- PM, (2021b): Pénzügyminisztérium - Tájékoztató az államháztartás központi alrendszerének 2021. március végi helyzetéről, (2021. április), <https://kormany.hu/penzugyminiszterium/aht-jelentesek>
- PM, (2021c): Varga Mihály: önellátó lesz Magyarország az orvosi maszkgyártásban, (2021. február 17.) <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/varga-mihaly-onellato-lesz-magyarorszag-az-orvosi-maszkgartasban>
- PM, (2021d): A privát és az állami beruházások, folyó áron, milliárd forint <https://www.facebook.com/VargaMihalyKepviselo/photos/a.347514038775/10160729653408776>
- PM, (2021e): Jövőre is folytatódnak az adócsökkentések és adóegyszerűsítések: a gazdaság újraindítását az adópolitikán keresztül is segítjük. (2021. május 11.) <https://www.facebook.com/VargaMihalyKepviselo/videos/296291891985402/>
- Pulay, Gy. Simon, J. Kisapáti, A (2020): A költségvetés rezilienciája alapesetben és külső sokk idején, 2020. július - Polgári Szemle, 16. évf. 1–3. szám, (2020), 57–77. <https://polgariszemle.hu/aktualis-szam/174-koronavirus-es-gazdasagi-hatasai-avagy-egy-uj-vilagrend-ele/1077-a-koltsegvetes-rezilienciaja-alapesetben-es-kulso-sokk-idejen>
- RRF, (2021): Demográfia és köznevelés - <https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&src=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjXma Jx8PwAhWizKQKHZBYCZIQFjABegQIAxAD&url=https%3A%2F%2Fwww.palyazat.gov.hu%2Fdownload.php%3FobjectId%3D1092061&usg=AOvVaw1J-yWXTqASApZfBJkZETxq>
- Ward, J. (2021): ECB in 'Currency War' Over Euro, Commerzbank Strategist Says, (2021. január 28.) - <https://www.bloombergquint.com/onweb/ecb-declares-currency-war-with-euro-comments-commerzbank-says>
- WTO, (2020): Trade shows signs of rebound from COVID-19, recovery still uncertain, 6 October 2020 – https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr862_e.htm

Statisztikák, egyéb források

EUROSTAT táblák:

NAMA_10_GDP , NAMA_10_PC – Real GDP growth rate – volume – letöltve: 2021. április 13. - <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>

HICP all-items, annual average inflation rates, 2009-2019.png - https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:HICP_all-items,_annual_average_inflation_rates,_2009-2019.png

Unemployment rates by sex, age and citizenship (%) https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/lfsq_urgan

KSH, (2020a): KSH EDP jelentés (2020. április 1.) - <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/krm/krm1912.html>

KSH, (2020b): KSH EDP jelentés (2020. október 1.) - <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/krm/krm2006.html>

KSH, (2020c): Gyorstájékoztató, Bruttó hazai termék (GDP), 2020. IV. negyedév, (2021. március 2.) <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/gdp/gdp2012.html>

KSH, (2020d): A gazdaságilag inaktív népesség száma https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf024h.html

KSH, (2021a): Gyorstájékoztató- Foglalkoztatottság, 2021. január – közzététel: 2021. február 26. - <https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok#/hu/document/fog2101>

KSH, (2021b): 20.2.1.2. A 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása nemenként, havonta - https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0097.html

KSH, (2021c): KSH EDP jelentés (2021. április 1.) - <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/krm/krm2012.html>

KSH, (2021d): Gyorstájékoztató - Külkereskedelmi termékforgalom, 2021. február (első becslés) (2021. április 8.) - <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kue/kue2102.html>

KSH, (2021e): Gyorstájékoztató- Foglalkoztatottság, 2021. március – közzététel: 2021. április 28. - <https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok#/hu/document/fog2103>

KSH, (2021f): Gyorstájékoztató – Fogyasztói árak, 2021. április – közzététel: 2021. május 11. - <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/far/far2104.html>

KSH, (2021g): Csúnyán elszálltak az árak áprilisban, (2021. május 11.) <https://www.napi.hu/magyar-gazdasag/ksh-inflacio-aprilis.728848.html>

KSH, (2021h): KSH- Heti monitor – Munkaerőpiac, (2021. május 6.) - <https://www.ksh.hu/heti-monitor/munkaeropiac.html>

KSH, (2021i): KSH – Munkaidő csökkentés az alkalmazottak körében - <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/munkerohely/munkaidocsokk/index.html>

KSH, (2021j): A külkereskedelmi termékforgalom forintértéke és -értékindexei az EU tagállamai és a fontosabb országok szerint, (2021. január) https://www.ksh.hu/stadat_files/kkr/hu/kkr0047.html

KSH, (2021k): A 15–74 éves népesség munkaerőpiaci státusa 2021. I. negyedévében https://www.ksh.hu/stadat_files/melleklet/munkaero-evkozi-15-74-eves-nepesseg-statusza.pdf

Fred: Federal Reserve Economic Data (2016-2021): <https://fred.stlouisfed.org/series/DCOILBRETEU>, <https://fred.stlouisfed.org/series/PIORECRUSDM>, <https://fred.stlouisfed.org/series/PCOPPUSDM>

FTSE (2021): online: <https://finance.yahoo.com/quote/%5EFTSE/>

BUX (2021): online: https://www.netfolio.hu/arfolyamok/index/bux_382

Dow Jones (2021): online: <https://finance.yahoo.com/quote/%5EDJI/>

NIKKEI (2021): online: <https://indexes.nikkei.co.jp/en/nkave/>

FOGALOMTÁR, RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

AVHGA	Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány
ÁKK	Államadósság Kezelő Központ Zrt.
ÁSZ	Állami Számvevőszék
CDS	Credit Default Swap
DIMOP Plusz	Digitális Megújulás OP Plusz
Duráció	Az állampapírok súlyozott, átlagos futamideje, amely az adósság átárazódásához szükséges időt - és egyben az adósság portfólió kamatérékenységet fejezi ki.
EB	Európai Bizottság
ECB	European Central Bank
ECDC	European Centre for Disease Prevention and Control - Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ
EDP	Excessive Deficit Procedure - Európai Unió Túlzott Hiány Eljárása
EEA	European Economic Area
EJEVEA	Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap
EKB	Európai Központi Bank
ESA	European System of Account - A nemzeti számlák európai rendszere
ETP	Egészségipari Támogatási Program
EU	Európai Unió
EU27	Európai Unió 27 tagállama
Eurostat	az Európai Unió statisztikai hivatala
FED	Federal Reserve Board
Fitch Ratings	Fitch Ratings - Nemzetközi Hitelminősítő Szervezet
Forintban denominált értékpapír	olyan értékpapír, melynek névértékét/árfolyamát/hozamát forintban fejezik ki/tartják nyilván
GDP	Gross domestic product - Bruttó hazai termék
GFA	Gazdaságvédelmi Foglalkoztatási Alap
GKI	Gazdaságkutató Intézet
GVA	Gazdaságvédelmi Alap
háztartások megtakarítási rátája	a háztartások adott évi megtakarításának, illetve rendelkezésre álló jövedelmének hányadosa
HET	Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve
IMF	Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund)
ITM	Innovációs és Technológiai Minisztérium
K+F+I	Kutatás – Fejlesztés - Innováció
KEHOP Plusz	Környezet- és Energiahatékonysági OP Plusz
Konvergencia Program (2020-2024)	Magyarország Konvergencia Programja 2020-2024 (2020. április)
Konvergencia Program (2021-2025)	Magyarország Konvergencia Programja 2021-2025 (2021. április)
Kopint-Tárki	KOPINT-TÁRKI Konjunktúrakutató Intézet
Kormány	Magyarország Kormánya
Kriptodeviza	A kriptodevizák digitális pénzhelyettesítők, amelyeket titkosítással védett hálózatok tárolnak. Ennek a hálózatnak a biztonságáról nem egy központi szervezet (például bank), hanem egy egyenrangú számítógépekből összeálló rendszer gondoskodik (blockchain).
KSH	Központi Statisztikai Hivatal

makroprudenciális szabályozás	a túlzott mértékű rendszerszintű pénzügyi kockázatok mérséklésére irányuló jegybanki szabályozás
MÁK	Magyar Államkincstár
MFB	Magyar Fejlesztési Bank
MKT	Magyar Közgazdasági Társaság
MNB	Magyar Nemzeti Bank
Moody's	Nemzetközi hitelminősítő
MTI	Magyar Távírási Iroda
Nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya	olyan háztartásban élők aránya, amelyekben a munkaképes korú /18–59 éves/ háztartástagok a lehetséges munkaidejüknek csak kevesebb, mint ötödét töltik munkavégzéssel
NBT	Nagyvállalati Beruházási Támogatási Program
NFSZ	Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat
NGEU	NexGenerationEU - Európai Helyreállítási Program
NHP	Növekedési Hitelprogram
NKP	Növekedési Kötvényprogram
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development - Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet
PEPP	Pandemic emergency purchase programme
PM	Pénzügyminisztérium
Relatív jövedelmi szegénységi arány	olyan háztartásban élők aránya, ahol a nettó jövedelem nem éri el a medián jövedelem 60%-át
RRF	Recovery and Resilience Facility - Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz
SARS-CoV-2	Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 rövidítése; magyarul súlyos akut légzőszervi szindróma-koronavírus 2
S&P	Standard & Poor's
Súlyos anyagi deprivációban élők aránya	olyan személyek aránya, akik meghatározott kilenc fogyasztási tétel közül legalább négyről anyagi okok miatt lemondani kényyszerülnek
Tanács	Költségvetési Tanács
VNT	Versenyképesség-növelő Támogatási Program
Volatilitás	Az ármozgások mértéke és gyorsasága. Az elemzők a piac volatilitását, egy indexet és bizonyos értékpapírokat figyelnek. A volatilitás megfigyelésével lehetőség van a kockázat becslésére.
WTO	World Trade Organization – Kereskedelmi Világszervezet

JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE

Törvények	
1.	Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
2.	1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról
3.	2000. évi C. törvény a számvitelről
4.	2011. évi LXVI. törvény az Állami Számvevőszékről
5.	2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról
6.	2012. évi CXLVII. törvény a kisadózó vállalkozások tételes adójáról és a kisvállalati adóról
7.	2014. évi LXXVI. törvény a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról
8.	2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről
9.	2019. évi LXXI. törvény Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről
10.	2020. évi XII. törvény a koronavírus elleni védekezésről (Hatálytalan: 2020. VI. 18.)
11.	2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről
12.	2020. évi XC. törvény Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről
13.	2020. évi C. törvény az egészségügyi szolgálati jogviszonyról
14.	2020. évi CIX. törvény a koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezésről (hatálytalan: 2021. II. 8.)
15.	2021. évi I. törvény a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről
16.	2021. évi XLIV. törvény Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló 2020. évi XC. törvény módosításáról
Törvényjavaslat	
17.	T/16118. számú törvényjavaslat Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről
Kormányrendeletek	
18.	40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről (hatálytalan: 2020. VI. 18.)
19.	47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet a koronavírus világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges azonnali intézkedésekről (hatálytalan: 2020. VI. 18.)
20.	61/2020. (III. 23.) Korm. rendelet a koronavírus világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges azonnali intézkedésekről szóló 47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet közterhekkel kapcsolatos részletszabályairól és egyes új intézkedésekről (hatálytalan: 2020. VI. 18.)

21.	92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól (hatálytalan: 2020. VI. 18.)
22.	103/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet a kutató-fejlesztő tevékenységet végző munkavállalók veszélyhelyzet idején megvalósuló foglalkoztatásának a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében történő támogatásáról (hatálytalan: 2020. VI. 18.)
23.	105/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején történő csökkentett munkaidős foglalkoztatásnak a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében történő támogatásáról (hatálytalan: 2020. VI. 18.)
24.	108/2020. (IV. 14.) Korm. rendelet a Gazdaságvédelmi Akcióterv végrehajtása érdekében a Járványügyi Alap feltöltését szolgáló, hitelintézetek járványügyi helyzettel összefüggő különadójáról (hatálytalan: 2020. VI. 10.)
25.	109/2020. (IV. 14.) Korm. rendelet a Gazdaságvédelmi Akcióterv végrehajtása érdekében a Járványügyi Alap feltöltését szolgáló kiskereskedelmi adóról
26.	140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről (hatálytalan: 2020. VI. 18.)
27.	171/2020. (IV. 30.) Korm. rendelet a koronavírus világjárvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében a beruházások társasági adózási korlátjának enyhítéséről (hatálytalan: 2020. VI. 10.)
28.	290/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a koronavírus világjárvány kulturális, művészeti szférát érintő hatásának enyhítéséről
29.	342/2020. (VII. 14.) Korm. rendelet a tizenharmadik havi ellátásról
30.	485/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt egyes gazdaságvédelmi intézkedésekről
31.	567/2020. (XII. 9.) Korm. rendelet a családok anyagi biztonságának erősítése érdekében szükséges, a veszélyhelyzettel összefüggő egyes rendelkezésekről
32.	637/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet a hiteltörlesztési moratórium veszélyhelyzettel kapcsolatos különös szabályainak bevezetéséről
33.	639/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges egyes intézkedésekről
34.	693/2020. (XII.29.) Korm. rendelet a kutató-fejlesztő tevékenységet végző munkavállalók veszélyhelyzet idején megvalósuló foglalkoztatásának támogatásáról
35.	696/2020. (XII. 29.) Korm. rendelet az egyes, a veszélyhelyzet ideje alatt alkalmazandó gazdasági szabályokról szóló 498/2020. (XI. 13.) Korm. rendelet módosításáról (hatálytalan: 2021. I. 3.)
36.	4/2021. (I. 14.) Korm. rendelet a veszélyhelyzettel összefüggésben a huszonötezer főnél nem nagyobb lakosságszámú települési önkormányzatok támogatási programjáról
37.	27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről
38.	52/2021. (II. 9.) Korm. rendelet a bérletidő-fizetési mentességről

39.	84/2021. (II. 24.) Korm. rendelet a Nemzeti Oltóanyaggyár és a Nemzeti Koronavírus-Oltóanyaggyár megvalósításával és az ahhoz kapcsolódó építmények, infrastrukturális fejlesztések megvalósítására irányuló beruházás megvalósításával összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról
40.	86/2021. (II. 27.) Korm. rendelet egyes veszélyhelyzeti kormányrendeletek módosításáról (hatálytalan: 2021. III. 2.)
41.	144/2021. (III. 27.) Korm. rendelet a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának első fokozatáról
42.	185/2021. (IV. 21.) Korm. rendelet az egyes egészségügyi dolgozók és egészségügyben dolgozók illetmény- vagy bérnövelésének, valamint az ahhoz kapcsolódó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 256/2013. (VII. 5.) Korm. rendelet módosításáról
43.	178/2021. (IV. 15.) Korm. rendelet a Széchenyi Pihenő Kártya kibocsátásának és felhasználásának szabályairól szóló 76/2018. (IV. 20.) Korm. rendelet módosításáról
44.	196/2021. (IV. 28.) Korm. rendelet a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény egyes szabályainak veszélyhelyzet ideje alatti eltérő alkalmazásáról
45.	202/2021. (IV. 29.) Korm. rendelet a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának harmadik fokozata kapcsán a sportrendezvényekre vonatkozó egyes szabályokról
46.	264/2021. (V. 21.) Korm. rendelet A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának ötödik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról
Kormányhatározatok	
47.	1037/2021. (II. 5.) Korm. határozat a Gazdaság-újraindítási Akciótervről
48.	1848/2020. (XI. 25.) Korm. határozat az alapellátásban dolgozó orvosok és szakdolgozók bér-emeléséhez szükséges 2021. évi forrás biztosításáról
49.	1170/2020. (IV. 21.) Korm. határozat a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus világjárvány mikro-, kis- és középvállalkozásokra, valamint nagyvállalatokra gyakorolt gazdasági hatásainak mérséklése érdekében az MFB Magyar Fejlesztési Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság és a Garantiqa Hitelgarancia Zártkörűen Működő Részvénytársaság által megvalósítandó garanciakonstrukciókkal kapcsolatos intézkedésekről
50.	1038/2021. (II. 5.) Korm. határozat a Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsönről

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

1052 Budapest, Apáczai Cs. J. u. 10. | 1364 Budapest 4. Pf. 54

TEL: +36 1 484 9100

email: szamvevoszek@asz.hu

web: www.asz.hu | www.aszhirportal.hu